

Službeni list

Europske unije

L 217

Hrvatsko izdanje

Zakonodavstvo

Svezak 59.

12. kolovoza 2016.

Sadržaj

II. Nezakonodavni akti

UREDBE

- ★ **Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/1368 od 11. kolovoza 2016. o utvrđivanju popisa ključnih referentnih vrijednosti koje se upotrebljavaju na financijskim tržištima u skladu s Uredbom (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾** 1
- ★ **Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/1369 od 11. kolovoza 2016. o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2016/388 o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije** 4
- Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/1370 od 11. kolovoza 2016. o utvrđivanju paušalnih uvoznih vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća 7

ODLUKE

- ★ **Odluka Komisije (EU) 2016/1371 od 10. kolovoza 2016. o utvrđivanju ekoloških mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za osobna, prijenosna i tablet računala (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5010) ⁽¹⁾** 9
- ★ **Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/1372 od 10. kolovoza 2016. o izmjeni Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU o mjerama kontrole zdravlja životinja u pogledu afričke svinjske kuge u određenim državama članicama, u pogledu unosa za Latviju i Poljsku (priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5319) ⁽¹⁾** 38
- ★ **Provedbena odluka Komisije (EU) 2016/1373 od 11. kolovoza 2016. o odobravanju plana performansi mreže za drugo referentno razdoblje plana performansi jedinstvenog europskog neba (2015.–2019.) ⁽¹⁾** 51

⁽¹⁾ Tekst značajan za EGP

PREPORUKE

- ★ **Preporuka Komisije (EU) 2016/1374 od 27. srpnja 2016. u pogledu vladavine prava u Poljskoj** 53

POSLOVNICI

- ★ **Izmjena Poslovnika Suda** 69
- ★ **Izmjena Poslovnika Općeg suda** 71
- ★ **Izmjena Poslovnika Općeg suda** 72
- ★ **Izmjene Poslovnika Općeg suda** 73
- ★ **Izmjene Praktičnih pravila za provedbu Poslovnika Općeg suda** 78

Ispravci

- ★ **Ispravak Provedbene uredbe Vijeća (EU) 2016/466 od 31. ožujka 2016. o provedbi članka 21. stavka 2. Uredbe (EU) 2016/44 o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Libiji (SL L 85, 1.4.2016.)** 81
- ★ **Ispravak Uredbe Vijeća (EU, Euratom) br. 1311/2013 od 2. prosinca 2013. kojom se uspostavlja višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.–2020. (SL L 347, 20.12.2013.)** 81

II.

(Nezakonodavni akti)

UREDBE

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/1368

od 11. kolovoza 2016.

o utvrđivanju popisa ključnih referentnih vrijednosti koje se upotrebljavaju na financijskim tržištima u skladu s Uredbom (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/1011 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o indeksima koji se upotrebljavaju kao referentne vrijednosti u financijskim instrumentima i financijskim ugovorima ili za mjerenje uspješnosti investicijskih fondova i o izmjeni direktiva 2008/48/EZ i 2014/17/EU te Uredbe (EU) br. 596/2014 ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 20. stavak 1.,

budući da:

- (1) Referentne vrijednosti važne su za određivanje cijene mnogih financijskih instrumenata i financijskih ugovora te za mjerenje uspješnosti mnogih investicijskih fondova. Doprinošenje referentnim vrijednostima i upravljanje njima u mnogim su slučajevima podložni manipulacijama, a uključene osobe često se suočavaju sa sukobom interesa.
- (2) Kako bi njihova gospodarska uloga bila ispunjena, referentne vrijednosti moraju biti reprezentativne za predmetnu tržišnu ili gospodarsku stvarnost koju odražavaju. Ako referentna vrijednost prestane odražavati predmetno tržište, primjerice međubankovne stope, postoji rizik od negativnih učinaka na, među ostalim, cjelovitost tržišta, financiranje kućanstava (kredit i hipoteke) i poduzeća u Uniji.
- (3) Rizici za korisnike, tržišta i gospodarstvo Unije općenito su viši ako je visoka ukupna vrijednost financijskih instrumenata, financijskih ugovora i investicijskih fondova koji se pozivaju na određenu referentnu vrijednost. Uredbom (EU) 2016/1011 stoga se utvrđuju različite kategorije referentnih vrijednosti te predviđaju dodatni zahtjevi za osiguranje cjelovitosti i robusnosti određenih referentnih vrijednosti koje se smatraju ključnima, primjerice ovlast nadležnih tijela da zahtijevaju, pod određenim uvjetima, doprinošenje ključnoj vrijednosti ili upravljanje njome.
- (4) U skladu s dodatnim obvezama i ovlastima nadležnih tijela administratora ključnih referentnih vrijednosti potreban je službeni postupak za utvrđivanje ključnih referentnih vrijednosti. U skladu s člankom 20. stavkom 1. Uredbe (EU) 2016/1011 referentna vrijednost smatra se ključnom referentnom vrijednosti ako se upotrebljava izravno ili neizravno u kombinaciji referentnih vrijednosti na koje se pozivaju financijski instrumenti ili financijski ugovori ili za mjerenje uspješnosti investicijskih fondova, čija je ukupna vrijednost najmanje 500 milijardi EUR na temelju čitavog raspona referentnih dospijeća ili rokova dospijeća, kad je to primjenjivo.

⁽¹⁾ SL L 171, 29.6.2016., str. 1.

- (5) Europskom međubankovnom kamatnom stopom (*Euro Interbank Offered Rate* – EURIBOR) mjere se neosigurane međubankovne stope u europodručju te je on jedna od najvažnijih svjetskih referentnih kamatnih stopa. Procjenjuje se da se na toj referentnoj vrijednosti temelje ugovori u vrijednosti od više od 180 000 milijardi EUR. Iako su ti ugovori većinom kamatni ugovori o razmjeni, referentnom vrijednosti obuhvaćeni su i hipotekarni krediti stanovništvu u vrijednosti od više od 1 000 milijardi EUR.
- (6) Stoga je vrijednost financijskih instrumenata i financijskih ugovora u Uniji koji se pozivaju na tu referentnu vrijednost daleko iznad praga od 500 milijardi EUR.
- (7) S obzirom na ključnu važnost EURIBOR-a za kredite i hipoteke u Uniji ova bi Uredba trebala hitno stupiti na snagu.
- (8) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Europskog odbora za vrijednosne papire,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Referentna vrijednost utvrđena u Prilogu smatra se ključnom referentnom vrijednosti.

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. kolovoza 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNCKER

PRILOG

**POPIS KLJUČNIH REFERENTNIH VRIJEDNOSTI U SKLADU S ČLANKOM 20. STAVKOM 1. UREDBE (EU)
2016/1011**

Europska međubankovna kamatna stopa (*Euro Interbank Offered Rate* – EURIBOR®), kojom upravlja Europski institut za tržišta novca (*European Money Markets Institute* – EMMI), Bruxelles, Belgija

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/1369**od 11. kolovoza 2016.****o izmjeni Provedbene uredbe (EU) 2016/388 o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/1036 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti od dampinškog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske unije ⁽¹⁾ („Osnovna antidampinška uredba”), a posebno njezin članak 9. stavak 4.,

budući da:

- (1) Dana 20. prosinca 2014. Europska komisija („Komisija”) pokrenula je antidampinški ispitni postupak povezan s uvozom u Uniju cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije. Komisija je 11. ožujka 2015. pokrenula antisubvencijski ispitni postupak povezan s uvozom u Uniju istog proizvoda podrijetlom iz Indije.
- (2) Komisija je 18. rujna 2015. donijela Provedbenu uredbu (EU) 2015/1559 ⁽²⁾ („Privremena antidampinška uredba”). Komisija nije uvela privremenu kompenzacijsku pristojbu na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza podrijetlom iz Indije.
- (3) Komisija je 17. ožujka 2016. donijela Provedbenu uredbu (EU) 2016/388 ⁽³⁾ („Konačna antidampinška uredba”) i Provedbenu uredbu (EU) 2016/387 ⁽⁴⁾ („Konačna kompenzacijska uredba”).
- (4) U skladu s Osnovnom antidampinškom uredbom i Uredbom (EU) 2016/1037 Europskog parlamenta i vijeća ⁽⁵⁾ („Osnovna antisubvencijska uredba”) izvozne subvencije i dampinške marže ne mogu se kumulirati jer izvozne subvencije uzrokuju damping. Izvozne subvencije snižavaju izvozne cijene i povećavaju dampinške marže. Stoga je Komisija uzela u obzir činjenicu da su od ispitanih programa subvencija tri bila izvozne subvencije. Komisija je u antidampinškom ispitnom postupku smanjila konačne antidampinške pristojbe za iznose izvoznih subvencija utvrđenih u paralelnom antisubvencijskom ispitnom postupku ⁽⁶⁾.
- (5) U Konačnoj antidampinškoj uredbi ⁽⁷⁾ konačna antidampinška pristojba utvrđena je na 0 % za Electrosteel Castings Ltd („ECL”) i na 14,1 % za Jindal Saw Ltd („Jindal”) i sva ostala trgovačka društva. U istoj je Uredbi ⁽⁸⁾ dampinška marža utvrđena na 4,1 % za ECL i na 19,0 % za Jindal i sva ostala trgovačka društva. Stoga je uvedena konačna antidampinška pristojba bila ispod razine konačne dampinške marže utvrđene za ta dva društva.
- (6) Člankom 2. Konačne antidampinške uredbe propisano je da se osigurani iznosi koji premašuju kombinirane stope antidampinških pristojbi i kompenzacijskih pristojbi oslobađaju. Međutim nekoliko je nacionalnih carinskih tijela Komisiji naznačilo da ta odredba u svojem trenutačnom obliku može dovesti do zabune kad je riječ o stvarnoj provedbi u specifičnim okolnostima predmeta.

⁽¹⁾ SL L 176, 30.6.2016., str. 21.

⁽²⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2015/1559 od 18. rujna 2015. o uvođenju privremene antidampinške pristojbe na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije (SL L 244, 19.9.2015., str. 25.).

⁽³⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/388 od 17. ožujka 2016. o uvođenju konačne antidampinške pristojbe na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije (SL L 73, 18.3.2016., str. 53.).

⁽⁴⁾ Provedbena uredba Komisije (EU) 2016/387 od 17. ožujka 2016. o uvođenju konačne kompenzacijske pristojbe na uvoz cijevi od duktilnog lijevanog željeza (poznato i kao sferoidno grafitno lijevano željezo) podrijetlom iz Indije (SL L 73, 18.3.2016., str. 1.).

⁽⁵⁾ Uredba (EU) 2016/1037 Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2016. o zaštiti od subvencioniranog uvoza iz zemalja koje nisu članice Europske unije (SL L 176, 30.6.2016., str. 55.).

⁽⁶⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 160. Konačne antidampinške uredbe.

⁽⁷⁾ Vidjeti članak 1. stavak 2. Konačne antidampinške uredbe.

⁽⁸⁾ Vidjeti uvodnu izjavu 160. Konačne antidampinške uredbe.

- (7) Stoga bi članak 2. Konačne antidampinške uredbe trebalo izmijeniti tako da bude jasno da treba osloboditi samo osigurane iznose koji premašuju dampinšku maržu jer nisu uvedene privremene kompenzacijske pristojbe.
- (8) Ako iznos privremenih pristojbi koji je konačno naplaćen na temelju članka 2. Konačne antidampinške uredbe premašuje dospjeli iznos na temelju ove uredbe, taj bi iznos trebalo vratiti ili otpustiti.
- (9) U pogledu predmetnog proizvoda, Komisija je isključila cijevi od duktilnog lijevanog željeza bez unutarnje i vanjske obloge („neobložene cijevi”) iz predmetnog proizvoda u konačnoj antidampinškoj i kompenzacijskoj uredbi ⁽¹⁾. Komisija smatra da je primjereno pratiti uvoz neobloženih cijevi u Uniju. Stoga će se odrediti zasebne oznake TARIC za neobložene cijevi.
- (10) Ta je izmjena dana na uvid zainteresiranim stranama te im je bilo omogućeno iznošenje primjedbi. Nije primljena ni jedna primjedba s prigovorom na izmjenu.
- (11) Mjere predviđene ovom Uredbom u skladu su s mišljenjem Odbora uspostavljenog člankom 15. stavkom 1. Uredbe (EU) 2016/1036,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Provedbena uredba (EU) 2016/388 mijenja se kako slijedi:

1. Članak 2. zamjenjuje se sljedećim:

„Članak 2.

Iznosi osigurani privremenim antidampinškim pristojbama na temelju Provedbene uredbe (EU) 2015/1559 konačno se naplaćuju prema sljedećim stopama, koje su jednake utvrđenim konačnim dampinškim maržama:

Trgovačko društvo	
Electrosteel Castings Ltd	4,1 %
Jindal Saw Limited	19 %
Sva ostala društva	19 %”

2. Umeću se sljedeći članci 1.a i 1.b:

„Članak 1.a

Cijevi od duktilnog lijevanog željeza bez unutarnje i vanjske obloge (‘neobložene cijevi’) obuhvaćene su oznakama TARIC 7303 00 10 20 i 7303 00 90 20.

Članak 1.b

Iznos pristojbi koje su plaćene ili knjižene u računima u skladu s člankom 2., a koji premašuje iznose utvrđene u skladu s člankom 1., vraća se ili otpušta.

⁽¹⁾ Vidjeti članak 1. i uvodne izjave 13.–18. konačne antidampinške uredbe i članak 1. i uvodne izjave 24.–29. konačne kompenzacijske uredbe.

Zahtjevi za povrat ili otpust upućuju se nacionalnim carinskim tijelima u skladu s primjenjivim carinskim zakonodavstvom u roku predviđenom člankom 236. Uredbe Vijeća (EEZ) br. 2913/92 (*) i člankom 121. Uredbe (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća (**).

(*) Uredba Vijeća (EEZ) br. 2913/92 od 12. listopada 1992. o Carinskom zakoniku Zajednice (SL L 302, 19.10.1992., str. 1.).

(**) Uredba (EU) br. 952/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. listopada 2013. o Carinskom zakoniku Unije (SL L 269, 10.10.2013., str. 1.).”

Članak 2.

Ova Uredba stupa na snagu sljedećeg dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Primjenjuje se retroaktivno od 19. ožujka 2016., uz iznimku utvrđivanja oznaka TARIC 7303 00 10 20 i 7303 00 90 20.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. kolovoza 2016.

Za Komisiju

Predsjednik

Jean-Claude JUNCKER

PROVEDBENA UREDBA KOMISIJE (EU) 2016/1370**od 11. kolovoza 2016.****o utvrđivanju paušalnih uvoznih vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1308/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o uspostavljanju zajedničke organizacije tržišta poljoprivrednih proizvoda i stavljanju izvan snage uredbi Vijeća (EEZ) br. 922/72, (EEZ) br. 234/79, (EZ) br. 1037/2001 i (EZ) br. 1234/2007 ⁽¹⁾,uzimajući u obzir Provedbenu uredbu Komisije (EU) br. 543/2011 od 7. lipnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1234/2007 za sektore voća i povrća te prerade vina voća i povrća ⁽²⁾, a posebno njezin članak 136. stavak 1.,

budući da:

- (1) Provedbenom uredbom (EU) br. 543/2011, prema ishodu Urugvajске runde multilateralnih pregovora o trgovini, utvrđuju se kriteriji kojima Komisija određuje paušalne vrijednosti za uvoz iz trećih zemalja, za proizvode i razdoblja određena u njezinu Prilogu XVI. dijelu A.
- (2) Paušalna uvozna vrijednost izračunava se za svaki radni dan, u skladu s člankom 136. stavkom 1. Provedbene uredbe (EU) br. 543/2011, uzimajući u obzir promjenjive dnevne podatke. Stoga ova Uredba treba stupiti na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*,

DONIJELA JE OVU UREDBU:

Članak 1.

Paušalne uvozne vrijednosti iz članka 136. Provedbene uredbe (EU) br. 543/2011 određene su u Prilogu ovoj Uredbi.

*Članak 2.*Ova Uredba stupa na snagu na dan objave u *Službenom listu Europske unije*.

Ova je Uredba u cijelosti obvezujuća i izravno se primjenjuje u svim državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. kolovoza 2016.

Za Komisiju,
u ime predsjednika,
Jerzy PLEWA
Glavni direktor za poljoprivredu i ruralni razvoj

⁽¹⁾ SL L 347, 20.12.2013., str. 671.⁽²⁾ SL L 157, 15.6.2011., str. 1.

PRILOG

Paušalne uvozne vrijednosti za određivanje ulazne cijene određenog voća i povrća

(EUR/100 kg)		
Oznaka KN	Oznaka treće zemlje ⁽¹⁾	Standardna uvozna vrijednost
0702 00 00	MA	131,8
	ZZ	131,8
0707 00 05	TR	116,3
	ZZ	116,3
0709 93 10	TR	134,4
	ZZ	134,4
0805 50 10	AR	182,4
	CL	152,2
	MA	115,2
	TR	156,0
	UY	153,5
	ZA	150,3
	ZZ	151,6
	EG	223,0
	MA	178,5
	TR	158,2
0806 10 10	ZZ	186,6
	AR	145,1
	BR	102,1
	CL	123,4
	CN	90,3
	NZ	135,1
	PE	106,8
	US	167,6
	UY	92,2
	ZA	96,7
0808 10 80	ZZ	117,7
	AR	197,7
	CL	127,1
	TR	147,9
	ZA	133,0
	ZZ	151,4
0808 30 90	TR	135,1
	ZZ	135,1
	ZZ	135,1
0809 30 10, 0809 30 90	TR	135,1
	ZZ	135,1

⁽¹⁾ Nomenklatura država utvrđena Uredbom Komisije (EU) br. 1106/2012 od 27. studenoga 2012. o provedbi Uredbe (EZ) br. 471/2009 Europskog parlamenta i Vijeća o statistici Zajednice u vezi s vanjskom trgovinom sa zemljama nečlanicama, u pogledu ažuriranja nomenklature država i područja (SL L 328, 28.11.2012., str. 7.). Oznakom „ZZ” označava se „drugo podrijetlo”.

ODLUKE

ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1371

od 10. kolovoza 2016.

o utvrđivanju ekoloških mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za osobna, prijenosna i tablet računala

(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5010)

(Tekst značajan za EGP)

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 66/2010 Europskog parlamenta i Vijeća od 25. studenoga 2009. o znaku za okoliš EU-a ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 6. stavak 7. i članak 8. stavak 2.,

nakon savjetovanja s Odborom Europske unije za znak za okoliš,

budući da:

- (1) U skladu s Uredbom (EZ) br. 66/2010 znak za okoliš EU-a može se dodijeliti proizvodima koji imaju smanjen utjecaj na okoliš tijekom cijelog životnog ciklusa.
- (2) Uredbom (EZ) br. 66/2010 predviđa se određivanje posebnih mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a po skupinama proizvoda.
- (3) Kako bi se što bolje odrazila najnovija dostignuća na tržištu za ovu skupinu proizvoda i inovacije, smatra se primjerenim preinačiti područje primjene skupine proizvoda i utvrditi revidirani skup ekoloških mjerila.
- (4) Prijenosna računala i osobna računala razmatrana su zasebno u Odluci Komisije 2011/330/EU ⁽²⁾ i Odluci Komisije 2011/337/EU ⁽³⁾. Primjereno je ujediniti mjerila utvrđena u Odluci 2011/330/EU i Odluci 2011/337/EU radi smanjenja administrativnog opterećenja za nadležna tijela i podnositelje prijava. Osim toga, revidirana mjerila odražavaju prošireno područje primjene kako bi se u obzir uzeli novi proizvodi kao što su tablet računala i prenosiva računala sve-u-jednom, kao i novi zahtjevi povezani s opasnim tvarima koji su uvedeni Uredbom (EZ) br. 66/2010 nakon Odluke 2011/330/EU i Odluke 2011/337/EU.
- (5) Mjerila su osobito usmjerena na promicanje proizvoda koji imaju manji utjecaj na okoliš i pridonose održivom razvoju tijekom cijelog životnog ciklusa, koji su energetski učinkoviti i trajni, koji se mogu popravljati i nadograđivati, koji se lako rastavljaju i iz njih se po isteku uporabnog vijeka mogu izvaditi materijali za recikliranje te u kojima je ograničena prisutnost opasnih tvari ⁽⁴⁾. Proizvode s poboljšanom učinkovitosti u odnosu na te

⁽¹⁾ SL L 27, 30.1.2010., str. 1.

⁽²⁾ Odluka Komisije 2011/330/EU od 6. lipnja 2011. o utvrđivanju ekoloških mjerila za dodjelu znaka zaštite okoliša EU-a za prijenosna računala (SL L 148, 7.6.2011., str. 5.).

⁽³⁾ Odluka Komisije 2011/337/EU od 9. lipnja 2011. o utvrđivanju ekoloških mjerila za dodjelu znaka zaštite okoliša EU-a za osobna računala (SL L 151, 10.6.2011., str. 5.).

⁽⁴⁾ Tvari za koje je razred opasnosti utvrđen na temelju Uredbe (EZ) br. 1272/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2008. o razvrstavanju, označavanju i pakiranju tvari i smjesa, o izmjeni i stavljanju izvan snage Direktive 67/548/EEZ i Direktive 1999/45/EZ i o izmjeni Uredbe (EZ) br. 1907/2006 (SL L 353, 31.12.2008., str. 1.) („Uredba CLP”) i koje su identificirane u skladu s člankom 59. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1907/2006 od 18. prosinca 2006. o registraciji, evaluaciji, autorizaciji i ograničavanju kemikalija (REACH) i osnivanju Europske agencije za kemikalije te o izmjeni Direktive 1999/45/EZ i stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EEZ) br. 793/93 i Uredbe Komisije (EZ) br. 1488/94 kao i Direktive Vijeća 76/769/EEZ i direktiva Komisije 91/155/EEZ, 93/67/EEZ, 93/105/EZ i 2000/21/EZ (SL L 396, 30.12.2006., str.1.) („Uredba REACH”).

aspekte trebalo bi promicati dodjelom znaka za okoliš. Stoga je primjereno utvrditi mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za skupinu proizvoda „osobna, prijenosna i tablet računala”.

- (6) Mjerilima se ujedno promiče socijalna dimenzija održivog razvoja uvođenjem zahtjeva u pogledu uvjeta rada u postrojenjima za završno sklapanje, uzimajući u obzir Trostranu deklaraciju Međunarodne organizacije rada (ILO) o načelima koja se odnose na multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku, Globalni sporazum UN-a, Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima te Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća.
- (7) Revidirana mjerila te povezani zahtjevi u pogledu procjene i verifikacije trebali bi vrijediti tri godine od dana donošenja ove Odluke, uzimajući u obzir inovacijski ciklus za ovu skupinu proizvoda.
- (8) Odluke 2011/330/EU i 2011/337/EU trebalo bi stoga zamijeniti ovom Odlukom.
- (9) Proizvođačima čijim je proizvodima dodijeljen znak za okoliš EU-a za osobna i prijenosna računala prema mjerilima koja su utvrđena odlukama 2011/330/EU i 2011/337/EU trebalo bi omogućiti prijelazno razdoblje kako bi imali dovoljno vremena za prilagodbu svojih proizvoda revidiranim mjerilima i zahtjevima.
- (10) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Odbora osnovanog člankom 16. Uredbe (EZ) br. 66/2010,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

1. Skupinom proizvoda „osobna, prijenosna i tablet računala” obuhvaćena su stolna računala, integrirana stolna računala, prenosiva računala sve-u-jednom, prijenosna računala, prijenosna računala dva-u-jednom, tablet računala, tanki klijenti, radne stanice i mali poslužitelji.
2. Igraće konzole i digitalni okviri za slike ne smatraju se računalima za potrebe ove Odluke.

Članak 2.

Za potrebe ove Odluke primjenjuju se sljedeće definicije kako su navedene u Uredbi Komisije (EU) br. 617/2013 ⁽¹⁾ i Sporazumu između SAD-a i Unije na koji se upućuje u Uredbi (EZ) br. 106/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽²⁾ kako je izmijenjena programom Energy Star v.6.1 ⁽³⁾:

1. „Računalo” znači uređaj koji obavlja logičke operacije i obrađuje podatke te uobičajeno uključuje središnju procesorsku jedinicu (CPU) za obavljanje operacija ili, ako nema središnje procesorske jedinice, mora funkcionirati kao klijentski uređaj za povezivanje (*client gateway*) na poslužitelj koji funkcionira kao računalna procesorska jedinica. Iako se računala mogu koristiti ulaznim uređajima kao što su tipkovnica, miš ili dodirna pločica i prikazivati izlazne podatke na zaslonu, takvi uređaji ne moraju biti uključeni uz računalo prilikom isporuke.

⁽¹⁾ Uredba Komisije (EU) br. 617/2013 od 26. lipnja 2013. o provedbi Direktive 2009/125/EZ Europskog parlamenta i Vijeća u vezi sa zahtjevima za ekološki dizajn računala i računalnih poslužitelja (SL L 175, 27.6.2013., str. 13.).

⁽²⁾ Uredba (EZ) br. 106/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 15. siječnja 2008. o programima Unije za označivanje energetske učinkovitosti uredske opreme (SL L 39, 13.2.2008., str. 1.).

⁽³⁾ Odluka Komisije (EU) 2015/1402 od 15. srpnja 2015. o utvrđivanju stajališta Europske unije u pogledu odluke upravljačkih tijela iz Sporazuma između Vlade Sjedinjenih Američkih Država i Europske unije o usklađivanju programa za označivanje energetske učinkovitosti uredske opreme o reviziji specifikacija za računala iz Priloga C Sporazumu (SL L 217, 18.8.2015., str. 9.).

2. „Stolno računalo” znači računalo kod kojeg je glavna jedinica smještena na stalnoj lokaciji i nije namijenjena prenošenju, a namijenjeno je uporabi s vanjskim zaslonom, tipkovnicom i mišem. Stolna računala namijenjena su širokom rasponu primjena u kućanstvu i uredu.

„Integrirano stolno računalo” znači stolno računalo kod kojeg su računalo i prikazni uređaj integrirani u jednom kućištu te funkcioniraju kao jedna jedinica koja prima napajanje izmjeničnom strujom (AC) putem jednog kabela. Integrirana stolna računala dolaze u jednom od dva moguća oblika:

- (a) u obliku sustava kod kojeg su prikazni uređaj i računalo fizički spojeni u jednu jedinicu; ili
 - (b) u obliku sustava pakiranog kao jedinstveni sustav kod kojeg je prikazni uređaj odvojen od računala, ali je električnim kablom istosmjerne struje (DC) povezan s glavnim okvirom te računalo i prikazni uređaj primaju napajanje iz jednog izvora.
3. „Prenosivo računalo sve-u-jednom” znači računalni uređaj namijenjen ograničenom prenošenju koji ispunjava sva sljedeća mjerila:
- (a) uključuje ugrađeni zaslon dijagonalne veličine 17,4 inča ili više;
 - (b) nema tipkovnicu ugrađenu u fizičko kućište proizvoda u konfiguraciji u kojoj se isporučuje;
 - (c) uključuje i prvenstveno se oslanja na unos dodirom (uz neobaveznu tipkovnicu);
 - (d) uključuje bežičnu mrežnu vezu;
 - (e) uključuje unutarnju bateriju, ali je prvenstveno namijenjen napajanju spajanjem na izvor izmjenične struje.
4. „Prijenosno računalo” znači računalo namijenjeno posebno prenošenju i radu tijekom duljih vremenskih razdoblja s izravnom vezom na izvor izmjenične struje i bez nje. Prijenosna računala koriste se ugrađenim zaslonom, neodvojivom mehaničkom tipkovnicom (s fizičkim, pomičnim tipkama) i pokaznim uređajem, a za napajanje se mogu koristiti ugrađenom punjivom baterijom ili drugim prijenosnim izvorom napajanja. Namjena prijenosnih računala obično je slična onoj stolnih računala, uključujući rad sa softverom koji je po namjeni sličan softveru koji se upotrebljava u stolnim računalima.

Prenosivo računalo s okretnim, no neodvojivim zaslonom osjetljivim na dodir i ugrađenom fizičkom tipkovnicom smatra se prijenosnim računalom.

- (a) „Mobilni tanki klijent” znači računalo koje odgovara definiciji tankog računala, ali je posebno namijenjeno prenošenju te odgovara i definiciji prijenosnog računala. Ti se proizvodi za potrebe ove Odluke smatraju prijenosnim računalima.
 - (b) „Prijenosno računalo dva-u-jednom” znači računalo koje nalikuje prijenosnom računalu s poklopcem na pregib i fizičkom tipkovnicom, ali ima odvojivi zaslon osjetljiv na dodir koji nakon odvajanja može služiti kao neovisno tablet računalo, pri čemu se tipkovnica i zaslon proizvoda moraju isporučiti kao integrirana jedinica. Prijenosna računala dva-u-jednom se za potrebe ove Odluke smatraju prijenosnim računalima.
5. „Tablet računalo” (naziva se još i „slate računalo”) znači računalni uređaj namijenjen prenošenju koji ispunjava sva sljedeća mjerila:
- (a) uključuje ugrađeni zaslon dijagonalne veličine od 6,5 do 17,4 inča;
 - (b) nema ugrađenu, fizički pričvršćenu tipkovnicu u konfiguraciji u kojoj se isporučuje;
 - (c) uključuje i prvenstveno se oslanja na unos dodirom na zaslonu (uz neobaveznu tipkovnicu);

- (d) uključuje i prvenstveno se oslanja na bežičnu mrežnu vezu (npr. Wi-Fi, 3G itd.);
 - (e) uključuje unutarnju punjivu bateriju (sa spajanjem na izvor izmjenične struje sa svrhom punjenja baterije, a ne prvenstveno za napajanje uređaja) i prvenstveno se napaja iz nje.
6. „Mali poslužitelj” znači računalo koje se uobičajeno koristi sastavnim dijelovima stolnog računala u stolnom obliku, ali je ponajprije namijenjeno da služi kao računalo za pohranu za druga računala. Mali poslužitelji namijenjeni su obavljanju funkcija kao što su pružanje usluga mrežne infrastrukture te pohrana podataka i medija. Osnovna funkcija tih proizvoda nije obrada podataka za druge sustave ni rad kao mrežni poslužitelj. Mali poslužitelj ima sljedeće značajke:
- (a) u obliku je postolja, stupa ili nekom drugom obliku sličnom onima stolnih računala tako da se sva obrada podataka, pohrana i mrežno sučelje nalaze u istoj kutiji ili istom proizvodu;
 - (b) namijenjen je radu 24 sata na dan 7 dana u tjednu uz minimalne neplanirane prekide u radu (u trajanju od 65 sati godišnje);
 - (c) sposoban je funkcionirati u istodobnom višekorisničkom okruženju poslužujući nekoliko korisnika putem umreženih klijentskih uređaja; i
 - (d) njegov operativni sustav namijenjen je za aplikacije kućnog poslužitelja ili poslužitelja malih mogućnosti, uključujući Windows Home Server, Mac OS X Server, Linux, UNIX, Solaris.
7. „Tanki klijent” znači računalo s neovisnim napajanjem koje se oslanja na vezu s udaljenim računalnim izvorima za obavljanje glavne funkcije. Njegove osnovne računalne funkcije obavljaju udaljeni računalni izvori. Tanki klijenti obuhvaćeni ovom specifikacijom ograničeni su na uređaje bez rotacijskog medija za pohranjivanje ugrađenog u računalo i namijenjeni uporabi na stalnoj lokaciji, a ne prenošenju.
- (a) „Integrirani tanki klijent” znači tanki klijent u kojem računalni hardver i zaslon primaju napajanje izmjeničnom strujom putem jednog kabla. Integrirani tanki klijenti mogu biti u obliku sustava kod kojeg su prikazni uređaji i računalo fizički spojeni u jednu jedinicu ili u obliku sustava pakiranog kao jedinstveni sustav kod kojeg je prikazni uređaj odvojen od računala, ali je povezan s glavnim okvirom električnim kablom istosmjerne struje te i računalo i prikazni uređaj primaju napajanje iz jednog izvora. Integrirani tanki klijenti podskupina su tankih klijenata te im je namjena obično slična onoj tankih klijentskih sustava.
 - (b) „Ultratanki klijent” znači računalo s manje lokalnih resursa od standardnog tankog klijenta koje šalje neobrađene ulaze iz miša i tipkovnice udaljenom računalnom izvoru i od njega prima neobrađene videozapise. Ultratanki klijenti ne mogu se povezati s više uređaja istodobno niti pokretati udaljene aplikacije u prozorima zbog nedostatka korisniku vidljivog operativnog sustava klijenta na uređaju (tj. nalazi se ispod razine integralne softverske opreme uređaja te je stoga nedostupan korisniku).
8. „Radna stanica” znači računalo visokog učinka namijenjeno jednom korisniku koje se ponajprije koristi za grafiku, računalno projektiranje, razvoj softvera, financijske i znanstvene primjene, među ostalim računalno intenzivnim zadacima. Radne stanice obuhvaćene ovom specifikacijom stavljaju se na tržište kao radne stanice, njihovo srednje vrijeme između kvarova (MTBF) iznosi najmanje 15 000 sati (na temelju norme Bellcore TR-NWT-000332, verzija 6, 12/97 ili na temelju podataka prikupljenih na terenu) i podržavaju kod za ispravljanje grešaka (*error-correcting code*, ECC) i/ili međumemoriju. Osim toga, radna stanica ispunjava tri ili više od sljedećih mjerila:
- (a) ima dodatno napajanje za održavanje visokokvalitetne grafike (npr. dodatno 12-voltno napajanje preko 6-igličnog PCI-E konektora);
 - (b) ožičena je za serijske veze veće od x4 PCI-E (Peripheral Component Interconnect Express) na matičnoj ploči uz utor(e) za grafičke kartice i/ili PCI-X podršku;
 - (c) ne podržava grafički podsustav koji se temelji na standardu UMA (uniform memory access);
 - (d) uključuje pet ili više utora PCI, PCI-E ili PCI-X;

- (e) može pružiti višeprocesorsku podršku za najmanje dva procesora te podržava fizički odvojena podnožja/ležišta procesora, to jest taj zahtjev ne može ispuniti podrška za jedan višezgredni procesor i/ili
 - (f) dodijeljen joj je certifikat proizvoda dvaju ili više neovisnih proizvođača softvera.
9. Sljedeće se dodatne definicije primjenjuju za potrebe određivanja podproizvoda u okviru definicija „prijenosnog računala” i „prijenosnog računala dva-u-jednom”:

„*Subnotebook*” znači oblik prijenosnog računala debljine manje od 21 mm i težine manje od 1,8 kg. Prijenosna računala dva-u-jednom (vidjeti zasebnu definiciju u članku 2. stavku 4. točki (b)) u obliku *subnotebooka* tanja su od 23 mm. *Subnotebookovi* imaju procesore niske potrošnje i jedinice za pohranu bez pokretnih dijelova (SSD). Optičke se jedinice za pohranu u pravilu ne ugrađuju. Vijek trajanja punjive baterije *subnotebookova* dulji je nego kod prijenosnih računala, obično više od osam sati.

Članak 3.

Mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a u skladu s Uredbom (EZ) br. 66/2010 za proizvod koji pripada skupini proizvoda „osobna, prijenosna i tablet računala” definiranoj u članku 1. ove Odluke, kao i s njima povezani zahtjevi za procjenu i verifikaciju, utvrđeni su u Prilogu ovoj Odluci.

Članak 4.

Mjerila i s njima povezani zahtjevi za procjenu i verifikaciju utvrđeni u Prilogu vrijede tri godine od dana donošenja ove Odluke.

Članak 5.

Za administrativne potrebe skupini proizvoda „osobna, prijenosna i tablet računala” dodjeljuje se brojčana oznaka „050”.

Članak 6.

Odluke 2011/330/EU i 2011/337/EU stavljaju se izvan snage.

Članak 7.

1. Ova se Odluka primjenjuje dva mjeseca nakon dana njezina donošenja. Međutim, zahtjevi za dodjelu znaka za okoliš EU-a za proizvode obuhvaćene skupinom proizvoda „osobna, prijenosna i tablet računala” koji su podneseni u roku od dva mjeseca od dana donošenja ove Odluke mogu se temeljiti na mjerilima utvrđenima Odlukom 2011/330/EU ili Odlukom 2011/337/EU ili na mjerilima utvrđenima ovom Odlukom. Zahtjeve bi trebalo ocjenjivati u skladu s mjerilima na kojima se temelje.

2. Znakovi za okoliš EU-a dodijeljeni u skladu s mjerilima utvrđenima odlukama 2011/330/EU ili 2011/337/EU mogu se upotrebljavati dvanaest mjeseci od dana donošenja ove Odluke.

Članak 8.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 10. kolovoza 2016.

Za Komisiju
Karmenu VELLA
Član Komisije

PRILOG

MJERILA ZA DODJELU ZNAKA ZA OKOLIŠ EU-a I ZAHTJEVI ZA PROCJENU I VERIFIKACIJU

Mjerila za dodjelu znaka za okoliš EU-a za osobna, prijenosna i tablet računala:

1. Potrošnja energije
 - (a) Ukupna potrošnja energije računala
 - (b) Upravljanje potrošnjom energije
 - (c) Grafičke mogućnosti
 - (d) Unutarnji izvori napajanja
 - (e) Zasloni poboljšanih radnih svojstava
2. Opasne tvari i smjese u proizvodu, podsklopovima i sastavnim dijelovima
 - (a) Ograničenja posebno zabrinjavajućih tvari
 - (b) Ograničenja prisutnosti posebnih opasnih tvari
 - (c) Ograničenja na temelju razreda opasnosti iz Uredbe CLP
3. Produljenje vijeka trajanja
 - (a) Ispitivanje trajnosti prenosivih računala
 - (b) Kvaliteta i vijek trajanja punjive baterije
 - (c) Pouzdanost i zaštita jedinice za pohranu podataka
 - (d) Mogućnost nadogradnje i popravka
4. Dizajn, odabir materijala i gospodarenje nakon isteka vijeka trajanja
 - (a) Odabir materijala i prikladnost za recikliranje
 - (b) Dizajn za rastavljanje i recikliranje
5. Društveno odgovorno poslovanje
 - (a) Nabavljanje minerala iz područja bez sukoba
 - (b) Uvjeti rada i ljudska prava tijekom proizvodnje
6. Informacije za korisnike
 - (a) Upute za korisnike
 - (b) Informacije koje se navode na znaku za okoliš EU-a

Procjena i verifikacija: Za svako mjerilo navedeni su specifični zahtjevi za procjenu i verifikaciju.

Ako se od podnositelja zahtjeva traži dostavljanje izjava, dokumentacije, analiza, izvješća o ispitivanju ili drugih dokaza kojima se dokazuje sukladnost s mjerilima, te isprave mogu potjecati od samog podnositelja zahtjeva i/ili njegova dobavljača (njegovih dobavljača) i/ili poddobavljača i/ili od vanjskih tijela za certifikaciju i ispitivanje, prema potrebi.

Kada je to moguće, verifikaciju bi trebala provoditi tijela za ocjenjivanje sukladnosti koja je akreditiralo nacionalno akreditacijsko tijelo u skladu s Uredbom (EZ) br. 765/2008 Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ o utvrđivanju zahtjeva za akreditaciju i za nadzor tržišta. Nadležna tijela priznaju prvenstveno:

- izvješća o ispitivanju koja su izdala tijela za ocjenjivanje sukladnosti akreditirana prema relevantnoj usklađenoj normi za ispitne i umjerne laboratorije,
- verifikacije koje su izdala tijela za ocjenjivanje sukladnosti akreditirana prema relevantnoj usklađenoj normi za tijela za certificiranje proizvoda, postupaka i usluga,
- verifikacije koje su izdala tijela za ocjenjivanje sukladnosti akreditirana prema relevantnoj usklađenoj normi za tijela za inspekciju.

Uz ispitne metode navedene za svako mjerilo mogu se prema potrebi primjenjivati i druge metode ako su opisane u korisničkom priručniku priloženom zahtjevu za dodjelu znaka za okoliš te ako ih nadležno tijelo koje ocjenjuje zahtjev prihvaća kao jednakovrijedne.

Nadležna tijela mogu prema potrebi tražiti popratnu dokumentaciju i vršiti neovisne provjere ili terenske posjete.

Nadležnim se tijelima dostavlja obavijest o promjenama dobavljača i proizvodnih postrojenja povezanih s proizvodima kojima je dodijeljen znak za okoliš EU-a zajedno s popratnim podacima kojima se omogućuje verifikacija stalne sukladnosti s mjerilima.

Mjerilo 1. Potrošnja energije

1.(a) Ukupna potrošnja energije računala

Ukupna potrošnja energije računala mora ispunjavati zahtjeve za energetske učinkovitost utvrđene u Uredbi (EZ) br. 106/2008 kako je izmijenjena programom Energy Star v.6.1.

Mogu se primjenjivati prilagodbe mogućnosti navedene u Sporazumu kako je izmijenjen programom Energy Star v.6.1 uz sljedeće iznimke:

- samostalni grafički procesori (GPU-ovi): vidjeti podmjerilo 1.(c),
- unutarnji izvori napajanja: vidjeti podmjerilo 1.(d).

Poseban dodatni zahtjev primjenjuje se na ugrađene zaslone poboljšanih radnih svojstava, koji su obuhvaćeni podmjerilom 1.(e).

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izvješće o ispitivanju za model računala provedenom u skladu s ispitnim metodama programa Energy Star v.6.1 za računala. Registracije iz SAD-a u skladu s programom Energy Star v.6.1 prihvaćaju se uz uvjet da je provedeno ispitivanje u skladu sa zahtjevima za europsku ulaznu snagu.

1.(b) Upravljanje potrošnjom energije

Funkcije upravljanja potrošnjom energije ugrađuju se kao zadana postavka. Prilikom pokušaja korisnika ili softvera da isključi zadane funkcije upravljanja potrošnjom energije prikazuje se poruka upozorenja kojom se korisnika obavješćuje da se isključuje funkcija za uštedu energije te mu se nudi mogućnost zadržavanja zadane funkcije.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja opis postavki upravljanja potrošnjom energije koji je naveden u korisničkom priručniku za taj model uz snimke zaslona na kojima su prikazani primjeri poruka upozorenja.

⁽¹⁾ Uredba (EZ) br. 765/2008 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. srpnja 2008. o utvrđivanju zahtjeva za akreditaciju i za nadzor tržišta u odnosu na stavljanje proizvoda na tržište i o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 339/93 (SL L 218, 13.8.2008., str. 30.)

1.(c) *Grafičke mogućnosti*

Dopuštene vrijednosti za dodatnu funkcionalnost $TEC_{graphics}$ za samostalne grafičke kartice (dGfx) u stolnim, integriranim stolnim i prijenosnim računalima iz tablice 1. primjenjuju se umjesto onih iz kriterija prihvatljivosti za program Energy Star v.6.1. Kartica dGfx mora imati funkciju upravljanja potrošnjom energije s pomoću koje se grafički procesor (GPU) isključuje u stanju dugog praznog hoda.

Tablica 1.

Dopuštene vrijednosti za dodatnu funkcionalnost za samostalne grafičke kartice (dGfx) u stolnim, integriranim stolnim i prijenosnim računalima

Kategorija dGfx (gigabajti/sekunda) ⁽¹⁾	Dopuštena vrijednost za TEC (kWh/godina)	
	Stolna i integrirana stolna računala	Prijenosna računala
G1 (FB_BW ≤ 16)	30	9
G2 (16 < FB_BW ≤ 32)	37	12
G3 (32 < FB_BW ≤ 64)	47	20
G4 (64 < FB_BW ≤ 96)	62	25
G5 (96 < FB_BW ≤ 128)	76	38
G6 (FB_BW > 128 s podatkovnom širinom < 192 bita)	76	38
G7 (FB_BW > 128 s podatkovnom širinom ≥ 192 bita)	90	48

⁽¹⁾ Kategorije su definirane u skladu s propusnošću prema međuspremniku slike u gigabajtima po sekundi (GB/s).

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izjavu o sukladnosti s programom Energy Star v.6.1 na temelju strožih dopuštenih vrijednosti te popratni izračun vrijednosti E_{TEC_MAX} i podatke o radnim svojstvima iz izvješća o ispitivanju modela.

1.(d) *Unutarnji izvori napajanja*

Unutarnji izvori napajanja za stolna i integrirana stolna računala moraju ispunjavati zahtjeve za dopuštene vrijednosti TEC_{psu} programa Energy Star v.6.1 i postizati minimalnu učinkovitost kao udio u nazivnoj izlaznoj struji od 0,84 na 10 %, 0,87 na 20 %, 0,90 na 50 % i 0,87 na 100 %.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izjavu o sukladnosti unutarnjeg izvora napajanja modela kojoj prilaže izračun vrijednosti E_{TEC_MAX} prema programu Energy Star v.6.1 za taj proizvod, kao i podatke o radnim svojstvima iz izvješća o ispitivanju modela ili neovisne potvrde o radnim svojstvima izvora napajanja.

1.(e) *Zaslone poboljšanih radnih svojstava*

Integrirana stolna računala i prijenosna računala koja imaju zaslone poboljšanih radnih svojstava kako su definirana programom Energy Star v.6.1 te stoga ispunjavaju uvjete za dopuštenu vrijednost $TEC_{INT_DISPLAY}$ automatski prilagođavaju svjetlinu slike svjetlosnim uvjetima okoline. Ta funkcija automatske kontrole svjetline (ABC) ugrađuje se kao zadana postavka koju korisnik može prilagođavati i kalibrirati. Zadane postavke automatske kontrole svjetline validiraju se u skladu sa sljedećim ispitnim postupkom:

$$\text{Ispitivanje i. } \left(\frac{P_{50} - P_{10}}{P_{10}} \right) \geq 5 \%$$

$$\text{Ispitivanje ii. } \left(\frac{P_{100} - P_{50}}{P_{50}} \right) \geq 5 \%$$

$$\text{Ispitivanje iii. } P_{300} \geq P_{100}$$

P_n je potrošnja u uključenom stanju s uključenom automatskom kontrolom svjetline u uvjetima svjetla n lux uz izravan izvor svjetlosti.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izvješće o ispitivanju za model računala kojim se dokazuje sukladnost s propisanim ispitnim postupkom.

Mjerilo 2. Opasne tvari i smjese u proizvodu, podsklopovima i sastavnim dijelovima

U skladu s podmjerilima 2.(a), (b) i (c) u proizvodima ili utvrđenim podsklopovima i sastavnim dijelovima ograničava se prisutnost tvari koje su identificirane u skladu s člankom 59. stavkom 1. Uredbe (EZ) br. 1907/2006 („Uredba REACH”) ili tvari i smjese koje ispunjavaju mjerila za razvrstavanje pod opasnosti navedene u tablici 2. u skladu s Uredbom (EZ) br. 1272/2008 („Uredba CLP”). Za potrebe tog mjerila predložene posebno zabrinjavajuće tvari i razredi opasnosti iz Uredbe CLP grupirani su u tablici 2. u skladu sa svojim opasnim svojstvima.

Tablica 2.

Grupiranje predloženih posebno zabrinjavajućih tvari i opasnosti iz Uredbe CLP

Opasnosti 1. skupine

Opasnosti na temelju kojih se tvar ili smjesa svrstava u 1. skupinu:

- tvari koje se nalaze na popisu predloženih posebno zabrinjavajućih tvari
 - kancerogene, mutagene i/ili reproduktivno toksične tvari (CMR) kategorije 1.A ili 1.B: H340, H350, H350i, H360, H360F, H360D, H360FD, H360Fd, H360Df
-

Opasnosti 2. skupine

Opasnosti na temelju kojih se tvar ili smjesa svrstava u 2. skupinu:

- CMR 2. kategorije: H341, H351, H361f, H361d, H361fd, H362
 - toksičnost za vodeni okoliš 1. kategorije: H400, H410
 - akutna toksičnost 1. i 2. kategorije: H300, H310, H330
 - aspiracijska toksičnost 1. kategorije: H304
 - specifična toksičnost za ciljane organe 1. kategorije: H370, H372
-

Opasnosti 3. skupine

Opasnosti na temelju kojih se tvar ili smjesa svrstava u 3. skupinu:

- toksičnost za vodeni okoliš 2., 3. i 4. kategorije: H411, H412, H413
 - akutna toksičnost 3. kategorije: H301, H311, H331, EUH070
 - specifična toksičnost za ciljane organe 2. kategorije: H371, H373
-

2.(a) Ograničenje posebno zabrinjavajućih tvari

Proizvod ne smije sadržavati tvari koje su identificirane u skladu s postupkom opisanom u članku 59. stavku 1. Uredbe REACH i uvrštene na popis predloženih posebno zabrinjavajućih tvari u koncentracijama većim od 0,10 % (maseni udio). Isto se ograničenje primjenjuje na podsklopove i sastavne dijelove koji čine dio proizvoda, a koji su navedeni u tablici 3.

Za tvari s popisa predloženih posebno zabrinjavajućih tvari koje su prisutne u proizvodu, njegovim navedenim podsklopovima ili sastavnim dijelovima u koncentraciji većoj od 0,10 % (maseni udio) ne odobrava se izuzeće od ovog zahtjeva.

Tablica 3.

Podsklopovi i sastavni dijelovi na koje se primjenjuje mjerilo 2.(a)

-
- Matična ploča s dodacima (uključujući CPU, RAM, grafičke jedinice)
 - Uređaji za pohranu podataka (HDD i SSD)
 - Optička jedinica za pohranu podataka (CD i DVD)
 - Zaslون (uključujući pozadinsko osvjetljenje)
 - Kućište i dijelovi
 - Oplate i okviri
 - Vanjska tipkovnica, miš i/ili dodirna pločica
 - Jedinice za unutarnje i vanjsko napajanje
 - Vanjski kabeli za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom
 - Punjive baterije
-

Prilikom obavješćivanja dobavljača navedenih podsklopova i sastavnih dijelova o tom zahtjevu podnositelji mogu pregledati popis predloženih tvari iz Uredbe REACH služeći se popisom tvari koje podliježu deklariranju u skladu s normom IEC 62474 ⁽¹⁾. Pregled se temelji na utvrđivanju potencijala za prisutnost tvari u proizvodu.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva za proizvod, podsklopove i sastavne dijelove navedene u tablici 3. izrađuje deklaracije o neprisutnosti posebno zabrinjavajućih tvari u koncentraciji jednako prethodno navedenoj graničnoj vrijednosti ili većoj od nje. Deklaracije se izrađuju u skladu s najnovijom inačicom popisa predloženih tvari koji je objavila Europska agencija za kemikalije ⁽²⁾. Ako se deklaracije izrađuju na temelju prethodnog pregleda popisa predloženih tvari upotrebljavajući normu IEC 62474, podnositelj zahtjeva dostavlja i pregledani popis koji je proslijeđen dobavljačima podsklopova i sastavnih dijelova. Inačica popisa tvari koje podliježu deklariranju u skladu s normom IEC 62474 mora odražavati najnoviju inačicu popisa predloženih tvari.

2.(b) Ograničenja prisutnosti posebnih opasnih tvari

Podsklopovi i sastavni dijelovi utvrđeni u tablici 4. ne smiju sadržavati navedene opasne tvari čija je koncentracija jednaka navedenoj graničnoj vrijednosti ili veća od nje.

⁽¹⁾ Međunarodna elektrotehnička komisija (IEC), IEC 62474: Deklaracija materijala za proizvode elektrotehničke industrije i proizvode za elektrotehničku industriju, <http://std.iec.ch/iec62474>

⁽²⁾ ECHA, Popis predloženih posebno zabrinjavajućih tvari za odobrenje, <http://www.echa.europa.eu/candidate-list-table>

Tablica 4.

Ograničenja tvari koja se primjenjuju na podsklopove i sastavne dijelove

Skupina tvari	Područje primjene ograničenja	Granične vrijednosti koncentracija (ako je primjenjivo)	Procjena i verifikacija
i. Metalni lem i kontakti	Ne dopušta se izuzeće 7.b u skladu s Direktivom 2011/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ koje se odnosi na uporabu olovnog lema u <i>malim poslužiteljima</i> .	0,1 % masenog udjela	Deklaraciju dostavlja proizvođač ili poduzeće koje vrši završno sklapanje proizvoda uz valjano izvješće o ispitivanju.
	Ne dopušta se izuzeće 8.b u skladu s Direktivom 2011/65/EU koje se odnosi na uporabu <i>kadmija u električnim kontaktima</i> .	0,01 % masenog udjela	Ispitna metoda: IEC 62321-5
ii. Polimerni stabilizatori, bojila i kontaminanti	Sljedeći organokositreni spojevi stabilizatora razvrstani u opasnosti 1. i 2. skupine ne smiju biti prisutni u <i>vanjskim kabelima za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom te baterijama</i> : — dibutil-kositrov oksid, — dibutil-kositrov diacetat, — dibutil-kositrov dilaurat, — dibutil-kositrov maleat, — dioktil-kositrov oksid, — dioktil-kositrov dilaurat.	nije primjenjivo	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova.
	Plastične oplate i okviri ne smiju sadržavati sljedeća bojila: — azo boje koje se mogu rascijepiti na kancerogene aril amine navedene u Dodatku 8. Uredbi REACH i/ili — spojeve bojila uvrštene u popis tvari koje podliježu deklariranju u skladu s normom IEC 62474.	nije primjenjivo	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova.
	Policiklički aromatski ugljikovodici (PAH) koji su razvrstani u opasnosti 1. i 2. skupine ne smiju biti prisutni u koncentracijama jednakima pojedinačnim i ukupnim graničnim vrijednostima ili većima od njih ni u kojoj vanjskoj površini od plastike ili umjetne gume: — prijenosnih i tablet računala, — perifernih tipkovnica, — miševa, — elektroničkih olovaka i/ili dodirnih ploča, — vanjskih kabela za napajanje.	Pojedinačne granične vrijednosti koncentracije za PAH-ove koji su ograničeni Uredbom REACH iznose 1 mg/kg. Ukupna koncentracija za 18 navedenih PAH-ova ne smije biti veća od 10 mg/kg.	Podnositelj zahtjeva dostavlja izvješće o ispitivanju za relevantne dijelove utvrđenih dijelova proizvoda. Ispitna metoda: AfPS GS 2014:01 PAK.

Skupina tvari	Područje primjene ograničenja	Granične vrijednosti koncentracija (ako je primjenjivo)	Procjena i verifikacija
	Provjeravaju se prisutnost i koncentracija sljedećih PAH-ova: PAH-ovi ograničeni Uredbom REACH: — benzo[a]piren, — benzo[e]piren, — benzo[a]antracen, — krizen, — benzo(b)fluoranten, — benzo[j]fluoranten, — benzo[k]fluoranten, — dibenzo[a,h]antracen. Dodatni PAH-ovi koji podliježu ograničenju: — acenaften, — acenaftilen, — antracen, — benzo(ghi)perilen, — fluoranten, — fluoren, — indeno[1,2,3,-cd]piren, — naftalen, — fenantren, — piren.		
iii. Biocidni proizvodi	Biocidni proizvodi s antibakterijskim djelovanjem ne smiju se ugrađivati u plastične ili gumene dijelove tipkovnica i perifernih uređaja.	nije primjenjivo	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova.
iv. Živa u pozadinskom osvjetljenju	Ne dopušta se izuzeće 3. u skladu s Direktivom 2011/65/EU koje se odnosi na uporabu žive u hladnokatodnim fluorescentnim svjetiljkama i vanjskim elektrodnim fluorescentnim svjetiljkama (CCFL i EEFL).	nije primjenjivo	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova.
v. Sredstva za obradu stakla	Arsen i njegovi spojevi ne smiju se upotrebljavati u proizvodnji stakla za LCD zaslone, stakla za pokrove ekrana i stakla koje se ugrađuje u površine dodirnih ploča.	0,0050 % mase-nog udjela	Deklaraciju dostavlja dobavljač stakla za zaslone uz analitičko izvješće o ispitivanju.

(¹) Direktiva 2011/65/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2011. o ograničenju uporabe određenih opasnih tvari u električnoj i elektroničkoj opremi (preinačeno) (SL L 174, 1.7.2011., str. 88.).

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja deklaracije o sukladnosti i izvješća o ispitivanjima u skladu sa zahtjevima iz tablice 4. Ako su potrebna, izvješća o ispitivanjima moraju biti valjana u trenutku podnošenja zahtjeva za odgovarajući proizvodni model i sve povezane dobavljače. Ako podsklopovi ili sastavni dijelovi s istim tehničkim specifikacijama potječu od nekoliko različitih dobavljača, potrebna se ispitivanja provode na dijelovima od svakog dobavljača.

2.(c) Ograničenja na temelju razreda opasnosti iz Uredbe CLP

Usporivači gorenja, plastifikatori, aditivi i premazi za čelik, katodni materijali, otapala i soli koji ispunjavaju mjerila za razvrstavanje pod opasnosti iz Uredbe CLP u tablici 2. ne smiju biti prisutni u podsklopovima i sastavnim dijelovima iz tablice 5. u koncentraciji jednakoj graničnoj vrijednosti od 0,10 % (maseni udio) ili većoj od nje.

Tablica 5.

Podsklopovi i sastavni dijelovi na koje se primjenjuje mjerilo 2.(c)

Dijelovi koji sadržavaju usporivače gorenja:

- glavne tiskane sklopovske ploče (PCB),
- središnje procesorske jedinice (CPU),
- spojnice i utičnice,
- uređaji za pohranu podataka (HDD i SSD),
- plastične oplate i okviri,
- jedinice za unutarnje i vanjsko napajanje,
- vanjski kabeli za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom,

Dijelovi koji sadržavaju plastifikatore:

- unutarnji kabeli i žice,
- vanjski kabeli za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom.
- jedinice za vanjsko napajanje,
- plastične oplate i okviri.

Dijelovi sa slitinama nehrđajućeg čelika i/ili premazima koji sadržavaju nikal:

- kućišta, oplate, svornjaci, matice, vijci i držači.

Punjive baterije:

- punjive baterijske ćelije.
-

i. Izuzeća za uporabu opasnih usporivača gorenja i plastifikatora

Uporaba usporivača gorenja i plastifikatora koji ispunjavaju mjerila za razvrstavanje pod opasnosti iz Uredbe CLP navedene u tablici 2. izuzima se od zahtjeva mjerila 2.(c) ako su ispunjeni uvjeti navedeni u tablici 6. Materijali kabela za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom koji sami po sebi usporavaju gorenje također moraju ispunjavati uvjete iz tablice 6.ii.(b).

Tablica 6.

Uvjeti izuzeća koji se primjenjuju na uporabu usporivača gorenja i plastifikatora

Tvari i smjese	Podsklop ili sastavni dio	Područje primjene izuzeća	Procjena i verifikacija
Usporivači gorenja	i. glavna tiskana sklopovska ploča	Uporaba usporivača gorenja u laminatima matične ploče izuzima se pod jednim od uvjeta navedenih u nastavku: (a) Usporivač gorenja razvrstan je kao opasnost 3. skupine. Ako se izjava podnosi u skladu s normom IEC 61249-2-21 (¹), rezultati protupožarnog ispitivanja za tiskanu sklopovsku ploču tijekom kojeg se simulira nepravilno odlaganje prema Direktivi OEEO moraju pokazivati da su emisije kancerogenih policikličkih aromatskih ugljikovodika (PAH-ova) $\leq 0,1$ mg TEQ/g (b) Usporivač gorenja reakcijom se veže u polimernu smolu, a rezultati protupožarnog ispitivanja za tiskanu sklopovsku ploču tijekom kojeg se simulira nepravilno odlaganje prema Direktivi OEEO pokazuju da su emisije polibromiranog dibenzo-p-dioksina i polibromiranog dibenzofurana (PBDD/DF) $\leq 0,4$ ng TEQ/g te da su emisije kancerogenih PAH-ova $\leq 0,1$ mg TEQ/g.	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti. I prema potrebi: Izvjешće treće osobe o ispitivanju za kombinaciju materijala ploče, komponenti i usporivača gorenja. <i>Ispitna metoda:</i> ISO 5660 u uvjetima oksidacijske pirolize (IEC 60695-7-1 vrsta vatre 1.b uz toplinski tok od 50 kW/m²). Kvantifikacija se vrši u skladu s normom EN 1948 (PBDD/DF) i/ili ISO 11338 (PAH-ovi).
	ii. Vanjski kabeli za napajanje izmjeničnom i istosmjernom strujom	Uporaba usporivača gorenja i njihovih sinergista izuzima se pod jednim od uvjeta navedenih u nastavku: (a) Usporivač gorenja i njegov sinergist razvrstani su kao opasnost 3. skupine. Ako se izjava podnosi u skladu s normom IEC 62821 (²), rezultati protupožarnog ispitivanja za polimer kabela za napajanje moraju pokazivati da su emisije plina halogene kiseline manje od 5,0 mg/g. (b) rezultati protupožarnog ispitivanja za kabel za napajanje tijekom kojeg se simulira nepravilno odlaganje prema Direktivi OEEO moraju pokazivati da su emisije polikloriranog dibenzo-p-dioksina i polikloriranog dibenzofurana (PCDD/DF) $\leq 0,3$ ng TEQ/g Kabeli za napajanje izolirani materijalima koji sami po sebi usporavaju gorenje podliježu zahtjevima za protupožarno ispitivanje iz dijela ii.(b).	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti. I prema potrebi: Izvjешće treće osobe o ispitivanju za kabel za napajanje. <i>Ispitna metoda:</i> IEC 60754-1 ili ISO 19700 u uvjetima nedovoljne ventilacije (IEC 60695-7-1 vrsta vatre 3.a uz toplinski tok od 50 kW/m²) Kvantifikacija PCDD/DF vrši se u skladu s normom EN 1948.
	iii. Vanjske plastične oplate i okviri	Izuzima se uporaba usporivača gorenja i njihovih sinergista razvrstanih u opasnosti 2. i 3. skupine.	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti.

Tvari i smjese	Podsklop ili sastavni dio	Područje primjene izuzeća	Procjena i verifikacija
	iv. Razni podsklopovi i dijelovi: — sklop CPU-a, — jedinice za pohranu podataka, — unutarnje spojnice i utičnice, — jedinice za napajanje.	Izuzima se uporaba usporivača gore-nja razvrstanih u opasnosti 3. skupine.	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti.
Plastifikatori	i. Vanjski kabeli za napajanje i baterije, vanjske oplata i unutarnji kabeli	Izuzima se uporaba plastifikatora razvrstanih u opasnosti 3. skupine.	Deklaraciju dostavlja dobavljač podsklopova uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti.

(¹) U skladu s normom IEC 61249-2- 21 izjave se mogu podnijeti za sastav materijala tiskane sklopovske ploče koji ne sadržava halogen.

(²) U skladu s normom IEC 62821 izjave se mogu podnijeti za kabele bez halogena s niskom emisijom dima.

ii. Izuzeća za uporabu aditiva, premaza, katodnih materijala, otapala i soli

Uporaba metalnih aditiva i premaza, baterijskih katodnih materijala te baterijskih otapala i soli koji ispunjavaju kriterije za razvrstavanje pod opasnosti iz Uredbe CLP navedene u tablici 2. izuzima se od zahtjeva mjerila 2.(c) ako su ispunjeni uvjeti navedeni u tablici 7.

Tablica 7.

Izrijekom izuzeti sastavni dijelovi i podsklopovi

Tvari i smjese	Podsklop ili sastavni dio	Područje primjene izuzeća	Procjena i verifikacija
Metalni aditivi i premazi	i. Metalni sastavni dijelovi	Slitine od nehrđajućeg čelika i premazi otporni na ogrebotine koji sadržavaju metal nikal razvrstan kao H351, H372 i H412. Uvjet za izuzeće: Brzina ispuštanja metalnog nikla s premaza otpornih na ogrebotine na dijelove oplata s kojih mogu doći u izravan i dugotrajan dodir s kožom ne smije iznositi više od 0,5 µg/cm ² tjedno.	Odgovarajući dijelovi utvrđuju se prema masi i položaju u proizvodu. Ako dijelovi vanjske oplata dolaze u izravan i dugotrajan dodir s kožom, dostavlja se izvješće o ispitivanju. Ispitna metoda: EN 1811
Katodni materijali baterijske ćelije	ii. Litij-ionske i polimerne baterije	Katodni materijali ćelije razvrstani u opasnosti 2. i 3. skupine. Oni obuhvaćaju: — litij-kobaltov oksid, — litij-manganov dioksid, — litij-željezov fosfat, — litij-kobalt-nikal-manganov oksid.	Deklaraciju dostavlja dobavljač baterije ili ćelije uz dokumentaciju za verifikaciju razreda opasnosti.

Tvari i smjese	Podsklop ili sastavni dio	Područje primjene izuzeća	Procjena i verifikacija
Baterijska elektrolitska otapala i soli		Elektrolitska otapala i soli razvrstani u opasnosti 2. i 3. skupine. Oni obuhvaćaju: — propilen karbonat, — etilen karbonat, — dietil karbonat, — dimetil karbonat, — etil metil karbonat, — litijev heksafluorofosfat.	

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja deklaraciju o sukladnosti s mjerilom 2.(c). Deklaracija se potkrepljuje informacijama o usporivačima gorenja, plastifikatorima, aditivima i premazima za čelik, katodnim materijalima, otapalima i solima upotrijebljenima u podsklopovima i sastavnim dijelovima navedenima u tablici 5. zajedno s izjavama o njihovom razvrstavanju ili nerazvrstavanju u razred opasnosti.

U svrhu potkrepljivanja deklaracije o razvrstavanju ili nerazvrstavanju u razred opasnosti za svaku se tvar ili smjesu dostavljaju sljedeće informacije:

- CAS broj, EZ broj ili broj popisa tvari (ako je dostupno za smjese),
- fizički oblik i stanje u kojem se tvar upotrebljava,
- usklađeni razredi opasnosti za tvari iz Uredbe CLP,
- unosi o samorazvrstavanju u bazi podataka registriranih tvari prema Uredbi REACH ECHA-e ⁽¹⁾ (ako nije dostupno usklađeno razvrstavanje),
- razvrstavanje smjesa u skladu s kriterijima navedenima u Uredbi CLP.

Pri razmatranju unosa o samorazvrstavanju u bazi podataka registriranih tvari prema Uredbi REACH prednost imaju unosi iz zajedničkih podnesaka.

Ako je uneseno da za razvrstavanje „nedostaju podaci” ili da je ono „nejasno” u odnosu na bazu podataka registriranih tvari prema uredbi REACH ili ako tvar još nije registrirana u okviru sustava REACH, dostavljaju se toksikološki podaci koji ispunjavaju zahtjeve iz Priloga VII. Uredbi REACH i koji su dostatni za podupiranje samorazvrstavanja u skladu s Prilogom I. Uredbi CLP i dodatnim smjernicama ECHA-e. U slučajevima u kojima „nedostaju podaci” ili su unosi u bazi podataka „nejasni” samorazvrstavanje se verificira, pri čemu su prihvatljivi sljedeći izvori informacija:

- toksikološke studije i procjene opasnosti koje su provele regulatorne agencije ravnopravne ECHA-i ⁽²⁾, regulatorna tijela država članica ili međuvladina tijela,
- sigurnosno-tehnički list u potpunosti ispunjen u skladu s Prilogom II. Uredbi REACH,
- dokumentirana stručna prosudba profesionalnog toksikologa koja se temelji na pregledu znanstvene literature i postojećim podacima iz ispitivanja te se prema potrebi potkrepljuje rezultatima iz novih ispitivanja koja provode neovisni laboratoriji koristeći se metodama koje priznaje ECHA,
- potvrda, prema potrebi na temelju stručne prosudbe, koju izdaje akreditirano tijelo za ocjenjivanje sukladnosti koje provodi procjene opasnosti u skladu sa sustavima razvrstavanja opasnosti GHS ili CLP.

⁽¹⁾ ECHA, Baza podataka registriranih tvari prema Uredbi REACH, <http://www.echa.europa.eu/information-on-chemicals/registered-substances>

⁽²⁾ ECHA, Suradnja s ravnopravnim regulatornim agencijama, <http://echa.europa.eu/en/about-us/partners-and-networks/international-cooperation/cooperation-with-peer-regulatory-agencies>

Informacije o opasnim svojstvima tvari ili smjese mogu se, u skladu s Prilogom XI. Uredbi REACH, dobiti i na drugi način osim ispitivanjem, primjerice primjenom alternativnih metoda poput *in vitro* metoda, kvantitativnih modela odnosa strukture i djelovanja ili uporabom grupiranja ili analogijskog pristupa (eng. *read-across*).

Za izuzete tvari i smjese navedene u tablicama 6. i 7. podnositelj zahtjeva dostavlja dokaz da su ispunjeni svi uvjeti za izuzeće. Ako je potrebno dostaviti izvješća o ispitivanju, ona moraju biti valjana u trenutku podnošenja zahtjeva za proizvodni model.

Mjerilo 3. Produljenje vijeka trajanja proizvoda

3.(a) Ispitivanje trajnosti prenosivih računala

i. Ispitivanja koja se primjenjuju na prijenosna računala

Model prijenosnog računala mora uspješno proći ispitivanja trajnosti. Za svaki se model provjerava navedeno funkcioniranje te on mora zadovoljavati propisane izvedbene zahtjeve nakon provedbe obveznih ispitivanja iz tablice 8. i najmanje jednog dodatnog ispitivanja odabranog iz tablice 9.

Tablica 8.

Specifikacija obveznog ispitivanja trajnosti za prijenosna računala

Ispitivanje	Ispitni uvjeti i funkcionalni izvedbeni zahtjevi	Ispitna metoda
Otpornost na udarce	Specifikacija: Na gornju, donju, desnu, lijevu, prednju i stražnju stranu proizvoda tri se puta u trajanju od najmanje 6 ms djeluje vršnim polusinusnim valnim impulsom od najmanje 40 G. Funkcionalni zahtjev: Tijekom ispitivanja prijenosno je računalo uključeno i pokrenuta je programska aplikacija. Nakon ispitivanja računalo je i dalje u funkciji.	IEC 60068 Dio 2.-27.: Ea Dio 2.-47.
Otpornost na vibracije	Specifikacija: Na svaku se os s gornje, donje, desne, lijeve, prednje i stražnje strane proizvoda primjenjuju nasumične sinusne vibracije frekvencije u rasponu od 5 Hz do najviše 250 Hz u trajanju od najmanje jednog ciklusa primjene. Funkcionalni zahtjev: Tijekom ispitivanja prijenosno je računalo uključeno i pokrenuta je programska aplikacija. Nakon ispitivanja računalo je i dalje u funkciji.	IEC 60068 Dio 2.-6.: Fc Dio 2.-47.
Slučajni pad	Specifikacija: Prijenosno računalo ispušta se s visine od 76 cm na krutu površinu obloženu drvom debljine najmanje 30 mm. Po jedan se pad izvodi s gornje, donje, desne, lijeve, prednje i stražnje strane, kao i iz svakog donjeg kuta. Funkcionalni zahtjev: Tijekom ispitivanja prijenosno je računalo isključeno, ali se mora uspješno uključiti nakon svakog pada. Nakon svakog ispitivanja kućište je i dalje cijelo, a zaslon neoštećen.	IEC 60068 Dio 2.-31.: Ec (slobodan pad, 1. postupak)

Tablica 9.

Specifikacije dodatnog ispitivanja trajnosti za prijenosna računala

Ispitivanje	Ispitni uvjeti i referentne izvedbene vrijednosti	Ispitna metoda
Temperaturni stres	Specifikacija: Prijenosno računalo izlaže se u ispitnoj komori tijekom najmanje četiri ciklusa od 24 sata. Prijenosno računalo uključeno je tijekom hladnog ciklusa na $-25\text{ }^{\circ}\text{C}$ te tijekom suhog vrućeg ciklusa na $+40\text{ }^{\circ}\text{C}$. Prijenosno računalo isključeno je tijekom hladnog ciklusa na $-50\text{ }^{\circ}\text{C}$ te tijekom suhog vrućeg ciklusa na temperaturi od $+35$ do $+60\text{ }^{\circ}\text{C}$. Funkcionalni zahtjev: Nakon svakog od četiri ciklusa izlaganja provjerava se je li prijenosno računalo u funkciji.	IEC 60068 Dio 2-1.: Ab/e Dio 2-2.: B
Otpornost zaslona	Specifikacija: Provode se dva ispitivanja s opterećenjem. Opterećenje od najmanje 50 kg ravnomjerno se primjenjuje na zaslon. Opterećenje od najmanje 25 kg primjenjuje se na središnji dio zaslona. Prijenosno se računalo tijekom svakog ispitivanja postavlja na ravnu površinu. Funkcionalni zahtjev: Nakon primjene svakog opterećenja, površina i pikseli zaslona pregledavaju se kako bi se ustanovilo ima li linija, mrlja i napuknuća.	Podnositelj zahtjeva potvrđuje ispitnu opremu i korištene postavke.
Prodor prolivene vode	Specifikacija: Ispitivanje se provodi dva puta. Na tipkovnicu prijenosnog računala ili na tri određena zasebna mjesta ravnomjerno se proljeva najmanje 30 ml tekućine, koja se nakon toga aktivno ocijedi nakon najviše 5 sekundi, a funkcionalnost računala ispituje se nakon 3 minute. Ispitivanje se provodi s vrućom i hladnom tekućinom. Funkcionalni zahtjev: Prijenosno računalo mora ostati uključeno tijekom i nakon ispitivanja. Prijenosno se računalo zatim rastavlja i vizualno pregledava kako bi se provjerilo zadovoljavaju li se uvjeti prihvatljivosti za prodor vode prema normi IEC 60529.	Uvjeti prihvatljivosti IEC 60529 (prodor vode)
Vijek trajanja tipkovnice	Specifikacija: Na tipkovnici se izvodi 10 milijuna nasumičnih pritisaka na tipke. Broj pritisaka po tipki ponderira se kako bi odražavao najčešće upotrebljavane tipke. Funkcionalni zahtjev: Potom se ispituje cjelovitost i funkcionalnost tipaka.	Podnositelj zahtjeva potvrđuje ispitnu opremu i korištene postavke.
Vijek trajanja šarke zaslona	Specifikacija: Zaslon se potpuno otvara i zatim zatvara 20 000 puta. Funkcionalni zahtjev: Potom se ispituju gubitak stabilnosti i cjelovitost šarke zaslona.	Podnositelj zahtjeva potvrđuje ispitnu opremu i korištene postavke.

ii. Ispitivanja koja se primjenjuju na tablet računala i računala dva-u-jednom

Model tablet računala ili tablet komponenta modela računala dva-u-jednom podvrgava se ispitivanjima trajnosti. Za svaki se model provjerava navedeno funkcioniranje te on mora zadovoljavati propisane izvedbene zahtjeve nakon provedbe svakog ispitivanja navedenog u tablici 10.

Tablica 10.

Specifikacija obveznog ispitivanja trajnosti za tablet računala te prijenosna računala dva-u-jednom

Ispitivanje	Ispitni uvjeti i funkcionalni izvedbeni zahtjevi	Ispitna metoda
Slučajni pad	Specifikacija: Tablet računalo ispušta se s visine od 76 cm na krutu površinu obloženu drvom debljine najmanje 30 mm. Po jedan se pad izvodi s gornje, donje, desne, lijeve, prednje i stražnje strane, kao i iz svakog donjeg kuta. Funkcionalni zahtjev: Tijekom ispitivanja tablet računalo je isključeno, ali se mora uspješno uključiti nakon svakog pada. Nakon svakog je ispitivanja kućište i dalje cijelo, a zaslon neoštećen.	IEC 60068 Dio 2.-31.: Ec (slobodan pad, 1. postupak)
Otpornost zaslona	Specifikacija: Provode se dva ispitivanja s opterećenjem. Opterećenje od najmanje 50 kg ravnomjerno se primjenjuje na zaslon. Opterećenje od najmanje 25 kg primjenjuje se na središnji dio zaslona. Prijenosno se računalo tijekom svakog ispitivanja postavlja na ravnu površinu. Funkcionalni zahtjev: Nakon primjene svakog opterećenja, površina i pikseli zaslona pregledavaju se kako bi se ustanovilo ima li linija, mrlja i napuknuća.	Podnositelj zahtjeva potvrđuje ispitnu opremu i korištene postavke.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izvješća o ispitivanjima koja pokazuju da je model ispitan i da zadovoljava funkcionalne izvedbene zahtjeve za trajnost. Ispitivanja verificira treća strana. Postojeća ispitivanja za isti model koja su provedena prema jednakim ili strožim specifikacijama prihvaćaju se bez potrebe za ponovnim ispitivanjem.

3.(b) Kvaliteta i vijek trajanja punjive baterije

- i. *Minimalni vijek trajanja baterije:* Nakon prvog potpunog punjenja prijenosna računala, tableti i računala dva-u-jednom korisniku omogućuju funkcioniranje punjive baterije u trajanju od najmanje sedam sati.

To se vrednuje s pomoću sljedećega:

— za kućne i potrošačke proizvode, uporabom scenarija Futuremark PCMark „Home”,

— za poslovne proizvode, uporabom scenarija BAPCo Mobilemark „Office productivity”; za modele koji ispunjavaju uvjete za dopuštene vrijednosti TEC_{graphics} programa Energy Star, uporabom scenarija „Media creation & consumption”.

- ii. *Radna svojstva ciklusa punjenja*: Punjive baterije prijenosnih i tablet računala te računala dva-u-jednom moraju ispunjavati sljedeće zahtjeve za radna svojstva, koji ovise o tome može li se punjiva baterija zamijeniti bez alata (kako je navedeno u kriteriju 3.(d)):

- modeli u kojima se punjive baterije mogu zamijeniti bez alata održavaju 80 % njihova deklariranog minimalnog početnog kapaciteta nakon 750 ciklusa punjenja,
- modeli u kojima se punjive baterije ne mogu zamijeniti bez alata održavaju 80 % njihova deklariranog minimalnog početnog kapaciteta nakon 1 000 ciklusa punjenja.

Ta se radna svojstva provjeravaju za punjive baterije ili njihove pojedinačne ćelije u skladu s ispitivanjem prema normi IEC EN 61960 „izdržljivost u ciklusima”, koje se provodi na 25 °C i po stopi od 0,2 I_A ili 0,5 I_A (ubrzan postupak ispitivanja). Za ispunjavanje tog zahtjeva može se primjenjivati djelomično punjenje (kako je navedeno u podmjerilu 3.(b)iii.).

- iii. *Opcija djelomičnog punjenja za ostvarivanje radnih svojstava ciklusa punjenja*: Zahtjevi za radna svojstva opisani u podmjerilu 3.(b)ii. mogu se ispuniti uporabom tvornički ugrađenih softvera i integralne softverske opreme uređaja s pomoću kojih se baterija djelomično puni do 80 % kapaciteta. U tom slučaju djelomično punjenje mora biti postavljeno kao zadani način punjenja, a radna svojstva baterije verificiraju se na do 80 % punjenja u skladu sa zahtjevima iz podmjerila 3.(b)ii. Maksimalno djelomično punjenje omogućuje vijek trajanja baterije u skladu s podmjerilom 3.(b)i.
- iv. *Minimalno jamstvo*: Podnositelj zahtjeva daje komercijalno jamstvo za ispravnost baterija u trajanju od najmanje dvije godine ⁽¹⁾.
- v. *Informacije za korisnike*: Informacije o poznatim čimbenicima koji utječu na vijek trajanja punjivih baterija te upute o tome kako ga korisnik može produljiti moraju biti sadržane u tvornički ugrađenom softveru za upravljanje potrošnjom energije, u pisanim uputama za korisnike te na internetskim stranicama proizvođača.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izvješće treće osobe o ispitivanju koje pokazuje da se u proizvodnji upotrebljavaju punjive baterije ili vrste ćelija sadržane u bateriji koje ispunjavaju navedena mjerila za vijek trajanja punjive baterije i kapacitet ciklusa punjenja. Za dokazivanje sukladnosti mogu se primjenjivati djelomično punjenje i ubrzani postupak ispitivanja navedeni u normi IEC EN 61960. Podnositelj zahtjeva dostavlja i demonstracijsku verziju softvera za upravljanje potrošnjom energije te tekst uputa za korisnike i objava na internetskim stranicama.

3.(c) Pouzdanost i zaštita jedinice za pohranu podataka

i. Stolna računala, radne stanice, tanki klijenti i mali poslužitelji

Predviđena godišnja stopa kvarova (AFR) ⁽²⁾ jedinice ili jedinica za pohranu podataka koje se upotrebljavaju u stolnim računalima, radnim stanicama i tankim klijentima namijenjenima poslovanju mora iznositi manje od 0,25 %.

Predviđeni AFR za male poslužitelje mora iznositi manje od 0,44 %, a broj nepopravljivih pogrešaka manje od 1 na svakih 10¹⁶ bita.

ii. Prijenosna računala

Kod primarne se jedinice za pohranu podataka koja se upotrebljava u prijenosnim računalima navodi da su i jedinica i podaci zaštićeni od udaraca i vibracija. Jedinica za pohranu podataka mora ispunjavati jedno od sljedećih mjerila:

- tvrdi disk (HDD) izrađen je tako da može izdržati polusinusni valni udarac od 400 G (uključen) i 900 G (isključen) tijekom 2 ms bez oštećenja podataka ili funkcije diska,

⁽¹⁾ Smatra se da neispravnosti uključuju neuspješno punjenje i prepoznavanje priključene baterije. Progresivno smanjenje kapaciteta baterije uslijed uporabe ne smatra se neispravnosću, osim ako je pokriveno posebnom odredbom jamstva.

⁽²⁾ AFR se izračunava na temelju srednjeg vremena između kvarova (MTBF). Srednje vrijeme između kvarova određuje se na temelju Bellcore TR-NWT-000332, verzija 6, 12/97 ili na temelju podataka prikupljenih na terenu.

- glava tvrdog diska trebala bi se uvući s površine diska za 300 milisekundi ili manje po otkrivanju pada prijenosnog računala,
- upotrebljava se tehnologija jedinice za pohranu bez pokretnih dijelova kao što je SSD (Solid State Drive) ili eMMC (embedded Multi Media Card).

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja specifikaciju jedinice ili jedinica za pohranu podataka ugrađenih u proizvod. Ona se dobavlja od proizvođača jedinice za pohranu podataka, a kada je riječ o otpornosti na udarce i uvlačenju glave diska, potkrepljuje se neovisno certificiranim tehničkim izvješćem kojim se potvrđuje da disk ispunjava navedene izvedbene zahtjeve.

3.(d) *Mogućnost nadogradnje i popravka*

Za potrebe nadogradnje starih komponenata ili vršenja popravaka i zamjene istrošenih komponenata ili dijelova moraju se ispuniti sljedeća mjerila:

- i. *Dizajn za nadogradnju i popravak:* Sljedeće komponente računala lako su dostupne i zamjenjive s pomoću univerzalnih alata (tj. komercijalno dostupnih alata u širokoj uporabi poput odvijača, špatule, kliješta ili pincete):
 - pohrana podataka (HDD, SSD ili eMMC),
 - memorija (RAM),
 - sklop zaslona i LCD jedinice za pozadinsko osvjetljenje (ako su ugrađene),
 - tipkovnica i dodirna pločica (ako se upotrebljava),
 - sklop ventilatora (u stolnim računalima, radnim stanicama i malim posluživačima).
- ii. *Zamjena punjive baterije:* Punjivu bateriju lako može izvaditi jedna osoba (neprofesionalni korisnik ili profesionalni pružatelj usluga popravka) slijedeći korake navedene u nastavku (¹). Punjive baterije ne smiju biti zalijepljene ili zalemljene za proizvod, a metalne vrpce, ljepljive trake ili kabeli ne smiju sprječavati pristup u svrhu vađenja baterije. Osim toga, na lakoću vađenja primjenjuju se sljedeći zahtjevi i definicije:
 - kod prijenosnih računala i prenosivih računala sve-u-jednom moguće je izvaditi punjivu bateriju ručno bez alata,
 - kod *subnotebookova* moguće je izvaditi punjivu bateriju u najviše tri koraka s pomoću odvijača,
 - kod tablet računala i prijenosnih računala dva-u-jednom moguće je izvaditi punjivu bateriju u najviše četiri koraka s pomoću odvijača i kukastog štapića.

Jednostavne upute za uklanjanje punjivih baterija moraju biti navedene u priručniku za popravak ili na internetskim stranicama proizvođača.

- iii. *Priručnik za popravak:* Podnositelj zahtjeva pruža jasne upute za rastavljanje i popravak (npr. u tiskanom ili elektroničkom obliku ili u obliku videozapisa) kako bi se omogućilo nerazorno rastavljanje proizvoda radi zamjene ključnih komponenata ili dijelova u svrhu nadogradnje ili popravka. Te su upute dostupne javno ili po unosu jedinstvenog serijskog broja proizvoda na internetskoj stranici. Osim toga, s unutarnje strane kućišta stacionarnih računala mora biti dostupan dijagram na kojem je prikazano gdje se nalaze komponente navedene u točki i. te kako im se može pristupiti i zamijeniti ih. Za prenosiva je računala u predinstaliranim uputama za korisnike i na internetskim stranicama proizvođača u razdoblju od najmanje pet godina dostupan dijagram na kojem je prikazano gdje se nalaze baterija, jedinice za pohranu podataka i memorija.
- iv. *Usluge popravka/informacije o popravku:* U uputama za korisnike ili na internetskim stranicama proizvođača trebale bi biti sadržane informacije o tome gdje su korisniku dostupne profesionalne usluge popravka i održavanja računala, uključujući podatke za kontakt. Tijekom razdoblja jamstva iz točke vi. te informacije mogu biti ograničene na ovlaštene pružatelje usluga podnositelja zahtjeva.

(¹) Korak se sastoji od radnje koja završava uklanjanjem komponente ili dijela i/ili promjenom alata.

- v. *Dostupnost rezervnih dijelova*: Podnositelj zahtjeva osigurava javnu dostupnost izvornih rezervnih dijelova ili rezervnih dijelova kompatibilnih s modelom koji se više ne proizvodi, uključujući punjive baterije (ako je primjenjivo), u razdoblju od najmanje pet godina nakon prestanka proizvodnje modela.
- vi. *Komercijalno jamstvo*: Podnositelj zahtjeva bez dodatnih troškova pruža jamstvo u trajanju od najmanje tri godine valjano od kupnje proizvoda. To jamstvo uključuje sporazum o uslugama u okviru kojeg su potrošaču dostupne opcije preuzimanja i povrata proizvoda ili popravka na licu mjesta. To se jamstvo pruža ne dovodeći u pitanje pravne obveze proizvođača i prodavatelja koje proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva nadležnom tijelu dostavlja izjavu o sukladnosti proizvoda s tim zahtjevima. Osim toga, podnositelj zahtjeva dostavlja:

- primjerak uputa za korisnike,
- primjerak priručnika za popravke i prateće dijagrame,
- opis potkrijepljen fotografijama kojima se dokazuje sukladnost sa zahtjevima pri vađenju baterije,
- primjerak jamstva i sporazuma o uslugama,
- slike dijagrama, oznaka i uputa s kućišta računala.

Mjerilo 4. Dizajn, odabir materijala i gospodarenje nakon isteka vijeka trajanja

4.(a) Odabir materijala i mogućnost recikliranja

Minimalna mjerila koja podnositelji zahtjeva moraju ispuniti ona su iz dijela i. uz mjerila iz dijela ii. ili iii. Tablet računala, subnotebookovi, prijenosna računala dva-u-jednom i proizvodi s metalnim kućištem i kutijom izuzimaju se od podmjerila ii. i iii.

- i. *Podaci o materijalu za olakšavanje recikliranja*: Plastični dijelovi teži od 25 grama za tablet računala i 100 grama za sva druga računala označuju se u skladu s normama ISO 11469 i ISO 1043, dijelovi 1. – 4. Oznake moraju biti dovoljno velike i smještene na vidljivom mjestu kako bi ih se lako prepoznalo. Izuzimaju se sljedeći slučajevi:
- tiskane sklopovske pločice, ploča od polimetil metakrilata (PMMA) i prikazna optička plastika sadržana u prikaznim jedinicama,
 - ako bi oznaka utjecala na radna svojstva ili funkcionalnost plastičnog dijela,
 - ako označivanje nije tehnički moguće zbog metode proizvodnje,
 - ako se zbog oznake povećava broj neispravnosti pri provjeri kakvoće, što uzrokuje rasipanje materijala koje bi se moglo izbjeći,
 - ako se dijelovi ne mogu označiti jer nema odgovarajuće površine dovoljno velike za isticanje čitljive oznake koju bi trebao prepoznati pružatelj usluga recikliranja.
- ii. *Poboljšanje mogućnosti recikliranja plastičnih oplata, kutija i okvira*:

Dijelovi ne smiju sadržavati lijevanjem ugrađene ili zalijepljene metalne umetke, osim ako ih je moguće ukloniti široko dostupnim alatima. U uputama za rastavljanje prikazano je kako se uklanjaju (vidjeti podmjerilo 3.(d)).

Za dijelove teže od 25 grama za tablet računala i one teže od 100 grama za sva druga računala od sljedećih postupaka i aditiva ne smije nastati reciklirana smola sa smanjenjem od > 25 % udarnog rada loma pri ispitivanju sa zarezom prema Izodu u skladu s normom ISO 180:

- boje i premazi,
- usporivači gorenja i njihovi sinergisti.

Postojeći rezultati ispitivanja za recikliranu smolu prihvaćaju se uz uvjet da je reciklirana smola dobivena od istog polaznog materijala od kojeg se sastoje plastični dijelovi proizvoda.

- iii. *Najmanja količina recikliranog plastičnog sadržaja: Proizvod u prosjeku mora sadržavati najmanje 10 % rabljene reciklirane plastike koja se mjeri kao postotak ukupne plastike (maseni udio) u proizvodu, ne uključujući tiskane sklopovske ploče i prikaznu optičku plastiku. Ako je sadržaj reciklirane plastike veći od 25 %, moguće je unijeti deklaraciju u okvir za unos teksta uz znak za okoliš (vidjeti mjerilo 6.(b)).*

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva verificira mogućnost recikliranja dostavljanjem valjanih izvješća o mehaničkim/-fizičkim ispitivanjima u skladu s normom ISO 180 i uputama za rastavljanje. Prihvaćaju se valjana izvješća o ispitivanju koja su izdala poduzeća za reciklažu plastike ili proizvođači smole ili koja su izrađena u neovisnim pilot-ispitivanjima.

Podnositelj zahtjeva nadležnom tijelu dostavlja shematski prostorni prikaz računala ili popis dijelova u pisanom ili audiovizualnom obliku. Na njemu moraju biti navedeni plastični dijelovi po težini, polimernom sastavu te oznakama u skladu s normama ISO 11469 i ISO 1043. Dimenzije i položaj oznaka prikazani su vizualno, a u slučaju izuzeća navode se tehnička obrazloženja.

Za navode o rabljenom recikliranom sadržaju podnositelj zahtjeva dostavlja verifikaciju treće osobe i dokaz o sljedivosti do dobavljača plastične komponente. Navodi o prosječnom sadržaju za pojedini se model mogu izračunati na periodičnoj ili godišnjoj osnovi.

Mjerilo 4.(b) Dizajn za rastavljanje i recikliranje

Za potrebe recikliranja računala su dizajnirana tako da se ciljane komponente i dijelovi mogu lako izvaditi iz proizvoda. Ispitivanje načina rastavljanja provodi se u skladu s postupkom ispitivanja iz Dodatka. Tijekom ispitivanja bilježi se broj potrebnih koraka te povezanih alata i radnji potrebnih za vađenje ciljanih komponenata i dijelova navedenih u točkama i. i ii.

- i. Tijekom ispitivanja načina rastavljanja vade se sljedeće ciljane komponente i dijelovi, ako se to primjenjuje na proizvod:

Svi proizvodi

- tiskane sklopovske ploče > 10 cm² koje se odnose na računalne funkcije

Stacionarna računala

- jedinica za unutarnje napajanje
- HDD disk/diskovi

Prenosiva računala

- punjiva baterija

Zasloni (ako su ugrađeni u kutiju proizvoda)

- tiskane sklopovske pločice > 10 cm²
- tanke folije s tranzistorima i folijski vodiči u prikaznim jedinicama > 100 cm²
- LED jedinice za pozadinsko osvjetljenje.

- ii. Tijekom ispitivanja vade se i najmanje dvije od sljedećih ciljanih komponenata i dijelova, odabranih kako je primjenjivo na proizvod, nastavljajući se na ispitivanja iz točke i.:

- HDD disk (prenosivi proizvodi),
- optičke jedinice za pohranu podataka (ako su uključene),

- tiskane sklopovske pločice $\leq 10 \text{ cm}^2$ i $> 5 \text{ cm}^2$,
- zvučničke jedinice (prijenosna računala, integrirana stolna računala i prenosiva računala sve-u-jednom),
- filmovi svjetlovoda od polimetil metakrilata (PMMA) (ako je veličina ekrana $> 100 \text{ cm}^2$).

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva nadležnom tijelu dostavlja izvješće o ispitivanju načina rastavljanja navodeći primijenjeni redoslijed rastavljanja, uključujući detaljan opis pojedinih koraka i postupaka, za ciljane dijelove i komponente navedene pod točkama i. i ii.

Ispitivanja može provoditi:

- podnositelj zahtjeva ili imenovani dobavljač u vlastitom laboratoriju, ili
- neovisno tijelo za ispitivanja, ili
- poduzeće za reciklažu koje je ovlašteno za obrađivanje električnog otpada u skladu s člankom 23. Direktive 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾ ili je certificirano prema nacionalnim odredbama.

Mjerilo 5. Društveno odgovorno poslovanje

5.(a) Nabavljanje minerala iz područja bez sukoba

Podnositelj zahtjeva podupire odgovorno nabavljanje kositra, tantala, volframa i njihovih ruda te zlata iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja na sljedeće načine:

- i. postupanjem s dužnom pažnjom u skladu sa Smjernicama OECD-a o dužnoj pažnji za odgovorne lance opskrbe mineralima iz sukobima pogođenih i visokorizičnih područja, i
- ii. promicanjem, u sukobima pogođenim i visokorizičnim područjima, odgovorne proizvodnje određenih minerala koji se upotrebljavaju u komponentama proizvoda, kao i odgovorne trgovine tim mineralima, u skladu sa smjernicama OECD-a.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja izjavu o sukladnosti s tim zahtjevima zajedno sa sljedećim popratnim informacijama:

- izvješćem u kojem su opisane radnje za posvećivanje dužne pažnje u opskrbnom lancu za četiri utvrđena minerala; prihvaćaju se i popratni dokumenti poput potvrda o sukladnosti koje se izdaju u okviru programa Europske unije,
- identifikacijom komponente/komponentata koje sadržavaju utvrđene minerale te njihovih dobavljača, kao i sustava lanca opskrbe ili projekta u okviru kojeg se vrši odgovorno nabavljanje.

5.(b) Uvjeti rada i ljudska prava tijekom proizvodnje

Uzimajući u obzir Trostranu deklaraciju Međunarodne organizacije rada (ILO) o načelima koja se odnose na multinacionalna poduzeća i socijalnu politiku, Globalni sporazum UN-a (2. stup), Vodeća načela UN-a o poslovanju i ljudskim pravima te Smjernice OECD-a za multinacionalna poduzeća, podnositelj zahtjeva dobavlja neovisnu potvrdu poduprtu terenskim revizijama o tome da su u postrojenjima za završno sklapanje proizvoda poštovana primjenjiva načela sadržana u temeljnim konvencijama ILO-a te u dodatnim odredbama navedenima u nastavku.

Temeljne konvencije ILO-a:

- i. *Dječji rad:*
 - Konvencija o najnižoj dobi za zapošljavanje, 1973. (br. 138)
 - Konvencija o najgorim oblicima dječjeg rada, 1999. (br. 182)

⁽¹⁾ Direktiva 2008/98/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 19. studenoga 2008. o otpadu i stavljanju izvan snage određenih direktiva (SL L 312, 22.11.2008., str. 3.).

ii. *Prisilni i obvezni rad:*

- Konvencija o prisilnom radu, 1930. (br. 29) i Protokol uz Konvenciju o prisilnom radu iz 2014.
- Konvencija o ukidanju prisilnog rada, 1957. (br. 105)

iii. *Sloboda udruživanja i pravo na kolektivno pregovaranje:*

- Konvencija o slobodi udruživanja i zaštiti prava na organiziranje, 1948. (br. 87)
- Konvencija o pravu na organiziranje i kolektivno pregovaranje, 1949. (br. 98)

iv. *Diskriminacija:*

- Konvencija o jednakosti plaća, 1951. (br. 100)
- Konvencija o diskriminaciji u odnosu na zaposlenje i zanimanje, 1958. (br. 111)

Dodatne odredbe:

v. *Radno vrijeme:*

- Konvencija ILO-a o radnom vremenu u industriji, 1919. (br. 1)

vi. *Naknada:*

- Konvencija ILO-a o utvrđivanju minimalne plaće, 1970. (br. 131)
- Plaća dostatna za život: Podnositelj zahtjeva osigurava da plaće isplaćene u uobičajenom radnom tjednu uvijek ispunjavaju barem pravne standarde ili minimalne standarde u industriji te da su dovoljne za zadovoljenje osnovnih potreba osoblja i omogućuju određeni višak prihoda. Provedba se revidira u skladu sa smjernicom SA8000 ⁽¹⁾ o „naknadi”;

vii. *Zdravlje i sigurnost*

- Konvencija ILO-a o sigurnosti i zaštiti zdravlja na radu, 1981. (br. 155)
- Konvencija ILO-a o upotrebi kemikalija na radu, 1990. (br. 170)

Na lokacijama gdje su prava na slobodu udruživanja i kolektivno pregovaranje ograničena zakonom poduzeće mora priznavati zakonita udruženja zaposlenika s kojima može započeti dijalog o pitanjima na radnom mjestu.

Postupak revizije uključuje savjetovanje s vanjskim dionicima na lokalnim područjima oko proizvodnih postrojenja, uključujući sindikate, organizacije u zajednicama, nevladine organizacije i stručnjake u području rada. Podnositelj zahtjeva na internetu objavljuje objedinjene rezultate i glavne zaključke revizija kako bi zainteresiranim potrošačima pružio dokaze o poslovanju svojih dobavljača.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dokazuje sukladnost sa zahtjevima dostavljanjem preslika potvrda o sukladnosti i popratnih revizijskih izvješća za svako postrojenje za završno sklapanje proizvoda za model/e za koje se traži dodjela znaka za okoliš, zajedno s poveznicom na internetsku stranicu na kojoj su objavljeni rezultati i zaključci.

Neovisne revizije na terenu provode revizori kvalificirani za ocjenjivanje sukladnosti opskrbnog lanca u elektroničkoj industriji sa socijalnim standardima ili kodeksima ponašanja ili inspektor/i rada koje imenuju javne vlasti, u zemljama u kojima je ratificirana Konvencija o inspekciji rada Međunarodne organizacije rada (ILO) iz 1947. (br. 81) te se nadzorom ILO-a potvrđuje da je nacionalni sustav inspekcije rada učinkovit i da su njime obuhvaćena prethodno navedena područja ⁽²⁾.

Prihvaćaju se valjane potvrde koje u trenutku podnošenja zahtjeva nisu starije od 12 mjeseci, a izdane su u okviru programa ili postupaka kojima se zajednički ili djelomično revidira sukladnost s primjenjivim načelima navedenih temeljnih konvencija ILO-a te s dodatnim odredbama o radnom vremenu, naknadama te zdravlju i sigurnosti.

⁽¹⁾ Social Accountability International, *Social Accountability 8000 International Standard*, <http://www.sa-intl.org>

⁽²⁾ Vidjeti ILO NORMLEX (<http://www.ilo.org/dyn/normlex/en>) i popratne smjernice u Korisničkom priručniku.

Mjerilo 6. Informacije za korisnike**6.(a) Upute za korisnike**

Računalo se prodaje uz odgovarajuće informacije za korisnike kojima se pružaju savjeti o ekološkoj učinkovitosti proizvoda. Informacije se nalaze na jednom lako dostupnom mjestu u uputama za korisnike te na internetskim stranicama proizvođača. Te informacije uključuju barem podatke navedene u nastavku.

- i. Potrošnja energije: vrijednost TEC u skladu s programom Energy Star v.6.1 te najveću potrošnju energije za svaki način rada. Osim toga, pružaju se upute o štednom načinu rada uređaja te informacije o tome da se energetske učinkovitosti smanjuje potrošnja energije, čime se štedi novac jer su računi za električnu energiju manji.
- ii. Sljedeće naznake o tome kako smanjiti potrošnju energije kad računalo nije u upotrebi:
 - potrošnja energije smanjit će se stavljanjem računala u stanje isključenosti (*off-mode*), ali se neće potpuno prekinuti,
 - potrošnja energije smanjit će se smanjenjem svjetline zaslona,
 - čuvari zaslona mogu spriječiti prijelaz računalnih zaslona u način rada s manjom potrošnjom energije kada zasloni nisu u uporabi; potrošnju energije stoga je moguće smanjiti isključivanjem čuvara zaslona,
 - potrošnja energije može se povećati punjenjem tablet računala s pomoću USB sučelja iz drugog stolnog ili prijenosnog računala ako se stolno ili prijenosno računalo ostavi u stanju praznog hoda u kojem se troši energija samo radi punjenja tablet računala.
- iii. Za prijenosna i tablet računala te računala dva-u-jednom, informacije o tome da se produljenjem vijeka trajanja računala smanjuje sveukupan utjecaj proizvoda na okoliš.
- iv. Sljedeće naznake o tome kako produljiti vijek trajanja računala:
 - informacije za korisnike o čimbenicima koji utječu na vijek trajanja punjivih baterija te upute za lakše produljenje njihova vijeka trajanja (primjenjuje se samo na mobilna računala koja se napajaju iz punjivih baterija),
 - jasne upute za rastavljanje i popravak kako bi se omogućilo nerazorno rastavljanje proizvoda radi zamjene ključnih komponenata ili dijelova u svrhu nadogradnje ili popravka,
 - informacije o tome gdje su korisniku dostupne profesionalne usluge popravka i održavanja računala, uključujući podatke za kontakt; održavanje ne smije biti ograničeno isključivo na ovlaštene pružatelje usluga podnositelja zahtjeva.
- v. Upute za pravilno zbrinjavanje računala nakon isteka vijeka trajanja, uključujući posebne upute za pravilno zbrinjavanje punjivih baterija u reciklažnim dvorištima ili kroz sustave prikupljanja proizvoda putem prodavača, kako je primjenjivo, u skladu s Direktivom 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća ⁽¹⁾.
- vi. Informacije o tome da je proizvodu dodijeljen znak za okoliš EU-a zajedno s kratkim objašnjenjem o tome što to znači te naznakom da je više informacija o znaku za okoliš EU-a dostupno na internetskoj stranici <http://www.ecolabel.eu>.
- vii. Priručnik/priručnici za upotrebu i popravak moraju biti dostupni u tiskanom obliku te na internetu u elektroničkom obliku u razdoblju od najmanje pet godina.

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva nadležnom tijelu dostavlja izjavu o sukladnosti proizvoda s tim zahtjevima te poveznicu na internetsku verziju ili primjerak uputa za korisnike i priručnika za popravak.

⁽¹⁾ Direktiva 2012/19/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 4. srpnja 2012. o otpadnoj električnoj i elektroničkoj opremi (OEEO) (SL L 197, 24.7.2012., str. 38.).

6.(b) *Informacije koje se navode na znaku za okoliš EU-a*

Neobavezan znak s poljem za tekst mora sadržavati tri od sljedećih natpisa:

- Visoka energetska učinkovitost
- Osmišljen za dulji vijek trajanja (primjenjuje se samo na prijenosna računala, prijenosna računala dva-u-jednom i tablet računala)
- Ograničenje opasnih tvari
- Osmišljen za lak popravak, nadogradnju i recikliranje
- Provjereni tvornički uvjeti rada

Sljedeći se natpisi mogu istaknuti ako je sadržaj reciklirane plastike veći od 25 % kao postotak ukupne plastike (maseni udio):

- Sadržava xy % rabljene reciklirane plastike

Smjernice za upotrebu neobvezne oznake s poljem za tekst dostupne su u „Smjernicama za upotrebu logotipa znaka za okoliš EU-a” na internetskoj stranici:

http://ec.europa.eu/environment/ecolabel/documents/logo_guidelines.pdf

Procjena i verifikacija: Podnositelj zahtjeva dostavlja uzorak oznake proizvoda ili dizajn ambalaže na kojemu se nalazi znak za okoliš EU-a, zajedno s izjavom o sukladnosti s ovim mjerilom.

DODATAK

PROTOKOL ZA ISPITIVANJE RASTAVLJANJA PROIZVODA*(a) Pojmovi i definicije*

- i. Ciljani dijelovi i komponente: Dijelovi i/ili komponente koji su namijenjeni za vađenje.
- ii. Korak u rastavljanju: radnja koja završava uklanjanjem komponente ili dijela i/ili promjenom alata.

(b) Uvjeti rada za ispitivanje

- i. Osoblje: Ispitivanje provodi jedna osoba.
- ii. Ispitni uzorak: Uzorak proizvoda koji se upotrebljava za ispitivanje mora biti neoštećen.
- iii. Alati za vađenje: Vađenje se izvodi s pomoću ručnih ili električnih standardnih komercijalno dostupnih alata (tj. kliješta, odvijača, rezača i čekića, kako je utvrđeno normama ISO 5742, ISO 1174 i ISO 15601).
- iv. Redoslijed vađenja: Redoslijed vađenja bilježi se te se, ako ispitivanje provodi treća osoba, te informacije dostavljaju osobama koje vrše vađenje.

(c) Bilježenje uvjeta i koraka ispitivanja

- i. Bilježenje koraka: Pojedinačni koraci u redoslijedu vađenja bilježe se te se navode alati povezani sa svakim korakom.
 - ii. Mediji za bilježenje: Snimaju se fotografije i videozapis vađenja komponenata. S pomoću videozapisa i fotografija omogućuje se jasna identifikacija koraka u redoslijedu vađenja.
-

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1372**od 10. kolovoza 2016.****o izmjeni Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU o mjerama kontrole zdravlja životinja u pogledu afričke svinjske kuge u određenim državama članicama, u pogledu unosa za Latviju i Poljsku***(priopćeno pod brojem dokumenta C(2016) 5319)***(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 89/662/EEZ od 11. prosinca 1989. o veterinarskim pregledima u trgovini unutar Zajednice s ciljem uspostave unutarnjeg tržišta ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 9. stavak 4.,uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 90/425/EEZ od 26. lipnja 1990. o veterinarskim i zootehničkim pregledima koji se primjenjuju u trgovini određenim živim životinjama i proizvodima unutar Zajednice s ciljem uspostave unutarnjeg tržišta ⁽²⁾, a posebno njezin članak 10. stavak 4.,uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 2002/99/EZ od 16. prosinca 2002. o utvrđivanju zdravstvenih pravila za životinje kojima se uređuje proizvodnja, prerada, stavljanje u promet i unošenje proizvoda životinjskog podrijetla namijenjenih prehrani ljudi ⁽³⁾, a posebno njezin članak 4. stavak 3.,

budući da:

- (1) Provedbenom odlukom Komisije 2014/709/EU ⁽⁴⁾ utvrđuju se mjere kontrole zdravlja životinja u pogledu afričke svinjske kuge u određenim državama članicama. U dijelovima I., II., III. i IV. Priloga toj Provedbenoj odluci utvrđene su granice i popis određenih područja u tim državama članicama razvrstanih prema razini rizika s obzirom na epidemiološku situaciju. Taj popis uključuje određena područja u Latviji i Poljskoj.
- (2) U kolovozu 2016. zabilježeni su slučajevi afričke svinjske kuge u populacijama divljih svinja u području Tukums u Latviji. To je područje navedeno u dijelu I. Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU i vrlo je blizu područjima koja nisu ograničena u Latviji. U kolovozu 2016. zabilježeno je izbijanje afričke svinjske kuge kod domaćih svinja u Gulbenesu u Latviji koji je naveden u dijelu II. Priloga toj Odluci. To drugo izbijanje znači povećanje razine rizika koje treba uzeti u obzir. U skladu s tim određena područja u Latviji navedena u dijelu I. sada bi trebala biti navedena u dijelu II., određena nova područja u Latviji trebala bi biti obuhvaćena popisom u dijelu I., a određena područja u Latviji navedena u dijelu II. trebala bi biti obuhvaćena popisom u dijelu III. Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU.
- (3) U kolovozu 2016. zabilježeno je izbijanje afričke svinjske kuge kod domaćih svinja na području Wysokomazowiecki u Poljskoj koje je trenutačno navedeno u dijelu I. Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU. To izbijanje zajedno s odsutnošću cirkulacije virusa te bolesti u populacijama divljih svinja u blizini izbijanja znači povećanje razine rizika koje treba uzeti u obzir. U kolovozu 2016. zabilježeno je još jedno izbijanje afričke svinjske kuge kod domaćih svinja u siemiatyckom kotaru u Poljskoj, koji je vrlo blizu granice s Belarusom. To drugo izbijanje, zajedno s nepoznatom situacijom u toj susjednoj trećoj zemlji, znači povećanje razine rizika koje treba uzeti u obzir. U skladu s tim određena područja u Poljskoj navedena u dijelu I. sada bi trebala biti navedena u dijelu III., a određena nova područja u Poljskoj trebala bi biti obuhvaćena popisom u dijelu I. Priloga Provedbenoj odluci 2014/709/EU.
- (4) U procjeni rizika za zdravlje životinja koji predstavlja situacija u pogledu afričke svinjske kuge u Latviji i Poljskoj trebalo bi uzeti u obzir razvoj trenutačne epidemiološke situacije afričke svinjske kuge kod zaraženih populacija divljih svinja u Uniji. Kako bi se usmjerile mjere kontrole zdravlja životinja predviđene Provedbenom odlukom

⁽¹⁾ SL L 395, 30.12.1989., str. 13.⁽²⁾ SL L 224, 18.8.1990., str. 29.⁽³⁾ SL L 18, 23.1.2003., str. 11.⁽⁴⁾ Provedbena odluka Komisije 2014/709/EU od 9. listopada 2014. o mjerama kontrole zdravlja životinja u pogledu afričke svinjske kuge u određenim državama članicama i o stavljanju izvan snage Provedbene odluke 2014/178/EU (SL L 295, 11.10.2014., str. 63.).

2014/709/EU, spriječilo daljnje širenje afričke svinjske kuge i nepotrebno ometanje trgovine u Uniji te izbjeglo da treće zemlje uvedu neopravdane prepreke trgovini, popis Unije koji sadržava područja obuhvaćena mjerama kontrole zdravlja životinja utvrđen u Prilogu toj Provedbenoj odluci trebalo bi izmijeniti kako bi se uzela u obzir promijenjena trenutačna epidemiološka situacija u pogledu te bolesti u Latviji i Poljskoj.

- (5) Prilog Provedbenoj odluci 2014/709/EU trebalo bi stoga na odgovarajući način izmijeniti.
- (6) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su s mišljenjem Stalnog odbora za bilje, životinje, hranu i hranu za životinje,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Prilog Provedbenoj odluci 2014/709/EU zamjenjuje se tekstem iz Priloga ovoj Odluci.

Članak 2.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu 10. kolovoza 2016.

Za Komisiju
Vytenis ANDRIUKAITIS
Član Komisije

PRILOG

„PRILOG

DIO I.

1. Latvija

Sljedeća područja u Latviji:

- u općini (novads) Bauskas, seoskim općinama (pagasti) Īslīces, Gailīšu, Brunavas i Ceraukstes,
- u općini (novads) Dobeles, seoskim općinama (pagasti) Bikstu, Zebrenes, Annenieku, Naudītes, Penkules, Auru i Krimūnu, Dobeles, Berzes, dijelu seoske općine (pagasts) Jaunbērzes koji se nalazi zapadno od ceste P98, i u gradu (pilsēta) Dobeļe,
- u općini (novads) Jelgavas, seoskim općinama (pagasti) Glūdas, Svētes, Platones, Vircavas, Jaunsvirlaukas, Zaļenieku, Vilces, Lielplatones, Elejas i Sesavas,
- u općini (novads) Kandavas, seoskim općinama (pagasti) Vānes i Matkules,
- u općini (novads) Talsu, seoskim općinama Lubes, Īves, Valdgales, Ģibuļu, Lībagu, Laidzes, Ārlavas, Abavas, gradovima (pilsētas) Sabile, Talsi, Stende i Valdemārpils,
- općina (novads) Brocēnu,
- općina (novads) Dundagas,
- općina (novads) Jaunpils,
- općina (novads) Rojas,
- općina (novads) Rundāles,
- općina (novads) Stopiņu,
- općina (novads) Tērvetes,
- grad (pilsēta) Bauska,
- grad (republikas pilsēta) Jelgava,
- grad (republikas pilsēta) Jūrmala.

2. Litva

Sljedeća područja u Litvi:

- u općini (rajono savivaldybė) Jurbarkas, seniūnijima Raudonės, Veliuonos, Seredžiaus i Juodaičių,
- u općini (rajono savivaldybė) Pakruojis, seniūnijima Klovainių, Rozalimo i Pakruojo,
- u općini (rajono savivaldybė) Panevėžys, dijelu seniūnija Krekenavos smještenom zapadno od rijeke Nevėžis,
- u općini (rajono savivaldybė) Raseiniai, seniūniju Ariogalos, gradovima (miestas) Ariogalos, Betygalos, Pagojuku i Šiluvos,

- u općini (rajono savivaldybė) Šakiai, seniūnijima Plokščių, Kriūkų, Lekėčių, Lukšių, Griškabūdžio, Barzdų, Žvirgždaičių, Sintautų, Kudirkos Naumiesčio, Slavikų, Šakių,
- općina (rajono savivaldybė) Pasvalys,
- općina (rajono savivaldybė) Vilkaviškis,
- općina (rajono savivaldybė) Radviliškis,
- općina (savivaldybė) Kalvarija,
- općina (savivaldybė) Kazlų Rūda,
- općina (savivaldybė) Marijampolė.

3. Poljska

Sljedeća područja u Poljskoj:

U Podlaškom vojvodstvu (województwo podlaskie):

- općine (gminy) Augustów, uključujući grad Augustów, Nowinka, Płaska, Sztabin i Bargłów Kościelny u augustowskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Brańsk, uključujući grad Brańsk, Boćki, Rudka, Wyszki, dio općine (gmina) Bielsk Podlaski smješten zapadno od crte koja se proteže cestom broj 19 (u smjeru sjevera od grada Bielsk Podlaski) i dalje istočnom granicom grada Bielsk Podlaski i cestom broj 66 (u smjeru juga od grada Bielsk Podlaski), grad Bielsk Podlaski, dio općine (gmina) Orla smješten zapadno od ceste broj 66, u bielskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Choroszcz, Juchnowiec Kościelny, Suraz, Turośń Kościelna, Tykocin, Łapy, Poświętne, Zawady i Dobrzyńewo Duże u białostockom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Drohiczyn, Dziadkowice, Grodzisk, Milejczyce i Perlejewo u siemiatyckom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Rutka-Tartak, Szypliszki, Suwałki, Raczki u suwalskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Suchowola i Korycin u sokólskom kotaru (powiat),
- dijelovi općina (gminy) Kleszczewo i Czeremcha smješteni zapadno od ceste broj 66 u hajnowskom kotaru (powiat),
- łomżyński kotar (powiat),
- kotar (powiat) M. Białystok,
- kotar (powiat) M. Łomża,
- kotar (powiat) M. Suwałki,
- moniecki kotar (powiat),
- sejneński kotar (powiat),
- wysokomazowiecki kotar (powiat),
- zambrowski kotar (powiat),

U Mazovjeckom vojvodstvu (województwo mazowieckie):

- općine (gminy) Ceranów, Jabłonna Lacka, Sterdyń i Repki u sokołowskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Korczew, Przesmyki, Paprotnia u siedleckom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Rzekuń, Troszyn, Czerwin i Goworowo u ostrołęckom kotaru (powiat),
- łosicki kotar (powiat),
- ostrowski kotar (powiat).

U Lublinskom vojvodstvu (województwo lubelskie):

- općina (gmina) Hanna u włodawskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Konstantynów, Janów Podlaski, Leśna Podlaska, Rokitno, Biała Podlaska, Zalesie, Terespol, uključujući grad Terespol, Piszczac, Kodeń, Tuczna, Ślawatycze i Sosnówka u bialskom kotaru (powiat),
- kotar M. Biała Podlaska (powiat).

DIO II.

1. Estonija

Sljedeća područja u Estoniji:

- grad (linn) Kallaste,
- grad (linn) Rakvere,
- grad (linn) Tartu,
- grad (linn) Viljandi,
- okrug (maakond) Harjumaa (osim dijela općine (vald) Kuusalu smještenog južno od ceste 1 (E20), općine (vald) Aegviidu i općine (vald) Anija),
- okrug (maakond) Ida-Virumaa,
- okrug (maakond) Läänemaa,
- okrug (maakond) Pärnumaa,
- okrug (maakond) Põlvamaa,
- okrug (maakond) Raplamaa,
- dio općine (vald) Kuusalu smješten sjeverno od ceste 1 (E20),
- dio općine (vald) Pärsti smješten zapadno od ceste 24126,
- dio općine (vald) Suure-Jaani smješten zapadno od ceste 49,
- dio općine (vald) Tamsalu smješten sjeveroistočno od željezničke pruge Tallinn-Tartu,
- dio općine (vald) Tartu smješten istočno od željezničke pruge Tallinn-Tartu,
- dio općine (vald) Viiratsi smješten zapadno od crte koja se proteže zapadnim dijelom ceste 92 do križanja s cestom 155, zatim cestom 155 do križanja s cestom 24156, zatim cestom 24156 do prelaska rijeke Verilasse, zatim rijekom Verilasse do južne granice općine (vald),
- općina (vald) Abja,
- općina (vald) Alatskivi,
- općina (vald) Avanduse,
- općina (vald) Haaslava,
- općina (vald) Haljala,
- općina (vald) Halliste,
- općina (vald) Kambja,
- općina (vald) Karksi,

- općina (vald) Koonga,
- općina (vald) Kõpu,
- općina (vald) Laekvere,
- općina (vald) Luunja,
- općina (vald) Mäksa,
- općina (vald) Märjamaa,
- općina (vald) Meeksi,
- općina (vald) Peipsiääre,
- općina (vald) Piirissaare,
- općina (vald) Rägavere,
- općina (vald) Rakvere,
- općina (vald) Saksi,
- općina (vald) Sõmeru,
- općina (vald) Vara,
- općina (vald) Vihula,
- općina (vald) Võnnu.

2. Latvija

Sljedeća područja u Latviji:

- u općini (novads) Balvu, seoskim općinama (pagasti) Vīksnas, Bērzkalnes, Vectilžas, Lazdulejas, Briežuciema, Tilžas, Bērzpils i Krišjāņu,
- u općini (novads) Bauskas, seoskim općinama (pagasti) Mežotnes, Codes, Dāviņu i Vecsaules,
- u općini (novads) Dobeles, dijelu seoske općine (pagasts) Jaunbērzes smještenom istočno od ceste P98,
- u općini (novads) Gulbenes, seoskim općinama (pagasti) Lejasciema, Lizuma, Rankas, Druvienas, Tirzas i Līgo,
- u općini (novads) Jelgavas, seoskim općinama (pagasti) Kalnciema, Līv bērzes i Valgundes,
- u općini (novads) Kandavas, seoskim općinama (pagasti) Cēres, Kandavas, Zemītes i Zantes, gradu (pilsēta) Kandava,
- u općini (novads) Limbažu, seoskim općinama (pagasti) Skultes, Vidrižu, Limbažu i Umurgas,
- u općini (novads) Rugāju, seoskoj općini (pagasts) Valgunde,
- u općini (novads) Salacgrīvas, seoskoj općini (pagasts) Liepupes,
- u općini (novads) Talsu, seoskim općinama (pagasti) Ķūļciema, Balgales, Vandzenes, Laucienes, Virbu i Strazdes,
- općina (novads) Ādažu,

- općina (novads) Aizkraukles,
- općina (novads) Aknīstes,
- općina (novads) Alūksnes,
- općina (novads) Amatas,
- općina (novads) Apes,
- općina (novads) Babītes,
- općina (novads) Baldones,
- općina (novads) Baltinavas,
- općina (novads) Carnikavas,
- općina (novads) Cēsu,
- općina (novads) Cesvaines,
- općina (novads) Engures,
- općina (novads) Ērgļu,
- općina (novads) Garkalnes,
- općina (novads) Iecavas,
- općina (novads) Ikšķiles,
- općina (novads) Ilūkstes,
- općina (novads) Inčukalna,
- općina (novads) Jaunjelgavas,
- općina (novads) Jaunpiebalgas,
- općina (novads) Jēkabpils,
- općina (novads) Ķeguma,
- općina (novads) Ķekavas,
- općina (novads) Kocēnu,
- općina (novads) Kokneses,
- općina (novads) Krimuldas,
- općina (novads) Krustpils,
- općina (novads) Lielvārdes,
- općina (novads) Līgatnes,
- općina (novads) Līvānu,
- općina (novads) Lubānas,
- općina (novads) Madonas,

- općina (novads) Mālpils,
- općina (novads) Mārupes,
- općina (novads) Mērsraga,
- općina (novads) Neretas,
- općina (novads) Ogres,
- općina (novads) Olaines,
- općina (novads) Ozolnieki,
- općina (novads) Pārgaujas,
- općina (novads) Pļaviņu,
- općina (novads) Priekuļu,
- općina (novads) Raunas,
- općina (novads) Ropažu,
- općina (novads) Salas,
- općina (novads) Salaspils
- općina (novads) Saulkrastu,
- općina (novads) Sējas,
- općina (novads) Siguldas,
- općina (novads) Skrīveru,
- općina (novads) Smiltenes,
- općina (novads) Tukuma,
- općina (novads) Varakļānu,
- općina (novads) Vecpiebalgas,
- općina (novads) Vecumnieku,
- općina (novads) Viesītes,
- općina (novads) Viļakas,
- grad (pilsēta) Limbaži,
- grad (republikas pilsēta) Jēkabpils,
- grad (republikas pilsēta) Valmiera.

3. Litva

Sljedeća područja u Litvi:

- u općini (rajono savivaldybė) Anykščiai, seniūnijima Kavarskas, Kurkliai i dijelu Anykščiaija smještenom jugozapadno od ceste br. 121 i br. 119,
- u općini (rajono savivaldybė) Jonava, seniūnijima Šilų i Bukonių te u seniūniju Žeimių, selima Biliušiai, Drobiškiai, Normainiai II, Normainėliai, Juškonys, Pauliukai, Mitėniškiai, Zofijauka, Naujokai,
- u općini (rajono savivaldybė) Kaunas, seniūnijima Akademijos, Alšėnų, Babtų, Batniavos, Čekiškės, Domeikavos, Ežerėlio, Garliavos, Garliavos apylinkių, Kačerginės, Kulautuvos, Linksmakalnio, Raudondvario, Ringaudų, Rokų, Samylų, Taurakiemio, Užliedžių, Vilkijos, Vilkijos apylinkių i Zapyškio,

- u općini (rajono savivaldybė) Kėdainiai, seniūnijima Josvainių, Pernaravos, Krakių, Dotnuvos, Gudžiūnų, Surviliškio, Vilainių, Truskavos, Šėtos, Kėdainių miesto,
- u općini (rajono savivaldybė) Panevėžys, seniūnijima Karsakiškio, Naujamiesčio, Pajstrio, Panevėžio, Ramygalos, Smilgių, Upytės, Vadoklių, Velžio i dijelu seniūnija Krekenavos smještenom istočno od rijeke Nevėžis,
- u općini (rajono savivaldybė) Prienai, seniūnijima Veiverių, Šilavoto, Naujosios Ūtos, Balbieriškio, Ašmintos, Išlaužo, Pakuonių,
- u općini (rajono savivaldybė) Šalčininkai, seniūnijima Jašiūnų, Turgelių, Akmenynės, Šalčininkų, Gerviškų, Butrimonių, Eišiškių, Poškonių, Dieveniškų,
- u općini (rajono savivaldybė) Varėna, seniūnijima Kaniavos, Marcinkonių, Merkinės,
- u općini (rajono savivaldybė) Vilnius, dijelovima seniūnija Sudervė i Dūkštai smještenima sjeveroistočno od ceste br. 171, seniūnijima Maišiagala, Zujūnų, Avižienių, Riešės, Paberžės, Nemenčinės, Nemenčinės miesto, Sužionių, Buivydžių, Bezdonių, Lavoriškių, Mickūnų, Šatrininkų, Kalvelių, Nemėžių, Rudaminos, Rūkainių, Medininkų, Marijampolio, Pagirų i Juodšilių,
- općina (miesto savivaldybė) Alytus,
- u općini (rajono savivaldybė) Utena, seniūnijima Sudeikių, Utenos, Utenos miesto, Kuktiškių, Daugailių, Tauragnų, Saldutiškio,
- u općini (miesto savivaldybė) Alytus, seniūnijima Pivašiūnų, Punios, Daugų, Alovės, Nemunaičio, Raitininkų, Miroslavo, Krokialaukio, Simno, Alytaus,
- općina (miesto savivaldybė) Kaunas,
- općina (miesto savivaldybė) Panevėžys,
- općina (miesto savivaldybė) Prienai,
- općina (miesto savivaldybė) Vilnius,
- općina (rajono savivaldybė) Biržai,
- općina (savivaldybė) Druskininkai,
- općina (rajono savivaldybė) Ignalina,
- općina (rajono savivaldybė) Lazdijai,
- općina (rajono savivaldybė) Molėtai,
- općina (rajono savivaldybė) Rokiškis,
- općina (rajono savivaldybė) Širvintos,
- općina (rajono savivaldybė) Švenčionys,
- općina (rajono savivaldybė) Ukmergė,
- općina (rajono savivaldybė) Zarasai,
- općina (savivaldybė) Birštonas,
- općina (savivaldybė) Visaginas.

4. Poljska

Sljedeća područja u Poljskoj:

U Podlaškom vojvodstvu (podlaskie województwo):

- općine (gminy) Czarna Białostocka, Gródek, Michałowo, Supraśl, Wasilków i Zabłudów u białostockom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Dąbrowa Białostocka, Janów, Krynki, Kuźnica, Nowy Dwór, Sidra, Sokółka i Szudziałowo u sokólskom kotaru (powiat),
- općina (gmina) Lipsk u augustowskom kotaru (powiat),
- općina (gmina) Dubicze Cerkiewne, dijelovi općina (gminy) Kleszczele i Czeremcha smješteni istočno od ceste broj 66 u hajnowskom kotaru (powiat),
- dio općine (gmina) Bielsk Podlaski smješten istočno od crte koja se proteže cestom broj 19 (u smjeru sjevera od grada Bielsk Podlaski) i dalje istočnom granicom grada Bielsk Podlaski i cestom broj 66 (u smjeru juga od grada Bielsk Podlaski), dio općine (gmina) Orla smješten istočno od ceste broj 66, u bielskom kotaru (powiat).

DIO III.

1. Estonija

Sljedeća područja u Estoniji:

- grad (linn) Elva,
- grad (linn) Võhma,
- okrug (maakond) Jõgevamaa,
- okrug (maakond) Järvamaa,
- okrug (maakond) Valgamaa,
- okrug (maakond) Võrumaa,
- dio općine (vald) Kuusalu smješten južno od ceste 1 (E20),
- dio općine (vald) Pärsti smješten istočno od ceste 24126,
- dio općine (vald) Suure-Jaani smješten istočno od ceste 49,
- dio općine (vald) Tamsalu smješten jugozapadno od željezničke pruge Tallinn-Tartu,
- dio općine (vald) Tartu smješten zapadno od željezničke pruge Tallinn-Tartu,
- dio općine (vald) Viiratsi smješten istočno od crte koja se proteže zapadnim dijelom ceste 92 do križanja s cestom 155, zatim cestom 155 do križanja s cestom 24156, zatim cestom 24156 do prelaska rijeke Verilaske, zatim rijekom Varilaske do južne granice općine (vald),
- općina (vald) Aegviidu,
- općina (vald) Anija,
- općina (vald) Kadrina,
- općina (vald) Kolga-Jaani,
- općina (vald) Konguta,
- općina (vald) Kõo,
- općina (vald) Laeva,

- općina (vald) Nõo,
- općina (vald) Paistu,
- općina (vald) Puhja,
- općina (vald) Rakke,
- općina (vald) Rannu,
- općina (vald) Rõngu,
- općina (vald) Saarepeedi,
- općina (vald) Tapa,
- općina (vald) Tähtvere,
- općina (vald) Tarvastu,
- općina (vald) Ülenurme,
- općina (vald) Väike-Maarja.

2. Latvija

Sljedeća područja u Latviji:

- u općini (novads) Balvu, seoskim općinama (pagasti) Kubulu i Balvu,
- u općini (novads) Gulbenes, seoskim općinama (pagasti) Beļavas, Galgauskas, Jaungulbenes, Daukstu, Stradu, Litenes i Stāmerienas,
- u općini (novads) Limbažu, seoskim općinama (pagasti) Viļķenes, Pāles i Katvaru,
- u općini (novads) Rugāju, seoskoj općini (pagasts) Rugāju,
- u općini (novads) Salacgrīvas, seoskim općinama (pagasti) Ainažu i Salacgrīvas,
- općina (novads) Aglonas,
- općina (novads) Alojas,
- općina (novads) Beverīnas,
- općina (novads) Burtnieku,
- općina (novads) Ciblas,
- općina (novads) Dagdas,
- općina (novads) Daugavpils,
- općina (novads) Kārsavas,
- općina (novads) Krāslavas,
- općina (novads) Ludzas,
- općina (novads) Mazsalacas,
- općina (novads) Naukšēnu,
- općina (novads) Preiļu,
- općina (novads) Rēzeknes,
- općina (novads) Riebiņu,

- općina (novads) Rūjienas,
- općina (novads) Strenču,
- općina (novads) Valkas,
- općina (novads) Vārkavas,
- općina (novads) Viļānu,
- općina (novads) Zilupes,
- grad (pilsēta) Ainaži,
- grad (pilsēta) Salacgrīva.
- grad (republikas pilsēta) Daugavpils,
- grad (republikas pilsēta) Rēzekne.

3. Litva

Sljedeća područja u Litvi:

- u općini (rajono savivaldybė) Anykščiai, seniūnijima Debeikių, Skiemonių, Viešintų, Andrioniškio, Svėdasų, Troškūnų, Traupio i dijelu seniūnija Anykščių smještenom sjeveroistočno od ceste br. 121 i br. 119,
- u općini (rajono savivaldybė) Alytus, seniūniju Butrimonių,
- u općini (rajono savivaldybė) Jonava, seniūnijima Upninkų, Ruklos, Dumsių, Užusalių i Kulvos te u seniūniju Žeimiai, selima Akliai, Akmeniai, Barsukinė, Blauzdžiai, Gireliai, Jagėlava, Juljanava, Kuigaliai, Liepkalniai, Martynišķiai, Milašiškiai, Mimaliai, Naujasodis, Normainiai I, Paduobiai, Palankesiai, Pamelnytėlė, Pėdžiai, Skrynės, Svalkeniai, Terespolis, Varpėnai, Žeimių gst., Žieveliškiai i Žeimių miestelis,
- općina (rajono savivaldybė) Kaišiadorys,
- u općini (rajono savivaldybė) Kaunas, seniūnijima Vandžiogalos, Lapių, Karmėlavos i Neveronių,
- u općini (rajono savivaldybė) Kėdainiai, seniūniju Pelėdnagių,
- u općini (rajono savivaldybė) Prienai, seniūnijima Jiezno i Staklišķių,
- u općini (rajono savivaldybė) Panevėžys, seniūnijima Miežiškų i Raguvos,
- u općini (rajono savivaldybė) Šalčininkai, seniūnijima Baltosios Vokės, Pabarės, Dainavos i Kalesninkų,
- u općini (rajono savivaldybė) Varėna, seniūnijima Valkininkų, Jakėnų, Matuizų, Varėnos i Vydenių,
- u općini (rajono savivaldybė) Vilnius, dijelovima seniūnija Sudervė i Dūkštai smještenima jugozapadno od ceste br. 171,
- u općini (rajono savivaldybė) Utena, seniūnijima Užpalių, Vyžuonų i Leliūnų,
- općina (savivaldybė) Elektrėnai,
- općina (miesto savivaldybė) Jonava,
- općina (miesto savivaldybė) Kaišiadorys,
- općina (rajono savivaldybė) Kupiškis,
- općina (rajono savivaldybė) Trakai.

4. Poljska

Sljedeća područja u Poljskoj:

- općine (gminy) Czyże, Białowieża, Hajnówka, uključujući grad Hajnówka, Narew, Narewka u hajnowskom kotaru (powiat),
- općine (gminy) Mielnik, Nurzec-Stacja, Siemiatycze, uključujući grad Siemiatycze u siemiatyckom kotaru (powiat).

DIO IV.

Italija

Sljedeća područja u Italiji:

— Sva područja Sardinije.”

PROVEDBENA ODLUKA KOMISIJE (EU) 2016/1373**od 11. kolovoza 2016.****o odobravanju plana performansi mreže za drugo referentno razdoblje plana performansi jedinstvenog europskog neba (2015.–2019.)****(Tekst značajan za EGP)**

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije,

uzimajući u obzir Uredbu (EZ) br. 549/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 10. ožujka 2004. o utvrđivanju okvira za stvaranje jedinstvenog europskog neba (Okvirna uredba) ⁽¹⁾, a posebno njezin članak 11. stavak 1.,uzimajući u obzir Provedbenu uredbu Komisije (EU) br. 390/2013 od 3. svibnja 2013. o utvrđivanju plana performansi za usluge u zračnoj plovidbi i mrežne funkcije ⁽²⁾, a posebno njezin članak 6. točku (d),

budući da:

- (1) U skladu s Uredbom Komisije (EU) br. 677/2011 ⁽³⁾, upravitelj mreže treba doprinositi provedbi programa mjerenja učinkovitosti.
- (2) U skladu s Provedbenom uredbom (EU) br. 390/2013, upravitelj mreže sastavio je plan performansi mreže za drugo referentno razdoblje plana performansi jedinstvenog europskog neba (2015.–2019.) te ga je podnio Komisiji.
- (3) Komisija je uz pomoć tijela za reviziju performansi ocijenila plan performansi mreže u odnosu na ciljeve performansi na razini Unije te, *mutatis mutandis*, u odnosu na kriterije navedene u Prilogu IV. Provedbenoj uredbi (EU) br. 390/2013, kao i na druge zahtjeve iz te Uredbe.
- (4) Ta je ocjena pokazala da je plan performansi mreže u skladu s navedenim ciljevima, kriterijima i zahtjevima. Posebno u pogledu sigurnosti, okoliša i kapaciteta – nekih od ključnih područja performansi – ciljevi navedeni u planu jednaki su odgovarajućim ciljevima na razini Unije te su stoga sukladni tim ciljevima na razini Unije. U pogledu troškovne učinkovitosti, još jednog ključnog područja performansi, ciljevi navedeni u planu također su sukladni ciljevima na razini Unije, s obzirom na to da je trend smanjenja utvrđenog jediničnog troška iznad cilja postavljenog na razini Unije.
- (5) Stoga je primjereno da Komisija odobri završnu verziju plana performansi mreže, u njegovu izdanju iz lipnja 2015., kako ga je sastavio upravitelj mreže i kako je podnesen Komisiji,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Odobrava se plan performansi mreže za drugo referentno razdoblje plana performansi jedinstvenog europskog neba (2015.–2019.), u njegovu izdanju iz lipnja 2015., kako ga je podnio upravitelj mreže.

⁽¹⁾ SL L 96, 31.3.2004., str. 1.⁽²⁾ SL L 128, 9.5.2013., str. 1.⁽³⁾ Uredba Komisije (EU) br. 677/2011 od 7. srpnja 2011. o utvrđivanju detaljnih pravila za provedbu mrežnih funkcija za upravljanje zračnim prometom (ATM) i izmjeni Uredbe (EU) br. 691/2010 (SL L 185, 15.7.2011., str. 1.).

Članak 2.

Ova Odluka stupa na snagu dvadesetog dana od dana objave u *Službenom listu Europske unije*.

Sastavljeno u Bruxellesu 11. kolovoza 2016.

Za Komisiju
Predsjednik
Jean-Claude JUNCKER

PREPORUKE

PREPORUKA KOMISIJE (EU) 2016/1374

od 27. srpnja 2016.

u pogledu vladavine prava u Poljskoj

EUROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 292.,

budući da:

- (1) Europska unija temelji se na zajedničkom skupu vrijednosti sadržanih u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji, koje uključuju poštovanje vladavine prava. Osim zadataka da osigura poštovanje prava EU-a, Komisija je odgovorna, zajedno s Europskim parlamentom, državama članicama i Vijećem, za jamčenje zajedničkih vrijednosti Unije.
- (2) Iz tog razloga Komisija je, uzimajući u obzir svoje odgovornosti na temelju Ugovora, 11. ožujka 2014. donijela Komunikaciju „*Novi okvir EU-a za jačanje vladavine prava*” ⁽¹⁾. Ovim Okvirom za vladavinu prava utvrđuje se kako će Komisija reagirati u slučaju pojavljivanja jasnih naznaka prijetnje vladavini prava u zemlji članici Unije i objašnjava načela koja pretpostavlja vladavina prava.
- (3) Okvir za vladavinu prava pruža smjernice za dijalog Komisije i dotične države članice radi sprječavanja eskalacije sustavnih prijetnji vladavini prava.
- (4) Svrha je dijaloga omogućiti Komisiji da ishodi rješenje zajedno s dotičnom državom članicom kako bi se spriječilo nastajanje sustavne prijetnje vladavini prava koja bi se mogla razviti u „očitu opasnost da država članica teško prekrši” vrijednosti, a što bi moglo dovesti do primjene postupka iz članka 7. UEU-a. Ako postoje jasne naznake sustavne prijetnje vladavini prava u državi članici, Komisija može pokrenuti dijalog s tom državom članicom na temelju Okvira za vladavinu prava.
- (5) Sudska praksa Suda Europske unije i Europskog suda za ljudska prava, kao i dokumenti koje sastavi Vijeće Europe, na osnovi ponajprije stručnosti Europske komisije za demokraciju putem prava („*Venecijanska komisija*”), pružaju otvoreni popis tih načela i stoga definiraju osnovno značenje vladavine prava kao zajedničke vrijednosti Unije u skladu s člankom 2. Ugovora o Europskoj uniji (UEU-a). Među tim su načelima zakonitost, što podrazumijeva transparentan, pouzdan, demokratski i pluralistički proces donošenja zakona; pravna sigurnost; zabrana proizvoljnosti izvršnih vlasti; neovisni i nepristrani sudovi; učinkovit sudski nadzor, uključujući poštovanje temeljnih prava; i jednakost pred zakonom ⁽²⁾. Pored zagovaranja ovih načela i vrijednosti, državne institucije imaju obvezu lojalne suradnje.
- (6) Okvir će se aktivirati u situacijama kada nadležna tijela države članice poduzimaju mjere ili toleriraju situacije koje bi mogle sustavno i negativno utjecati na integritet, stabilnost ili pravilno funkcioniranje institucija i sigurnosnih mehanizama uspostavljenih na nacionalnoj razini kako bi se osigurala vladavina prava ⁽³⁾. Svrha je uklanjati prijetnje vladavini prava koje su sustavne prirode ⁽⁴⁾. To znači da moraju biti ugroženi politički, institucionalni i/ili pravni poredak države članice kao takve, njezina ustavna struktura, dioba vlasti, neovisnost ili nepristranost sudbene vlasti, ili njezin sustav sudskog nadzora, uključujući ustavno pravosuđe ako postoji ⁽⁵⁾. Okvir će se aktivirati u situacijama kada se nacionalne „mjere zaštite vladavine prava” čine nedostatnima za učinkovito uklanjanje tih prijetnji.

⁽¹⁾ COM(2014) 158 final, dalje u tekstu „Komunikacija”.

⁽²⁾ Vidjeti COM(2014) 158 final, odjeljak 2., Prilog I.

⁽³⁾ Vidjeti stavak 4.1. Komunikacije.

⁽⁴⁾ Ibid.

⁽⁵⁾ Ibid.

- (7) Okvir za vladavinu prava ima tri faze. U prvoj fazi („*Procjena Komisije*”) Komisija prikuplja i pregledava sve relevantne informacije te procjenjuje postoje li jasne naznake sustavne prijetnje vladavini prava. Ako nakon te preliminarne procjene Komisija smatra da postoji sustavna prijetnja vladavini prava, pokrenut će dijalog s dotičnom državom članicom slanjem „mišljenja o vladavini prava”, navođenjem razloga svoje zabrinutosti te dajući dotičnoj državi članici mogućnost da se očituje. Mišljenje može biti rezultat korespondencije i sastanaka s odgovarajućim tijelima i može uslijediti daljnja korespondencija. U drugoj fazi („*Preporuka Komisije*”), ako predmet već nije riješen na zadovoljavajući način, Komisija može izdati „preporuku o vladavini prava” upućenu dotičnoj državi članici. U tom slučaju, Komisija navodi razloge svoje zabrinutosti i preporučuje da država članica riješi navedene probleme u propisanom roku i obavijesti Komisiju o koracima koje je poduzela u tu svrhu. U trećoj fazi („*Praćenje mjera poduzetih prema preporuci Komisije*”), Komisija prati mjere koje je dotična država članica poduzela prema preporuci koja joj je upućena. Cjelokupni proces temelji se na kontinuiranom dijalogu između Komisije i dotične države članice. Ako se u propisanom roku ne poduzmu mjere prema preporuci, može se pribjeći postupku iz članka 7. UEU-a; postupak se može aktivirati obrazloženim prijedlogom jedne trećine država članica, Europskog parlamenta ili Komisije.
- (8) U studenome 2015. Komisija je doznala za tekući spor u Poljskoj koji se odnosio posebno na sastav Ustavnog suda, kao i na skraćivanje mandata njegovih tadašnjih predsjednika i potpredsjednika. Ustavni je sud donio dvije odluke po ovom predmetu, 3. i 9. prosinca 2015.
- (9) 22. prosinca 2015. *Sejm* je donio Zakon o izmjeni Zakona o Ustavnom sudu, koji se odnosi na funkcioniranje Ustavnog suda, kao i neovisnost njegovih sudaca ⁽¹⁾.
- (10) U dopisu poljskoj vladi od 23. prosinca 2015. ⁽²⁾ Komisija je zatražila da bude obaviještena o ustavnoj situaciji u Poljskoj, uključujući korake koje poljske vlasti planiraju u pogledu dviju prethodno navedenih odluka Ustavnog suda. Što se tiče izmjena sadržanih u Zakonu o Ustavnom sudu donesenom 22. prosinca 2015., Komisija je navela da očekuje da se ovaj zakon ne donese konačno ili da barem ne stupi na snagu dok se potpuno i primjereno ne ocijene sva pitanja koja se odnose na učinak tog zakona na neovisnost i funkcioniranje Ustavnog suda. Komisija je poljskim vlastima preporučila i blisku suradnju s Venecijanskom komisijom Vijeća Europe.
- (11) 23. prosinca 2015. poljska je vlada zatražila mišljenje Venecijanske komisije o zakonu donesenom 22. prosinca 2015. Međutim, poljski parlament nije čekao to mišljenje prije poduzimanja daljnjih koraka, te je Zakon objavljen u Službenom listu i stupio je na snagu 28. prosinca 2015.
- (12) 30. prosinca 2015. Komisija je uputila dopis poljskoj vladi ⁽³⁾ tražeći dodatne informacije o predloženim reformama u upravljanju državnim radiotelevizijom u Poljskoj. 31. prosinca 2015. poljski Senat donio je „mali zakon o medijima”, koji se odnosi na upravne i nadzorne odbore poljske javne televizije i javnog radija. 7. siječnja 2016. Komisija je zaprimila odgovor od poljske vlade ⁽⁴⁾ na dopis o zakonu o medijima u kojem poriče bilo kakav štetan učinak na medijski pluralizam. 11. siječnja Komisija je zaprimila odgovor od poljske vlade o reformi Ustavnog suda ⁽⁵⁾. Tim se odgovorima nije otklonilo postojeću zabrinutost.
- (13) 13. siječnja 2016. Kolegij povjerenika održao je prvu orijentacijsku raspravu radi procjene situacije u Poljskoj. Komisija je odlučila razmotriti situaciju na temelju Okvira za vladavinu prava i ovlastiti prvog potpredsjednika Timmermansa da stupi u dijalog s institucijama Republike Poljske radi razjašnjenja pitanja o kojima se raspravlja i radi pronalaženja mogućih rješenja. Istoga dana, Komisija je uputila dopis poljskoj vladi ⁽⁶⁾ obavještavajući je da

⁽¹⁾ Zakon donesen 22. prosinca 2015. o izmjenama Zakona o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015. Zakon o izmjenama objavljen je u Službenom listu 28. prosinca; točka 2217.

⁽²⁾ Dopis od 23. prosinca 2015. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru vanjskih poslova g. Waszczykowskiom i ministru pravosuđa g. Ziobrou.

⁽³⁾ Dopis od 30. prosinca 2015. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru vanjskih poslova g. Waszczykowskiom i ministru pravosuđa g. Ziobrou.

⁽⁴⁾ Dopis od 7. siječnja 2016. državnog podtajnika g. Stepkowskog prvom potpredsjedniku g. Timmermansu.

⁽⁵⁾ Dopis od 11. siječnja 2016. ministra pravosuđa g. Ziobrova prvom potpredsjedniku g. Timmermansu.

⁽⁶⁾ Dopis od 13. siječnja 2016. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru pravosuđa g. Ziobrou.

razmatra situaciju na temelju Okvira za vladavinu prava i da želi stupiti u dijalog s institucijama Republike Poljske radi razjašnjenja pitanja o kojima se raspravlja i radi pronalaženja mogućih rješenja. 19. siječnja 2016. Komisija je uputila dopis poljskoj vladi ⁽¹⁾ nudeći stručnu pomoć i sudjelovanje u raspravi o predmetima koji se odnose na novi zakon o medijima.

- (14) 19. siječnja 2016. poljska vlada uputila je dopis Komisiji ⁽²⁾ navodeći svoja stajališta o sporu koji se odnosi na imenovanje sudaca, pozivajući se, među ostalim, na ustavni običaj povezan s imenovanjem sudaca. Poljska je vlada navela nekoliko pozitivnih učinaka za koje smatra da su proizašli iz izmjene Zakona o Ustavnom sudu.
- (15) Istog je dana Europski parlament održao plenarnu raspravu o situaciji u Poljskoj.
- (16) 1. veljače 2016. Komisija je uputila dopis poljskoj vladi ⁽³⁾ napominjući da odluke Ustavnog suda o imenovanju sudaca još uvijek nisu provedene. U dopisu se nadalje naglašava potreba za daljnjim razmatranjem izmjena Zakona o Ustavnom sudu, posebno „zajedničkog učinka” različitih provedenih promjena, tražeći detaljnija objašnjenja. U dopisu se traže i informacije o ostalim zakonima koji su nedavno doneseni, posebno o novom zakonu o državnim službenicima, Zakonu o izmjenama Zakona o policiji i određenih drugih zakona, kao i o Zakonu o državnom odvjetništvu te o planiranim zakonodavnim reformama, ponajprije o daljnjim reformama zakonodavstva o medijima.
- (17) 29. veljače 2016. poljska vlada uputila je dopis Komisiji ⁽⁴⁾ pružajući daljnja razjašnjenja o mandatu predsjednika Ustavnog suda. U dopisu se navodi da se odlukom Ustavnog suda od 9. prosinca 2015. utvrđuje da su privremene odredbe zakona o izmjenama kojima se omogućio prestanak mandata predsjednika proglašene neustavnima te su izgubile svoj pravni učinak. Kao rezultat, sadašnji predsjednik Ustavnog suda nastavlja svoj mandat prema starim zakonodavnim odredbama do njegova isteka 19. prosinca 2016. U dopisu se navodi da će mandat sljedećeg predsjednika trajati 3 godine. Nadalje, u dopisu se traže razjašnjenja o tome što Komisija podrazumijeva ističući da obvezujuće i konačne odluke Ustavnog suda još uvijek nisu provedene, kao i razjašnjenja o tome zašto su prema Komisiji rezolucije o izboru troje sudaca Ustavnog suda od 2. prosinca 2015. u suprotnosti s kasnijom odlukom Ustavnog suda.
- (18) 3. ožujka 2016. Komisija je uputila dopis poljskoj vladi ⁽⁵⁾ s razjašnjenjima koja se odnose na pitanje imenovanja sudaca kako je zatražila poljska vlada u dopisu od 29. veljače 2016. Što se tiče izmjene Zakona o Ustavnom sudu, u dopisu je navedeno da su u skladu s preliminarnom procjenom određene izmjene, uzete pojedinačno ili zajednički, otežale uvjete u kojima Ustavni sud može ocjenjivati ustavnost novodonesenih zakona te su zatražena detaljnija objašnjenja o tome. U dopisu se traže i informacije o ostalim zakonima koji su nedavno doneseni te o daljnjim zakonodavnim reformama koje su predviđene.
- (19) 9. ožujka 2016. Ustavni je sud odredio da je zakon donesen 22. prosinca 2015. protuustavan. Ovu odluku vlada dosad nije objavila u Službenom listu, zbog čega ona nema pravni učinak.
- (20) 11. ožujka 2016. Venecijanska komisija donijela je mišljenje „o izmjenama Zakona o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015.” ⁽⁶⁾. Što se tiče imenovanja sudaca, u mišljenju se poljski parlament poziva da iznađe rješenje na temelju vladavine prava, poštujući odluke Ustavnog suda. Među ostalim se smatra da bi kvorum s visokom nazočnošću, potrebna dvotrećinska većina za donošenje odluka te strogo pravilo koje onemogućuje rješavanje žurnih predmeta, naročito njihovim zajedničkim učinkom, učinilo Sud neučinkovitim. Naposljetku, smatra se da bi odbijanje objavljivanja odluke od 9. ožujka 2016. dodatno produbilo ustavnu krizu u Poljskoj.

⁽¹⁾ Dopis od 19. siječnja 2016. povjerenika g. Oettingera ministru pravosuđa g. Ziobrou.

⁽²⁾ Dopis od 19. siječnja 2016. ministra pravosuđa g. Ziobroa prvom potpredsjedniku g. Timmermansu.

⁽³⁾ Dopis od 1. veljače 2016. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru pravosuđa g. Ziobrou.

⁽⁴⁾ Dopis od 29. veljače 2016. ministra vanjskih poslova g. Waszczykowski prvom potpredsjedniku g. Timmermansu.

⁽⁵⁾ Dopis od 3. ožujka 2016. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru vanjskih poslova g. Waszczykowski.

⁽⁶⁾ Mišljenje br. 833/2015, CDL-AD(2016)001.

- (21) 21. ožujka 2016. poljska vlada uputila je dopis Komisiji pozivajući prvog potpredsjednika Timmermansa na sastanak u Poljsku radi procjene dosad obavljenog dijaloga između poljske vlade i Komisije te radi utvrđivanja kako nastaviti na nepristran način koji se temelji na dokazima i suradnji.
- (22) 31. ožujka 2016. poljska vlada uputila je dopis Komisiji s novim informacijama i pravnim procjenama koje se odnose na spor oko Ustavnog suda u Poljskoj. 5. travnja 2016. u Varšavi su održani sastanci prvog potpredsjednika Timmermansa s ministrom vanjskih poslova Poljske, ministrom pravosuđa, zamjenikom premijera, kao i s predsjednikom i potpredsjednikom Ustavnog suda. Nakon tih sastanaka održano je još nekoliko sastanaka poljske vlade, koju je predstavljalo Ministarstvo pravosuđa, i Komisije.
- (23) Slijedom odluke od 9. ožujka 2016. Ustavni sud nastavio je s donošenjem odluka o predmetima. Poljska vlada nije sudjelovala u tim postupcima i odluke koje je Ustavni sud donio nakon 9. ožujka 2016. vlada dosad nije objavila u Službenom listu ⁽¹⁾.
- (24) 13. travnja 2016. Europski parlament donio je rezoluciju o situaciji u Poljskoj, kojom se, među ostalim, od poljske vlade zahtijeva da poštuje, objavi i u potpunosti provede bez daljnjeg odgađanja odluku Ustavnog suda od 9. ožujka 2016. te da provede odluke od 3. i 9. prosinca 2015., te poziva poljski parlament da u potpunosti provede preporuke Venecijanske komisije.
- (25) 20. travnja 2016. održan je sastanak Komisije i predstavnika Mreže predsjednika vrhovnih sudova EU-a i Konferencije europskih ustavnih sudova radi raspravljanja o situaciji u Poljskoj.
- (26) 26. travnja 2016. Glavna skupština Vrhovnog suda Poljske donijela je rezoluciju potvrđujući da su odluke Ustavnog suda valjane, čak i ako ih poljska vlada odbija objaviti u Službenom listu.
- (27) 29. travnja 2016. grupa članova *Sejma* podnijela je *Sejmu* zakonodavni prijedlog za novi zakon o Ustavnom sudu u namjeri da zamijeni postojeći zakon. Prijedlog je sadržavao nekoliko odredbi koje je Venecijanska komisija već kritizirala u mišljenju od 11. ožujka 2016. i koje je Ustavni sud proglasio neustavnima u odluci od 9. ožujka 2016. Jedna od njih je dvotrećinska većina potrebna radi donošenja odluka za „izdvojeno” ocjenjivanje ustavnosti novodonesenih zakona. Tijekom travnja u *Sejmu* je osnovana stručna skupina kako bi pomogla u pripremi novog zakona o Ustavnom sudu.
- (28) 24. svibnja 2016. prvi potpredsjednik Timmermans sastao se u Varšavi s premijerkom Poljske, s predsjednikom i potpredsjednikom Ustavnog suda, s ombudsmanom, s gradonačelnikom grada Varšave i s članovima oporbenih stranaka u *Sejmu*. 26. svibnja 2016. prvi potpredsjednik Timmermans sastao se u Bruxellesu sa zamjenikom premijera Poljske. Nakon toga su održani daljnji sastanci i razmijenjene informacije između Komisije i poljske vlade.
- (29) Međutim, unatoč detaljnoj i konstruktivnoj prirodi razmijenjenih informacija između Komisije i poljske vlade, time se nije mogla otkloniti zabrinutost Komisije. 1. lipnja 2016. Komisija je donijela mišljenje o vladavini prava u Poljskoj. Slijedom dijaloga koji je bio u tijeku s poljskim vlastima od 13. siječnja Komisija je smatrala potrebnim formalizirati svoju procjenu trenutačne situacije u ovome mišljenju. U mišljenju se utvrđuje zabrinutost Komisije te ono služi za usmjeravanje tekućeg dijaloga s poljskim vlastima prema pronalaženju rješenja.
- (30) 24. lipnja 2016. poljska vlada uputila je dopis Komisiji potvrđujući primitak Mišljenja Komisije o vladavini prava od 1. lipnja ⁽²⁾. U dopisu je Komisija obaviještena o stanju stvari u parlamentarnom radu u Poljskoj, uključujući o novom zakonu o Ustavnom sudu te je izraženo uvjerenje da je djelovanje poduzeto u parlamentu bio pravi put prema postizanju konstruktivnog rješenja. Slijedom toga, dijalog između Komisije i poljske vlade je nastavljen.

⁽¹⁾ Od 9. ožujka 2016. nije objavljeno dvadeset odluka koje je donio Ustavni sud.

⁽²⁾ Dopis od 24. lipnja 2016. ministra vanjskih poslova g. Waszczykowski g. prvom potpredsjedniku g. Timmermansu.

- (31) 22. srpnja 2016. *Sejm* je donio novi zakon o Ustavnom sudu kojim se zamjenjuje Zakon o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015. Prvo čitanje održano je 10. lipnja 2016., drugo čitanje započelo je 5. srpnja 2016., a treće čitanje zaključeno je 7. srpnja. Senat je donio izmjene 21. srpnja 2016. *Sejm* je 22. srpnja 2016. donio novi zakon s izmjenama koje je donio Senat. Zakon može stupiti na snagu tek nakon što ga potpiše predsjednik republike i nakon objavljivanja u Službenom listu. Komisija je dala napomene i raspravljala o sadržaju nacрта zakona s poljskim vlastima u različitim fazama zakonodavnog procesa,

DONIJELA JE OVU PREPORUKU:

1. Poljska treba uzeti u obzir analizu Komisije izloženu dalje u tekstu i poduzeti mjere predočene u odjeljku 6. ove preporuke kako bi se navedeni problemi riješili unutar utvrđenog vremenskog roka.

1. PODRUČJE PRIMJENE PREPORUKE

2. U ovoj se preporuci iznosi zabrinutost Komisije u odnosu na vladavinu prava u Poljskoj i daju preporuke poljskim vlasima o tome kako ukloniti ovu zabrinutost. Ova je zabrinutost povezana sa sljedećim pitanjima:
 1. imenovanje sudaca Ustavnog suda i neprovedba odluka Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. u pogledu tih predmeta,
 2. neobjavljivanje u Službenom listu i neprovedba odluke od 9. ožujka 2016. te odluka koje je Ustavni sud donio nakon 9. ožujka 2016.,
 3. učinkovito funkcioniranje Ustavnog suda i učinkovitost ocjenjivanja ustavnosti novodonesenih zakona, posebno s obzirom na Zakon o Ustavnom sudu koji je *Sejm* donio 22. srpnja 2016.

2. IMENOVANJE SUDACA USTAVNOG SUDA

3. Prije općih izbora za *Sejm* 25. listopada 2015., 8. listopada zakonodavna vlast na odlasku predložila je pet osoba koje će predsjednik republike „imenovati” kao suce Ustavnog suda. Troje sudaca trebalo je preuzeti mjesta ispražnjena tijekom mandata zakonodavne vlasti na odlasku, dok je dvoje sudaca trebalo preuzeti mjesta ispražnjena tijekom mandata zakonodavne vlasti na dolasku, koja je s radom započela 12. studenoga 2015.
4. 19. studenoga 2015. *Sejm* je putem ubrzanoga postupka izmijenio Zakon o Ustavnom sudu, uvodeći mogućnost poništenja prijedloga sudaca koje je predložila prethodna zakonodavna vlast te predlaganja pet novih sudaca. 25. studenoga 2015. *Sejm* je izglasao prijedlog o poništavanju pet prijedloga prethodne zakonodavne vlasti i 2. prosinca predložio je pet novih sudaca.
5. Pred Ustavnim sudom pokrenut je postupak u odnosu na odluke prethodne zakonodavne vlasti i zakonodavne vlasti na dolasku. Sud je slijedom toga donio dvije odluke, 3. i 9. prosinca 2015.
6. Odlukom od 3. prosinca ⁽¹⁾ Ustavni je sud, među ostalim, presudio da je prethodna zakonodavna vlast *Sejma* bila ovlaštena predložiti troje sudaca da zamijene suce čiji mandati istječu 6. studenoga 2015. Istodobno, Sud je razjasnio da *Sejm* nije bio ovlašten izabrati dvoje sudaca da zamijene one kojima mandati istječu u prosincu. Odluka se posebno odnosila na obvezu predsjednika republike da odmah uzme prisegu od suca kojega je *Sejm* izabrao.

⁽¹⁾ K 34/15.

7. 9. prosinca ⁽¹⁾ Ustavni je sud, među ostalim, poništio pravnu osnovu po kojoj nova zakonodavna vlast *Sejma* može predložiti troje sudaca za mjesta ispražnjena 6. studenoga 2015., a za koje je prethodna zakonodavna vlast već predložila suce na zakonit način.
8. Usprkos tim odlukama, troje sudaca koje je predložila prethodna zakonodavna vlast nije preuzelo svoju dužnost suca u Ustavnom sudu niti su položili prisegu pred predsjednikom republike. Naprotiv, prisegu pred predsjednikom republike položilo je troje sudaca koje je bez pravne osnove predložila nova zakonodavna vlast.
9. Dvoje sudaca koje je izabrala nova zakonodavna vlast da zamijene dvoje sudaca na odlasku u prosincu 2015. u međuvremenu je preuzelo svoju dužnost suca u Ustavnom sudu.
10. 28. travnja 2016. predsjednik republike uzeo je prisegu novoga suca Ustavnog suda, kojeg je predložio *Sejm* kako bi popunio mjesto ispražnjeno ranije tog mjeseca i zamijenio suca čiji je mandat u Ustavnom sudu istekao.
11. 22. srpnja 2016. *Sejm* je donio novi zakon o Ustavnom sudu. U članku 90. tog zakona navodi se da „od trenutka stupanja ovog zakona na snagu, predsjednik Ustavnog suda uključuje u vijeća koja donose odluke u predmetima suce te dodjeljuje predmete sucima Ustavnog suda koji su prisegnuli pred predsjednikom republike, ali danom stupanja ovog zakona na snagu još uvijek nisu preuzeli svoje dužnosti sudaca”. Članak 6. stavak 7. ovog zakona propisuje da „nakon davanja prisege, suci na Sudu preuzimaju svoje dužnosti, a predsjednik Ustavnog suda dodjeljuje im predmete i stvara uvjete kako bi im omogućio izvršavanje njihovih dužnosti”.
12. Komisija smatra da obvezujuće i konačne odluke Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. još uvijek nisu provedene što se tiče imenovanja sudaca. Tim se odlukama od državnih institucija Poljske zahtijeva da lojalno surađuju kako bi osigurale, u skladu s vladavinom prava, da troje sudaca koje je predložila prethodna zakonodavna vlast *Sejma* mogu preuzeti svoju dužnost suca u Ustavnom sudu, a da troje sudaca koje je nova zakonodavna vlast predložila bez valjane pravne osnove ne preuzmu tu dužnost. Činjenica da te odluke još uvijek nisu provedene izaziva ozbiljnu zabrinutost u pogledu vladavine prava, budući da je usklađenost s konačnim sudskim odlukama neophodan uvjet neodvojiv od vladavine prava.
13. U jednom od dopisa poljska vlada upućuje na postojanje ustavnog običaja u Poljskoj u pogledu imenovanja sudaca koji bi opravdali stav koji je zauzela nova zakonodavna vlast *Sejma*. Međutim, Komisija napominje, kao što je napomenula i Venecijanska komisija ⁽²⁾, da je na Ustavnom sudu da tumači i primjenjuje državni ustavni zakon i običaj te da Ustavni sud u svojim odlukama nije upućivao na takav običaj. Odluka od 3. prosinca kojom je potvrđena pravna osnova za predlaganje troje sudaca u prethodnom *Sejmu* za mjesta koja su postala ispražnjena 6. studenoga ne može se poništiti pozivajući se na navodni ustavni običaj koji Sud nije priznao.
14. Nadalje, ograničavanjem utjecaja tih odluka tek na obvezu vlade da ih objavi, kako su iznijele poljske vlasti, osporio bi se svaki pravni i radni učinak odluka od 3. i 9. prosinca. Posebno je osporena obveza predsjednika republike da uzme prisegu dotičnih sudaca koje je potvrdio Ustavni sud.
15. Komisija nadalje napominje da i Venecijanska komisija smatra da rješenje postojećeg sukoba oko sastava Ustavnog suda „mora biti temeljeno na obvezi poštovanja i potpune provedbe odluka Ustavnog suda” te „stoga poziva državne organe, a ponajprije *Sejm* da u potpunosti poštuju i provedu te odluke” ⁽³⁾.
16. Naposljetku, što se tiče Zakona o Ustavnom sudu donesenog 22. srpnja 2016. Komisija primjećuje da taj zakon nije u skladu s odlukama od 3. i 9. prosinca. Člankom 90. i člankom 6. stavkom 7. zahtijeva se da predsjednik Ustavnog suda dodjeljuje predmete svim sucima koji su položili prisegu pred predsjednikom republike, ali nisu još preuzeli svoje dužnosti sudaca. Čini se da je ova odredba namijenjena za slučaj troje sudaca koje je nova

⁽¹⁾ K 35/15.⁽²⁾ Mišljenje, stavak 112.⁽³⁾ Mišljenje, stavak 136.

zakonodavna vlast *Sejma* nezakonito predložila u prosincu 2015. Tom bi se odredbom omogućilo tim sucima stupanje na funkciju preuzimanjem ispraznjenih mjesta za koje je prethodna zakonodavna vlast *Sejma* već predložila troje sudaca na zakonit način. Te su odredbe stoga suprotne odlukama Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. i mišljenju Venecijanske komisije.

17. Kao zaključak, Komisija smatra da bi poljske vlasti trebale poštovati i u potpunosti provesti odluke Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. Tim se odlukama od državnih institucija zahtijeva da lojalno surađuju kako bi osigurale, u skladu s vladavinom prava, da troje sudaca koje je predložila prethodna zakonodavna vlast mogu preuzeti svoju dužnost suca u Ustavnom sudu, a da troje sudaca koje je nova zakonodavna vlast predložila bez valjane pravne osnove ne preuzmu mjesto suca bez pravovaljanog izbora. Odgovarajuće odredbe Zakona o Ustavnom sudu donesenog 22. srpnja 2016. u suprotnosti su s odlukama Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. i s mišljenjem Venecijanske komisije te izazivaju ozbiljnu zabrinutost u pogledu vladavine prava.

3. NEOBJAVLJIVANJE I NEPROVEDBA ODLUKE USTAVNOG SUDA OD 9. OŽUJKA 2016. I ODLUKA DONESENIH NAKON 9. OŽUJKA 2016.

18. 22. prosinca 2015., nakon ubrzanog postupka, *Sejm* je izmijenio Zakon o Ustavnom sudu ⁽¹⁾. Te su izmjene detaljnije izložene u nastavku u odjeljku 4.1. U odluci od 9. ožujka 2016. Ustavni sud je proglasio neustavnim zakon donesen 22. prosinca 2015. u cijelosti, kao i njegove posebne odredbe. Poljske vlasti dosad tu odluku nisu objavile u Službenom listu. Poljska vlada osporava zakonitost odluke, budući da Ustavni sud nije primijenio postupak predviđen zakonom donesenim 22. prosinca 2015. Vlada zauzima isti stav prema odlukama koje je Ustavni sud donio nakon 9. ožujka 2016.
19. Komisija smatra da je odluka od 9. ožujka 2016. obvezujuća i potrebno ju je poštovati. Ustavni sud bio je u pravu kad nije primijenio postupak predviđen zakonom donesenim 22. prosinca 2015. U tom smislu Komisija je suglasna s Venecijanskom komisijom, koja po ovoj točki navodi da „jednostavan zakonodavni akt, koji ugrožava provjeru ustavnosti, mora sam po sebi biti ocijenjen u pogledu ustavnosti prije nego što ga Sud može primjenjivati. [...] Sama zamisao nadređenosti Ustava podrazumijeva da onaj zakon, kojim se navodno ugrožava ustavno pravosuđe, Ustavni sud treba provjeravati – a po potrebi i poništiti – prije njegova stupanja na snagu” ⁽²⁾. Komisija nadalje naglašava to da s obzirom da je zakon donesen 22. prosinca 2015. zahtijevao kvorum od 13 sudaca za odluke na općoj sjednici, a budući da se Ustavni sud sastojao od samo 12 članova, nije drugačije mogao ocijeniti ustavnost izmjena od 22. prosinca 2015., što su zatražili predsjednik Vrhovnog suda, ombudsman i Državno sudbeno vijeće. To bi bilo u suprotnosti s poljskim Ustavom, prema kojemu Ustavni sud treba osiguravati ocjenjivanje ustavnosti. Slično tomu, Sud nije mogao odlučiti o ustavnosti zahtjeva za kvalificiranom većinom dok je glasao u skladu sa zahtjevom čiju je ustavnost razmatrao.
20. Odbijanje vlade da objavi odluku Ustavnog suda od 9. ožujka 2016. izaziva ozbiljnu zabrinutost u pogledu vladavine prava, budući da je usklađenost s konačnim odlukama neophodan uvjet neodvojiv od vladavine prava. Točnije, kad je objavljivanje odluke preduvjet za njezino stupanje na snagu i kad je takvo objavljivanje obveza državnog tijela, a ne suda koji je donio odluku, *ex post* kontrola od strane tog državnog tijela u pogledu zakonitosti odluke nije u skladu s vladavinom prava. Odbijanjem objavljivanja odluke osporavaju se automatski pravni i operativni učinak obvezujuće i konačne odluke te se krše načela zakonitosti i diobe vlasti.
21. Odbijanje objavljivanja odluke od 9. ožujka izaziva nesigurnost i nesuglasice koje će štetno utjecati ne samo na tu odluku, već i na sve sljedeće i buduće odluke Ustavnog suda. Budući da su te odluke, slijedom odluke od 9. ožujka 2016., donesene u skladu s pravilima primjenjivim prije 22. prosinca 2015., opasnost od trajnih nesuglasica o svakoj budućoj odluci narušava pravilno funkcioniranje ustavnog pravosuđa u Poljskoj. Ta je

⁽¹⁾ Zakon o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015., objavljen u Službenom listu 30. srpnja 2015., točka 1064, kako je izmijenjen. Zakon donesen 22. prosinca 2015. objavljen je u Službenom listu 28. prosinca; točka 2217.

⁽²⁾ Mišljenje, stavak 41.

opasnost postala stvarnost, budući da je Sud već donio 20 odluka nakon odluke od 9. ožujka 2016., a nijedna od tih odluka nije objavljena u Službenom listu.

22. Komisija primjećuje da novi zakon o Ustavnom sudu donesen 22. srpnja 2016. ne uklanja prethodno navedenu zabrinutost. Člankom 80. stavkom 4. Zakona propisuje se da predsjednik Ustavnog suda premijeru upućuje „zahtjev” za objavljivanje odluka. Time se daje naznaka da bi objavljivanje odluka ovisilo o odluci premijera. Zbog toga nastaje znatna zabrinutost u pogledu neovisnosti Ustavnog suda.
23. Nadalje, člankom 89. propisano je da „u razdoblju od 30 dana od stupanja na snagu [ovog] Zakona odluke Ustavnog suda predane prije 20. srpnja 2016. na način koji je u suprotnosti sa Zakonom o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015. objavljuju se izuzev odluka koje se odnose na normativne akte koji su stavljeni izvan snage”. Ova odredba izaziva zabrinutost, budući da objavljivanje odluka ne bi smjelo ovisiti o odluci zakonodavca. Pored toga, naznaka da su odluke donesene nezakonito u suprotnosti je s načelom diobe vlasti, budući da nije na *Sejmu* da utvrđuje usklađenost s Ustavom. Nadalje, ta odredba nije u skladu s odlukom od 9. ožujka 2016. i zaključcima Venecijanske komisije.
24. Kao zaključak, činjenica da je poljska vlada dosad odbila objaviti u Službenom listu odluku Ustavnog suda od 9. ožujka 2016., kao i kasnije odluke stvara nesigurnost u pogledu pravne osnove na kojoj Ustavni sud treba djelovati te pravnih učinaka tih odluka. Zbog te nesigurnosti narušava se učinkovitost ocjene ustavnosti, što izaziva ozbiljnu zabrinutost u pogledu vladavine prava. Zakon donesen 22. srpnja 2016. ne otklanja tu zabrinutost.

4. OCJENA ZAKONA O USTAVNOM SUDU I UČINKOVITOST OCJENE USTAVNOSTI NOVIH ZAKONA

25. Komisija napominje da je 22. srpnja 2016. *Sejm* donio novi zakon koji se odnosi na funkcioniranje Ustavnog suda, kojim se stavlja izvan snage Zakon o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015. Taj zakon slijedi zakon donesen 22. prosinca 2015. koji je Ustavni sud proglasio neustavnim. Stoga je potrebno ocijeniti je li taj zakon usklađen s vladavinom prava, uzimajući u obzir njegov učinak na učinkovitost ocjene ustavnosti, uključujući nedavno donesene zakone, pa stoga predstavlja odgovarajuću mjeru za uklanjanje zabrinutosti u pogledu vladavine prava navedene u Mišljenju Komisije o vladavini prava od 1. lipnja. Predmetno zakonodavstvo i njegov učinak detaljnije se razmatraju u nastavku, uzimajući u obzir učinak odredbi pojedinačno i zajednički, kao i prethodnu sudsku praksu Ustavnog suda i mišljenje Venecijanske komisije.

4.1. Izmjene od 22. prosinca 2015. Zakona o Ustavnom sudu

26. 22. prosinca 2015., nakon ubrzanog postupka, *Sejm* je izmijenio Zakon o Ustavnom sudu ⁽¹⁾. Izmjenama se, među ostalim, povećava kvorum nazočnosti sudaca za raspravu o predmetima ⁽²⁾, povećava većina potrebna u Ustavnom sudu za donošenje odluka na općoj sjednici ⁽³⁾, zahtijeva obradu predmeta kronološkim redom ⁽⁴⁾ te predviđa minimalna odgoda za saslušanja ⁽⁵⁾. Određenim izmjenama ⁽⁶⁾ povećava se sudjelovanje drugih državnih institucija u stegovnim postupcima koji se odnose na suce Ustavnog suda.
27. U odluci od 9. ožujka 2016. Ustavni sud je proglasio neustavnim zakon donesen 22. prosinca 2015. u cijelosti, kao i njegove posebne odredbe, posebno prethodno navedene. Poljske vlasti dosad nisu objavile tu odluku u Službenom listu (vidjeti prethodno navedeni odjeljak 3.).

⁽¹⁾ Zakon o Ustavnom sudu od 25. lipnja 2015., objavljen u Službenom listu 30. srpnja 2015., točka 1064, kako je izmijenjen. Zakon donesen 22. prosinca 2015. objavljen je u Službenom listu 28. prosinca; točka 2217.

⁽²⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 9., kojim se zamjenjuje članak 44. stavci od 1. do 3.

⁽³⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 14., kojim se zamjenjuje članak 99. stavak 1.

⁽⁴⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 10., kojim se umeće članak 80. stavak 2.

⁽⁵⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 12., kojim se zamjenjuje članak 87. stavak 2.

⁽⁶⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 5., kojim se umeće novi članak 28.a i novi članak 1. stavak 7., kojim se umeće novi članak 31.a.

28. Kako je već utvrđeno u njezinu mišljenju od 1. lipnja 2016., Komisija je zauzela stajalište da učinak izmjena koje se odnose na kvorum nazočnosti, glasačku većinu, obradu predmeta kronološkim redom i minimalnu odgodu za saslušanja, posebno njihov zajednički učinak, narušavaju učinkovitost Ustavnog suda kao jamca Ustava. Do jednakog je zaključka došla i Venecijanska komisija. Budući da su ovi rezultati relevantni za ocjenu zakona donesenog 22. srpnja 2016., u nastavku se iznose glavni zaključci.

4.1.1. *Kvorum nazočnosti*

29. U izmijenjenom članku 44. stavku 3. navodi se da „Za donošenje odluka na općoj sjednici potrebno je sudjelovanje najmanje 13 sudaca Suda”. ⁽¹⁾ U skladu s izmijenjenim člankom 44. stavkom 1. Ustavni sud donosi odluke na općoj sjednici, osim ako je drugačije određeno zakonom. Ovo je posebno primjenjivo na predmete opisane kao „izdvojeno” ocjenjivanje ustavnosti novodonesenih zakona. Izmijenjenim člankom 44. stavkom 1. predviđaju se i iznimke, ponajprije za pojedinačne žalbe ili predmete koje podnose redovni sudovi. Prethodna verzija Zakona zahtijevala je nazočnost od najmanje devet sudaca za odluku na općoj sjednici (članak 44. stavak 3. točka 3. Zakona prije izmjene).
30. Komisija smatra da kvorum nazočnosti 13 od 15 sudaca za opću sjednicu (koja se bavi „izdvojenim” ocjenjivanjem ustavnosti novodonesenih zakona) predstavlja ozbiljno ograničenje u procesu donošenja odluka Ustavnog suda, uz opasnost da izazove zastoje u njegovu radu. Komisija ističe, što je potvrdila i Venecijanska komisija, da je kvorum nazočnosti 13 od 15 sudaca neobično visok u usporedbi s uvjetima u ostalim državama članicama. Zaista je moguće zamisliti da iz različitih razloga takav kvorum nazočnosti povremeno neće biti moguće postići, što bi dovelo do toga da Sud barem privremeno ne može donositi odluke. U stvari, ta se situacija događa u sadašnjim okolnostima, budući da Sud u ovoj fazi ima samo 12 sudaca.

4.1.2. *Glasačka većina*

31. U skladu s izmijenjenim člankom 99. stavkom 1., odluke Ustavnog suda na općoj sjednici (za „izdvojene predmete”) zahtijevale su dvotrećinsku većinu sudaca. S obzirom na novi (veći) kvorum nazočnosti (vidjeti prethodnu točku) ovo je značilo da odluku treba odobriti najmanje devet sudaca ako Ustavni sud donosi odluke na općoj sjednici ⁽²⁾. Jednostavna većina glasova potrebna je samo ako Sud presuđuje u vijeću od sedam ili troje sudaca (pojedinačne žalbe ili predmeti koje su podnijeli redovni sudovi). Za odluku na općoj sjednici u prethodnoj verziji Zakona bila je potrebna jednostavna većina glasova (članak 99. stavak 1. Zakona prije izmjene).
32. Pored povećanog kvoruma nazočnosti, dvotrećinska većina za donošenje odluka (za „izdvojeno” ocjenjivanje ustavnosti novodonesenih zakona) značajno je otežala proces donošenja odluka Ustavnog suda. Komisija ističe, što je potvrdila i Venecijanska komisija, da je u velikoj većini europskih pravnih sustava potrebna samo jednostavna većina. U svakom slučaju, Ustavni sud je utvrdio da je za glasanje prema poljskom Ustavu potrebna jednostavna većina, pa je zahtjev za kvalificiranu većinu stoga neustavan.

4.1.3. *Obrada predmeta kronološkim redom*

33. U skladu s izmijenjenim člankom 80. stavkom 2. ⁽³⁾, datumi za saslušanja ili postupke *in camera*, gdje se razmatraju zahtjevi u izdvojenim postupcima ocjenjivanja ustavnosti, „utvrđuju se redom kojim su predmeti predani na Sud”. Nisu predviđene iznimke ovom pravilu i u skladu s izmjenom ovo je pravilo primjenjivo na sve neriješene predmete za koje još nije određen datum saslušanja ⁽⁴⁾. Prethodna verzija Zakona nije uključivala ovakvo pravilo.

⁽¹⁾ Ovaj novi kvorum nazočnosti primjenjuje se i na rezolucije Glavne skupštine, osim ako je drugačije predviđeno Zakonom, vidjeti novi članak 1. stavak 3., kojim se mijenja članak 10. stavak 1.

⁽²⁾ U skladu s izmjenom, ista pravila – kvorum nazočnosti i dvotrećinska glasačka većina – primjenjuju se i na Glavnu skupštinu Suda.

⁽³⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 10., kojim se umeće članak 80. stavak 2.

⁽⁴⁾ Vidjeti novi članak 2.

34. „Pravilo redoslijeda” prema kojem je Ustavni sud trebao saslušavati predmete redom kojim su upisani negativno je utjecalo na njegovu sposobnost brzog donošenja odluka o ustavnosti novih zakona, posebno s obzirom na broj neriješenih predmeta. Nemogućnost uzimanja u obzir prirode predmeta (ponajprije kad su u predmet uključena pitanja temeljnih prava), njegove važnosti i konteksta u kojemu je predstavljen, mogli su sprječavati Ustavni sud u ispunjivanju zahtjeva za razumno trajanje postupka kako je utvrđeno u članku 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i članku 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima. Kako navodi i Venecijanska komisija, pravilo redoslijeda moglo je odvratiti od upućivanja zahtjeva za prethodne odluke Sudu Europske unije, posebno ako je nakon dobivanja prethodne odluke potrebno saslušanje.

4.1.4. Minimalna odgoda za saslušanja

35. U skladu s izmijenjenim člankom 87. stavkom 2. ⁽¹⁾, „saslušanje nije moguće održati ranije od tri mjeseca od dana dostavljanja obavijesti o datumu saslušanja sudionicima postupka, a za predmete u kojima se odluka donosi na općoj sjednici – ranije od šest mjeseci”. U prethodnoj verziji Zakona navedeno je da saslušanje nije moguće održati ranije od 14 dana od dana dostavljanja obavijesti o datumu saslušanja sudionicima postupka.
36. Naposljetku, ovo pitanje trebalo je gledati zajedno sa zahtjevom koji se odnosi na utvrđivanje rasporeda predmeta. Minimalna odgoda za saslušanja (sudionici postupka moraju biti obaviješteni o saslušanju pred Ustavnim sudom najmanje tri – a slučaju važnih predmeta šest – mjeseci prije datuma saslušanja) vrlo vjerojatno dovodi do usporavanja postupaka. Kako je prethodno utvrđeno, nepostojanje opće odredbe koja bi omogućila Ustavnom sudu skraćivanje tih rokova kod žurnih predmeta nije u skladu sa zahtjevima za razumno trajanje postupka na temelju članka 6. Europske konvencije o ljudskim pravima i članka 47. Povelje Europske unije o temeljnim pravima.

4.1.5. Stegovni postupak

37. U skladu s izmijenjenim člankom 28.a ⁽²⁾, „stegovni postupak moguće je pokrenuti slijedom zahtjeva predsjednika Republike Poljske ili ministra pravosuđa najkasnije tri tjedna nakon datuma primitka zahtjeva, osim ako predsjednik Suda odluči da zahtjev nije osnovan.” Nadalje, u skladu s izmijenjenim člankom 31.a stavkom 1. Zakona ⁽³⁾, „u posebno teškim slučajevima, Glava skupština podnosi zahtjev *Sejmu* za razrješenje suca Suda.” Zahtjev za ovakvu mjeru Glavne skupštine može podnijeti predsjednik republike ili ministar pravosuđa na temelju izmijenjenog članka 31.a stavka 2., iako je Ustavni sud zadržao slobodu odlučivanja. Konačnu odluku donosi *Sejm*. U skladu s prethodnom verzijom Zakona izvršna vlast nije imala pravo pokrenuti stegovni postupak, a *Sejm* nije imao ovlaštenje razriješiti suca Suda. Ustavni sud je sam imao ovlast razriješiti suca Ustavnog suda.
38. Komisija primjećuje sa zabrinutošću činjenicu da se određenim izmjenama povećava sudjelovanje drugih državnih institucija u stegovnim postupcima koji se odnose na suce Ustavnog suda. Točnije, predsjednik republike ili ministar pravosuđa ovlašteni su pokrenuti stegovni postupak protiv suca Ustavnog suda ⁽⁴⁾, a, u posebno teškim slučajevima, *Sejm* je ovlašten donijeti konačnu odluku o otpuštanju suca slijedom zahtjeva koji u tu svrhu podnese Ustavni sud ⁽⁵⁾.
39. Komisija smatra da činjenica da političko tijelo odlučuje o stegovnoj mjeri koju predlaže Ustavni sud (i stoga može odbiti njezino izricanje) može predstavljati problem u odnosu na neovisnost sudbene vlasti, budući da se može očekivati da parlament (kao političko tijelo) odluči na temelju političkih razmatranja. Nadalje, nije jasno zašto političke institucije kao što su predsjednik republike i ministar pravosuđa trebaju imati ovlast za pokretanje stegovnog postupka. Čak i ako takvi postupci zahtijevaju odobrenje Ustavnog suda ili njegova predsjednika, sama

⁽¹⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 12.

⁽²⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 5.

⁽³⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 7.

⁽⁴⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 5., kojim se umeće novi članak 28.a.

⁽⁵⁾ Vidjeti novi članak 1. stavak 7., kojim se umeće novi članak 31.a.

činjenica da su ih mogle pokrenuti političke institucije mogla je utjecati na neovisnost Ustavnog suda. Ovo je izazvalo zabrinutost u pogledu diobe vlasti i neovisnosti Ustavnog suda, budući da prijedlog Ustavnog suda o otpuštanju suca *Sejm* može odbaciti.

4.2. Zakon o Ustavnom sudu donesen 22. srpnja 2016.

40. Pored odredbi o imenovanju sudaca Ustavnog suda i objavljivanju njegovih odluka (vidjeti odjeljke 2. i 3.), zakon donesen 22. srpnja 2016. sadržava i druge odredbe o funkcioniranju Ustavnog suda. Zakon se temelji na Zakonu o Ustavnom sudu od 1. kolovoza 1997., ali uz nove odredbe, među ostalim, o kvorumu nazočnosti sudaca za saslušanje predmeta, većini potrebnoj u Ustavnom sudu za donošenje odluka na općoj sjednici, obradi predmeta kronološkim redom, minimalnoj odgodi za saslušanja, ulozi državnog odvjetnika, odlaganju rasprava, prijelaznim odredbama za neriješene predmete i *vacatio legis*.
41. Komisija smatra da, čak i uz određena poboljšanja u usporedbi sa Zakonom o izmjenama donesenim 22. prosinca 2015. te rješavanje nekih pitanja koja su izazivala zabrinutost, još uvijek ima primjedbi u odnosu na zakon donesen 22. prosinca 2015., a uvedeno je i nekoliko novih odredbi koje izazivaju zabrinutost. Sveobuhvatno gledajući, učinci određenih odredbi zakona donesenog 22. srpnja 2016., uzetih odvojeno ili zajednički, izazivaju zabrinutost u pogledu učinkovitosti ocjene ustavnosti i vladavine prava.

4.2.1. Kvorum nazočnosti

42. U članku 26. stavku 2. navedeno je da „za razmatranje predmeta na Ustavnom sudu u punom sastavu potrebno je sudjelovanje barem jedanaest sudaca Ustavnog suda”. Pored toga, člankom 26. stavkom 1. točkom (g) predviđeno je da „Ustavni sud donosi odluku [...] u punom sastavu o [...] predmetima u kojima troje sudaca Ustavnog suda predaju zahtjev u tu svrhu u roku od 14 dana od primitka preslika ustavne žalbe ili zahtjeva ili pravnog pitanja iz članka 38. stavka 1.”
43. Člankom 26. stavkom 2. povećava se broj sudaca koji trebaju sudjelovati na općoj sjednici sa devet (kako je bilo prema Zakonu o Ustavnom sudu iz 1997. i Zakonu od 25. lipnja 2015. prije njegove izmjene od 22. prosinca 2015.) na jedanaest. Ovo predstavlja ograničenje u procesu donošenja odluka Ustavnog suda. Broj je smanjen u usporedbi s trinaest, koliko je bilo potreban prema Zakonu o izmjenama od 22. prosinca 2015. Međutim, posebno s obzirom da Ustavni sud trenutačno ima samo 12 sudaca za obradu predmeta, kvorum nazočnosti povremeno neće biti moguće postići, što bi dovelo do toga da Sud barem privremeno ne može donositi odluke.
44. Pored toga, u skladu s člankom 26. stavkom 1. točkom (g) Ustavni sud donosi odluke na općoj sjednici, među ostalim, u predmetima u kojima troje sudaca za to podnesu zahtjev. Ovi suci ne moraju biti suci postavljeni za donošenje odluke u predmetnom slučaju. Zakonom se ne predviđa nikakvo obrazloženje niti ispunjivanje posebnih uvjeta za njihov zahtjev. Tom se odredbom omogućuje da se na općoj sjednici razmatra nepredvidljiv broj predmeta što može ometati učinkovito funkcioniranje Ustavnog suda i posljedično učinkovitost ocjenjivanja ustavnosti.

4.2.2. Glasачka većina

45. Člankom 69. predviđeno je: „Odluke se donose jednostavnom većinom glasova.” Ovo je napredak u usporedbi sa Zakonom o izmjeni od 22. prosinca 2015. u toj mjeri da više ne sadržava protuustavan zahtjev za dvotrećinsku većinu za donošenje odluka te se time rješava primjedba koju je Komisija prethodno izrazila.

4.2.3. Obrada predmeta kronološkim redom

46. Člankom 38. stavkom 3. predviđeno je „Datum saslušanja na kojima se razmatraju zahtjevi utvrđuju se u skladu s redoslijedom kojim predmeti dolaze na Ustavni sud.” U članku 38. stavku 4. naveden je ograničen broj predmeta kod kojih redoslijed kojim dolaze zahtjevi nije relevantan. Člankom 38. stavkom 5. predviđeno je da „Predsjednik Ustavnog suda može odrediti datum saslušanja ne uzimajući u obzir uvjete predviđene stavkom 3. [gore] u predmetima kad je to opravdano zaštitom građanskih prava i sloboda, državne sigurnosti ili ustavnog poretka. Na zahtjev petorice sudaca predsjednik Ustavnog suda može ponovno razmotriti svoju odluku za određivanje datuma saslušanja.”
47. „Pravilo redoslijeda”, u skladu s kojim Ustavni sud mora saslušavati predmete prema redoslijedu kojim su upisani zahtjevi, uvedeno je Zakonom o izmjeni od 22. prosinca 2015., a za koje je Ustavni sud već odlučio da nije u skladu, među ostalim, s Ustavom, iz razloga što dotična odredba zadire u neovisnost sudbene vlasti i njezinu odvojenost od ostalih grana vlasti.
48. U skladu s člankom 38. stavkom 3. pravilo redoslijeda primjenjuje se na „zahtjeve”, ali se ne odnosi na „ustavne žalbe”. Čak i ako se pravilo redoslijeda primjenjuje samo na zahtjeve, ono utječe na sposobnost Ustavnog suda da brzo donosi odluke o ustavnosti zakona na zahtjev institucionalnih aktera.
49. Člankom 38. stavkom 5. predviđena je mogućnost da predsjednik Ustavnog suda odstupi od pravila redoslijeda. Međutim, mogućnost je ograničena na posebne predmete i može izazvati odgode, uzevši u obzir da pet sudaca može podnijeti zahtjev za ponovno razmatranje odluke predsjednika Ustavnog suda za određivanje datuma za saslušanje. Štoviše, nije jasno bi li uvjeti omogućili predsjedniku Ustavnog suda odstupanje od pravila redoslijeda u svim slučajevima koji zahtijevaju žurnu odluku.
50. Prema tome, čak i ako zakon donesen 22. srpnja 2016. predstavlja napredak u odnosu na zakon donesen 22. prosinca 2015., utjecaj pravila redoslijeda na učinkovitost Ustavnog suda još uvijek može izazvati određenu zabrinutost.

4.2.4. Minimalna odgoda za saslušanja

51. Člankom 61. stavkom 1. predviđeno je da „Saslušanje se ne može održati ranije od 30 dana nakon dostavljanja obavijesti o datumu saslušanja.” Člankom 61. stavkom 3. predviđeno je da „U slučajevima koji se odnose na pravna pitanja, ustavne žalbe ili sporove o nadležnosti između središnjih ustavnih vlasti države, predsjednik Ustavnog suda može odrediti da se rok propisan stavkom 1. skрати na polovicu, osim ako podnositelj žalbe, sud koji upućuje pravno pitanje ili podnositelj predmetnog zahtjeva izraze protivljenje u roku od sedam dana od uručivanja naloga predsjednika Ustavnog suda.” Činjenica da predsjednik Ustavnog suda može naložiti skraćivanje roka od 30 dana na polovicu predstavlja napredak u usporedbi sa zakonom donesenim 22. prosinca 2015., čak i ako podnositelj žalbe, sud koji upućuje pravno pitanje ili podnositelj zahtjeva mogu uložiti prigovor na skraćivanje roka.

4.2.5. Stegovni postupak

52. Zakonom donesenim 22. srpnja 2016. nije predviđeno sudjelovanje drugih državnih institucija u stegovnim postupcima koji se odnose na suce Ustavnog suda. Ovo je napredak u odnosu na zakon donesen 22. prosinca 2015. i stoga to pitanje više ne izaziva zabrinutost.

4.2.6. Mogućnost da državni odvjetnik spriječi razmatranje predmeta

53. Člankom 61. stavkom 6. predviđeno je da „Odsutnost državnog odvjetnika na saslušanju, o kojem je uredno obaviješten, ili njegovog/njezinog predstavnika ne sprječava razmatranje predmeta osim ako obveza sudjelovanja na saslušanju proizlazi iz odredbi Zakona.” Člankom 30. stavkom 5. predviđeno je da „Državni odvjetnik ili njegov/njezin zamjenik sudjeluju u predmetima koje Ustavni sud razmatra na općoj sjednici.”

54. U praksi, članak 61. stavak 6. i članak 30. stavak 5. uzeti zajedno ukazuju na mogućnost da državni odvjetnik, koji je ujedno i ministar pravosuđa, može odgoditi ili čak spriječiti razmatranje određenih predmeta, uključujući predmete koji se obrađuju na općoj sjednici, ako odluči ne sudjelovati na saslušanju. Ovime bi bilo omogućeno neopravdano uplitanje u funkcioniranje Ustavnog suda i narušilo bi neovisnost sudske vlasti i načelo diobe vlasti.

4.2.7. *Odlaganje rasprava*

55. Člankom 68. stavkom 5. predviđeno je da „Tijekom rasprava na Ustavnom sudu u punom sastavu barem četiri suca mogu uložiti prigovor na predloženo rješenje ako smatraju da je predmet posebno važan iz razloga državne organizacije ili razloga javnog reda, a oni nisu suglasni sa sadržajem rješenja.” Člankom 68. stavkom 6. predviđeno je da „U slučaju prigovora iz stavka 5. rasprave se odlažu na tri mjeseca, a na naknadnim raspravama po isteku tog razdoblja suci koji su uložili prigovor predstavljaju svoje zajednički prijedlog rješenja.” Člankom 68. stavkom 7. propisano je da „Ako tijekom novih rasprava iz stavka 6. najmanje četiri suca ponovno ulože prigovor, rasprave se odlažu na još tri mjeseca. Po isteku tog razdoblja, održavaju se nove rasprave i glasanje.”
56. Za predmete koji se razmatraju na općoj sjednici, što može podrazumijevati velik broj predmeta (vidjeti prethodno navedeno), zakonom donesenim 22. srpnja 2016. omogućuje se da barem četiri suca Ustavnog suda ulože prigovor na nacrt odluke. To može dovesti do odlaganja rasprava u predmetu na najmanje tri mjeseca, a u nekim slučajevima i na šest mjeseci od trenutka kad Ustavni sud dosegne fazu rasprave. Zakonom nije predviđena iznimka za bržu obradu žurnih predmeta.
57. Utjecaj tih odredbi na učinkovitost ocjenjivanja ustavnosti izaziva zabrinutost u odnosu na vladavinu prava, budući da sprječava Ustavni sud da u potpunosti osigura učinkovito ocjenjivanje ustavnosti te učinkovitu i pravovremenu sudska zaštitu u svim predmetima.

4.2.8. *Prijelazne odredbe za neriješene predmete*

58. Člankom 83. stavkom 1. predviđeno je: „Odredbe ovog Zakona primjenjuju se na predmete koji su započeti ali nisu završeni prije datuma stupanja ovog Zakona na snagu.” U skladu s člankom 83. stavkom 2. „Ustavni sud mora riješiti predmete iz stavka 1. u roku od jedne godine od stupanja ovog Zakona na snagu. Rok od jedne godine ne primjenjuje se na predmete navedene u članku 84.” U članku 84. stavku 1. navedeno je: „U slučaju zahtjeva koje su podnijeli subjekti iz članka 191. stavka 1., podstavaka 1. do 5. Ustava koji nisu riješeni prije datuma stupanja ovog Zakona na snagu, Ustavni sud [...] obustavlja postupak na šest mjeseci i poziva podnositelje zahtjeva da dopune svoje zahtjeve u skladu sa zahtjevima iz članka 33. stavka 2. do stavka 5.” Člankom 84. stavkom 2. predviđeno je: „Ako je zahtjev iz stavka 1. dopunjen u skladu sa zahtjevima iz članka 33. stavka 2. do stavka 5., Ustavni sud nalaže nastavak obustavljenog postupka po isteku roka iz stavka 1. U protivnom postupak se obustavlja.”
59. U članku 85. stavku 1. navedeno je: „Ako je datum saslušanja određen prije stupanja ovog Zakona na snagu, saslušanje se odlaže i nadležno sudske vijeće usklađuje se s ovim Zakonom.” Člankom 85. stavkom 2. predviđeno je: „Određuje se novi datum za saslušanje. Saslušanje se odvija u skladu s ovim Zakonom.” Člankom 86. predviđeno je: „Ako je datum objavljivanja odluke određen prije stupanja ovog Zakona na snagu, objavljivanje se odlaže, a nadležno sudske vijeće i zahtjevi koji se odnose na odluku usklađuju se s ovim Zakonom.”
60. S jedne strane, člankom 83. stavkom 2. utvrđuje se rok od jedne godine od datuma stupanja Zakona na snagu za obradu neriješenih predmeta. Međutim, s druge strane, člankom 84. predviđeno je, odstupajući od članka 83. stavka 2., da se neriješeni zahtjevi (tj. zahtjevi za ocjenjivanje ustavnosti propisa koje podnesu institucionalni akteri) zamrzavaju na razdoblje od šest mjeseci. Ustavni sud zatražio bi od podnositelja zahtjeva da dopune svoje zahtjeve kako bi bili u skladu s novim postupovnim zahtjevima, te bi mogao nastaviti svoj rad na tim zahtjevima tek nakon proteka razdoblja od šest mjeseci (čak i ako su podnositelji zahtjeva dopunili svoj zahtjev ranije). Zakonom nije predviđena iznimka za bržu obradu žurnih predmeta.

61. Članci 85. i 86. svode se na zakonodavno uplitanje u neriješene slučajeve, posebno u one koji su već uznapredovali, te bi mogli ometati funkcioniranje Ustavnog suda.
62. Ove prijelazne odredbe uzete zajedno izazivaju veliku zabrinutost, budući da značajno usporavaju rad Ustavnog suda na zahtjevima i sprječavaju Ustavni sud da u potpunosti osigura učinkovito ocjenjivanje ustavnosti. Ovo je naročito relevantno u kontekstu svih osjetljivih novih zakonodavnih akata koje Komisija navodi u svome mišljenju (vidjeti u nastavku u odjeljku 4.3.).

4.2.9. *Vacatio legis*

63. Člankom 92. zakona donesenog 22. srpnja 2016. predviđeno je da „Ovaj Zakon stupa na snagu 14 dana od dana objave.” Osim ako se pribjegne preventivnom ocjenjivanju ustavnosti Zakona, razdoblje *vacatio legis* od 14 dana prekratko je za učinkovito ocjenjivanje ustavnosti zakona. Iz razloga pravne sigurnosti važno je predvidjeti dovoljno vremena da se Ustavnom sudu omogući ocjenjivanje ustavnosti Zakona prije njegova stupanja na snagu.
64. U tom smislu podsjeća se da je u svojem mišljenju od 11. ožujka 2016. Venecijanska komisija naglasila da Ustavni sud mora imati mogućnost ocjenjivanja običnog zakona koji regulira funkcioniranje Ustavnog suda prije njegova stupanja na snagu.

4.3. Posljedice nedostatka učinkovitosti ocjenjivanja ustavnosti novodonesenih zakona

65. *Sejm* je donio nekoliko posebno osjetljivih novih zakonodavnih akata, često u ubrzanom zakonodavnom postupku, kao što su, posebno, zakon o medijima ⁽¹⁾, novi zakon o državnim službenicima ⁽²⁾, Zakon o izmjenama Zakona o policiji i određenih drugih zakona ⁽³⁾, zakoni o državnom odvjetništvu ⁽⁴⁾ te novi zakon o ombudsmanu i izmjeni određenih drugih zakona ⁽⁵⁾. U dopisima od 1. veljače 2016. i 3. ožujka 2016. Komisija je upitala poljsku vladu o stanju stvari i sadržaju tih zakonodavnih reformi, ali dosad nisu dostavljene nikakve informacije. Pored toga, *Sejm* je donio još nekoliko osjetljivih nacrti zakonodavnih akata, kao što su Zakon o Nacionalnom vijeću za medije ⁽⁶⁾ i novi zakon o borbi protiv terorizma ⁽⁷⁾.
66. Komisija smatra da sve dok je Ustavni sud spriječen da u potpunosti osigura učinkovito ocjenjivanje ustavnosti, ne može postojati učinkovita provjera usklađenosti s Ustavom, uključujući temeljna prava, zakonodavnih akata kao što oni navedeni gore.
67. Komisija napominje, na primjer, da novodoneseni zakoni (ponajprije zakoni o medijima ⁽⁸⁾) izazivaju zabrinutost u pogledu slobode i pluralizma medija. Točnije, novim zakonima o medijima mijenjaju se pravila za imenovanje upravnih i nadzornih odbora javnih medija, stavljajući ih pod nadzor vlade (ministra financija), a ne neovisnoga tijela. Novi zakoni ujedno omogućuju trenutno raspuštanje postojećih upravnih i nadzornih odbora. U tom smislu Komisija posebno preispituje mogućnosti sudske zaštite za osobe zahvaćene tim zakonom.

⁽¹⁾ Zakon od 30. prosinca 2015. o izmjenama Zakona o javnim medijima, objavljen u Službenom listu 7. siječnja 2016., točka 25.

⁽²⁾ Zakon od 30. prosinca 2015. o izmjenama Zakona o državnim službenicima i određenih drugih akata, objavljen u Službenom listu 8. siječnja 2016., točka 34.

⁽³⁾ Zakon od 15. siječnja 2016. o izmjenama Zakona o policiji i drugih zakona, objavljen u Službenom listu 4. veljače 2016., točka 147.

⁽⁴⁾ Zakon od 28. siječnja 2016. o državnom odvjetništvu, objavljen u Službenom listu 15. veljače 2016., točka 177. Zakon od 28. siječnja 2016. – Uredbe o provedbi Zakona – Zakon o državnom odvjetništvu, objavljen u Službenom listu 15. veljače 2016., točka 178.

⁽⁵⁾ Zakon od 18. ožujka 2016. o ombudsmanu i izmjenama određenih drugih zakona. Zakon je potpisao predsjednik republike 4. svibnja 2016.

⁽⁶⁾ Zakon od 22. lipnja 2016. o Nacionalnom vijeću za medije. Zakon je potpisao predsjednik republike 27. lipnja 2016.

⁽⁷⁾ Zakon o borbi protiv terorizma od 10. lipnja 2016. Zakon je potpisao predsjednik republike 22. lipnja 2016. Komisija je nadalje svjesna da je 5. svibnja 2016. ministar pravosuđa predao novi zakon o izmjenama Zakona o Nacionalnom sudbenom vijeću i određenih drugih zakona Centru za nacionalno zakonodavstvo.

⁽⁸⁾ Zakon od 30. prosinca 2015. o izmjenama Zakona o javnim medijima, objavljen u Službenom listu 7. siječnja 2016., točka 25. i Zakon od 22. lipnja 2016. o Nacionalnom vijeću za medije. Zakon je potpisao predsjednik republike 27. lipnja 2016.

68. Zakoni kao što je novi zakon o državnim službenicima ⁽¹⁾ jednako su važni sa stajališta vladavine prava i temeljnih prava. U tom smislu Komisija je upitala poljsku vladu o mogućnostima sudske zaštite za osobe zahvaćene zakonom u dopisima od 1. veljače i 3. ožujka 2016. ⁽²⁾. Poljska vlada dosad nije odgovorila Komisiji po ovoj točki.
69. Zakon o izmjenama Zakona o policiji i određenih drugih zakona ⁽³⁾ može pokrenuti pitanja u pogledu njegove usklađenosti s temeljnim pravima, uključujući privatnost i zaštitu podataka. Od 28. do 29. travnja 2016. izaslanstvo Venecijanske komisije posjetilo je Varšavu kako bi razgovaralo o izmjenama Zakona o policiji i određenih drugih zakona te je donijelo mišljenje na sjednici održanoj od 10. do 11. lipnja 2016. ⁽⁴⁾. U mišljenju se, među ostalim, navodi da su postupovna jamstva i materijalni uvjeti utvrđeni Zakonom još uvijek nedovoljni za sprječavanje njegove prekomjerne upotrebe i neopravdanog uplitanja u privatnost pojedinaca.
70. Nadalje, novi zakon o borbi protiv terorizma može pokrenuti pitanja u pogledu njegove usklađenosti s temeljnim pravima ⁽⁵⁾ te je predmetom ocjenjivanja ustavnosti.
71. Kao zaključak, Komisija smatra da sve dok je Ustavni sud spriječen da u potpunosti osigura učinkovito ocjenjivanje ustavnosti, ne može postojati učinkovita provjera usklađenosti zakonodavnih akata s temeljnim pravima. To izaziva ozbiljnu zabrinutost u pogledu vladavine prava, ponajprije stoga što je *Sejm* nedavno donio nekoliko posebno osjetljivih novih zakonodavnih akata za koje treba biti omogućeno ocjenjivanje ustavnosti. Ova je zabrinutost još više povećana činjenicom da, kako je prethodno utvrđeno, zakon donesen 22. srpnja 2016. predviđa da se niz neriješenih predmeta stavlja na čekanje.

5. PRONALAZENJE SUSTAVNE PRIJETNJE VLADAVINI PRAVA

72. Iz gore utvrđenih razloga Komisija je mišljenja da u Poljskoj postoji situacija sustavne prijetnje vladavini prava. Činjenica da je Ustavni sud spriječen da u potpunosti osigura učinkovito ocjenjivanje ustavnosti negativno utječe na njegov integritet, stabilnost i pravilno funkcioniranje, što je jedno od osnovnih jamstava vladavine prava u Poljskoj. Tamo gdje je uspostavljen sustav ustavnog pravosuđa, njegova učinkovitost predstavlja ključnu sastavnicu vladavine prava.
73. Poštovanje vladavine prava nije samo preduvjet za zaštitu svih temeljnih vrijednosti navedenih u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji. Ujedno je i preduvjet za poštovanje svih prava i obveza koje proizlaze iz Ugovora i međunarodnog prava te za uspostavljanje međusobnog povjerenja građana, poduzetnika i državnih vlasti u pravne sustave svih ostalih država članica.

6. PREPORUČENO DJELOVANJE

74. Komisija preporučuje da poljske vlasti hitno poduzmu odgovarajuće mjere radi uklanjanja te sustavne prijetnje vladavini prava. Komisija posebno preporučuje da poljske vlasti:
- (a) u potpunosti provedu odluke Ustavnog suda od 3. i 9. prosinca 2015. kojima se zahtijeva da troje sudaca koje je zakonito predložila prethodna zakonodavna vlast u listopadu 2015. mogu preuzeti svoju dužnost sudaca u Ustavnom sudu, a da troje sudaca koje je nova zakonodavna vlast predložila bez valjane pravne osnove ne preuzmu mjesto suca bez provođenog izbora;
 - (b) objave i u potpunosti provedu odluke Ustavnog suda od 9. ožujka 2016. i njegove kasnije odluke te osiguraju da objavljivanje budućih odluka bude automatsko i ne ovisi ni o kakvoj odluci izvršnih ili zakonodavnih vlasti;

⁽¹⁾ Zakon od 30. prosinca 2015. o izmjenama Zakona o državnim službenicima i određenih drugih akata, objavljen u Službenom listu 8. siječnja 2016., točka 34.

⁽²⁾ Dopis od 1. veljače 2016. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru pravosuđa g. Ziobrou. Dopis od 3. ožujka 2016. prvog potpredsjednika g. Timmermansa ministru vanjskih poslova g. Waszczykowskiom.

⁽³⁾ Zakon od 15. siječnja 2016. o izmjenama Zakona o policiji i drugih zakona, objavljen u Službenom listu 4. veljače 2016., točka 147.

⁽⁴⁾ Mišljenje br. 839/2016.

⁽⁵⁾ Zakon o borbi protiv terorizma od 10. lipnja 2016. Zakon je potpisao predsjednik republike 22. lipnja 2016.

- (c) osiguraju da se prilikom reformi Zakona o Ustavnom sudu poštuju odluke Ustavnog suda, uključujući odluke od 3. i 9. prosinca 2015. i odluku od 9. ožujka 2016. te da se u potpunosti uzme u obzir mišljenje Venecijanske komisije; osiguraju da učinkovitost Ustavnog suda kao jamca Ustava nije narušena zahtjevima, bilo odvojeno ili kroz njihov zajednički učinak, kao što su oni prethodno navedeni u pogledu kvoruma nazočnosti, obrade predmeta kronološkim redom, mogućnosti da državni odvjetnik spriječi razmatranje predmeta, odlaganja rasprava ili prijelaznih mjera koje utječu na neriješene predmete te stavljanje predmeta na čekanje;
 - (d) osiguraju da Ustavni sud može ocjenjivati usklađenost novog zakona donesenog 22. srpnja 2016. na Ustavnom sudu prije njegova stupanja na snagu te objave i u potpunosti provedu odluku Ustavnog suda u tom smislu;
 - (e) suzdrže se od aktivnosti i javnih izjava koje bi mogle narušiti legitimitet i učinkovitost Ustavnog suda.
75. Komisija naglašava da je lojalna suradnja, potrebna među različitim državnim institucijama u predmetima koji se odnose na vladavinu prava, neophodna radi pronalaženja rješenja u postojećoj situaciji. Komisija ujedno potiče poljske vlasti da zatraže stajališta Venecijanske komisije o novom zakonu o Ustavnom sudu donesenom 22. srpnja 2016.
76. Komisija poziva poljsku vladu da riješi probleme navedene u ovoj preporuci u roku od tri mjeseca od primitka ove preporuke te da obavijesti Komisiju o koracima poduzetim u tu svrhu.
77. Na osnovi ove preporuke, Komisija je spremna nastaviti konstruktivni dijalog s poljskom vladom.

Sastavljeno u Bruxellesu 27. srpnja 2016.

Za Komisiju
Frans TIMMERMANS
Potpredsjednik

POSLOVNICI

IZMJENA POSLOVNIKA SUDA

SUD,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 253. stavak 6.,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, a posebno njegov članak 106.a stavak 1.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske unije, a posebno njegov članak 63.,

budući da nakon stupanja na snagu Poslovnika Općeg suda 1. srpnja 2015. u Poslovnik Suda treba unijeti odredbu koja će Sudu omogućiti da, u okviru žalbenog postupka koji se pred njim vodi, na prikladan način postupa s podacima ili dokaznim elementima koje je glavna stranka podnijela Općem sudu na temelju članka 105. stavka 1. ili 2. Poslovnika tog suda i koji zbog svoje povjerljivosti nisu priopćeni drugoj glavnoj stranci,

uz odobrenje Vijeća od 6. srpnja 2016.,

DONOSI SLJEDEĆU IZMJENU SVOJEG POSLOVNIKA:

Članak 1.

U glavi V. poglavlju 8. Poslovnika Suda od 25. rujna 2012. (¹) dodaje se sljedeći članak:

„Članak 190.a

Postupanje s podacima ili dokaznim elementima podnesenima Općem sudu na temelju članka 105. njegova Poslovnika

1. Ako je podnesena žalba protiv odluke Općeg suda donesene u postupku u kojem je glavna stranka na temelju članka 105. Poslovnika Općeg suda podnijela podatke ili dokazne elemente koji nisu priopćeni drugoj glavnoj stranci, tajništvo Općeg suda stavlja te podatke ili dokazne elemente na raspolaganje Sudu, u skladu s uvjetima predviđenima odlukom iz stavka 11. tog članka.
2. Podaci ili dokazni elementi iz stavka 1. ne priopćavaju se strankama postupka pred Sudom.
3. Sud osigurava da se povjerljivi elementi sadržani u podacima ili dokaznim elementima iz stavka 1. ne otkriju ni u odluci kojom se završava postupak ni, kad je to primjenjivo, u mišljenju nezavisnog odvjetnika.
4. Podaci ili dokazni elementi iz stavka 1. vraćaju se stranci koja ih je podnijela Općem sudu odmah po dostavi odluke kojom se završava postupak pred Sudom, osim u slučaju vraćanja predmeta Općem sudu na ponovno suđenje. U potonjem slučaju, podaci ili dokazni elementi o kojima je riječ ponovno se stavljaju na raspolaganje Općem sudu, u skladu s uvjetima predviđenima odlukom iz stavka 5.
5. Sud donosi odluku o pravilima sigurnosti za zaštitu podataka ili dokaznih elemenata iz stavka 1. Ta se odluka objavljuje u *Službenom listu Europske unije*.“

(¹) SL L 265, 29.9.2012., str. 1. (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 1., svezak 11., str. 3.), kako je izmijenjen 18. lipnja 2013. (SL L 173, 26.6.2013., str. 65.).

Članak 2.

1. Ova izmjena Poslovnika, vjerodostojna na jezicima iz njegova članka 36., objavljuje se u *Službenom listu Europske unije* i stupa na snagu na dan njezine objave.
2. Odredbe članka 190.a primjenjuju se tek nakon stupanja na snagu odluke iz članka 190.a stavka 5.

Doneseno u Luxembourg 19. srpnja 2016.

IZMJENA POSLOVNIKA OPĆEG SUDA

OPĆI SUD,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 254. stavak 5.,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, a posebno njegov članak 106.a stavak 1.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske unije, a posebno njegov članak 63.,

budući da je Uredbom (EU) 2015/2424 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. prosinca 2015. o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 207/2009 o žigu Zajednice i Uredbe Komisije (EZ) br. 2868/95 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 40/94 o žigu Zajednice te o stavljanju izvan snage Uredbe Komisije (EZ) br. 2869/95 o pristojbama koje se plaćaju Uredu za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) ⁽¹⁾ promijenjen naziv Ureda za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni) i da slijedom toga treba izmijeniti Poslovnik kako bi se u njega unijelo upućivanje na Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo,

uz suglasnost Suda,

uz odobrenje Vijeća od 6. srpnja 2016.,

DONOSI SLJEDEĆE IZMJENE SVOJEG POSLOVNIKA:

Članak 1.

U članku 1. stavku 2. točki (g) Poslovnika Općeg suda ⁽²⁾ upućivanje na „Ured za usklađivanje na unutarnjem tržištu (žigovi i dizajni)” zamjenjuje se upućivanjem na „Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo”.

Članak 2.

Ova izmjena Poslovnika, vjerodostojna na jezicima iz članka 44. tog Poslovnika, objavljuje se u *Službenom listu Europske unije* i stupa na snagu na dan svoje objave.

U Luxembourggu 13. srpnja 2016.

Tajnik
E. COULON

Predsjednik
M. JAEGER

⁽¹⁾ SL L 341 od 24. prosinca 2015., str. 21.

⁽²⁾ SL L 105 od 23. travnja 2015., str. 1.

IZMJENA POSLOVNIKA OPĆEG SUDA

OPĆI SUD,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 254. peti stavak,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, a posebno njegov članak 106.a stavak 1.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske unije, a posebno njegov članak 63.,

budući da podaci ili dokazni elementi koji su relevantni za odlučivanje o sporu i povjerljivi, a koji su podneseni na temelju članka 105. Poslovnika Općeg suda i nisu vraćeni tijekom postupka, trebaju biti stavljeni na raspolaganje Sudu kako bi on u slučaju pobijanja odluke Općeg suda kojom se završava postupak u kojem je primijenjen poseban režim iz članka 105. mogao potpuno izvršavati svoje ovlasti žalbenog suda,

budući da, s druge strane, kad protiv odluke Općeg suda nije podnesena žalba u roku predviđenom Protokolom o Statutu Suda Europske unije, te podatke ili dokazne elemente treba vratiti glavnoj stranci koja ih je podnijela,

budući da je slijedom navedenog potrebno izmijeniti Poslovnik Općeg suda,

uz suglasnost Suda,

uz odobrenje Vijeća od 6. srpnja 2016.,

DONOSI SLJEDEĆU IZMJENU SVOJEG POSLOVNIKA:

Članak 1.

Stavak 10. članka 105. Poslovnika Općeg suda ⁽¹⁾ zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„10. Podaci ili dokazni elementi iz stavka 5. koje glavna stranka koja ih je podnijela nije povukla u skladu sa stavkom 7., vraćaju se stranci o kojoj je riječ odmah po isteku roka iz članka 56. stavka 1. Statuta, osim ako je u tom roku podnesena žalba protiv odluke Općeg suda. Kad je takva žalba podnesena, ti podaci ili dokazni elementi stavljaju se na raspolaganje Sudu u skladu s uvjetima predviđenima odlukom iz stavka 11.”

Članak 2.

Ova izmjena Poslovnika, vjerodostojna na jezicima iz članka 44. tog Poslovnika, objavljuje se u *Službenom listu Europske unije* i stupa na snagu na dan svoje objave.

U Luxembourg 13. srpnja 2016.

Tajnik
E. COULON

Predsjednik
M. JAEGER

⁽¹⁾ SL L 105, 23.4.2015., str. 1.

IZMJENE POSLOVNIKA OPĆEG SUDA

OPĆI SUD,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 254. stavak 5.,

uzimajući u obzir Ugovor o osnivanju Europske zajednice za atomsku energiju, a posebno njegov članak 106.a stavak 1.,

uzimajući u obzir Protokol o Statutu Suda Europske unije, a posebno njegov članak 63.,

budući da je Uredbom (EU, Euratom) 2016/1192 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o prijenosu na Opći sud Europske unije nadležnosti za odlučivanje u prvom stupnju o sporovima između Unije i njezinih službenika ⁽¹⁾, koja proizvodi pravne učinke od 1. rujna 2016., predviđeno da je Opći sud nadležan u prvom stupnju za odlučivanje o sporovima između Unije i njezinih službenika u skladu s člankom 270. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU), uključujući sporove između svake institucije, tijela, ureda ili agencije, s jedne strane, i njihova osoblja, s druge strane, za koje je nadležnost dodijeljena Sudu Europske unije,

budući da je slijedom navedenog potrebno izmijeniti Poslovnik Općeg suda,

uz suglasnost Suda,

uz odobrenje Vijeća od 6. srpnja 2016.,

DONOSI SLJEDEĆE IZMJENE SVOJEG POSLOVNIKA:

Članak 1.

Poslovnik Općeg suda ⁽²⁾ mijenja se kako slijedi:

1. U članku 1. stavku 2.:

(a) tekst točke (i) zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„(i) izraz ‚izravne tužbe‘ znači tužbe podnesene na temelju članka 263. UFEU-a, 265. UFEU-a, 268. UFEU-a, 270. UFEU-a i 272. UFEU-a;”;

(b) dodaje se točka (j), koja glasi:

„(j) izraz ‚Pravilnik o osoblju‘ znači Uredba kojom se utvrđuje Pravilnik o osoblju za dužnosnike Europske unije i Uvjeti zaposlenja koji se primjenjuju na ostale službenike Unije.”

2. Članak 29. mijenja se kako slijedi:

(a) u stavku 1. točki (b) dio rečenice „u postupcima pokrenutim na temelju članka 263. stavka 4. UFEU-a, članka 265. stavka 3. UFEU-a te članka 268. UFEU-a” zamjenjuje se tekstom „u postupcima pokrenutim na temelju članka 263. stavka 4. UFEU-a, članka 265. stavka 3. UFEU-a, članka 268. UFEU-a te članka 270. UFEU-a”;

(b) stavak 2. točka (b) postaje stavak 2. točka (c);

⁽¹⁾ SL L 200, 26.7.2016., str. 137.

⁽²⁾ Poslovnik Općeg suda (SL L 105, 23.4.2015., str. 1.).

(c) u stavku 2. dodaje se točka (b):

„(b) u slučaju tužbe podnesene na temelju članka 270. UFEU-a u kojoj je izričito istaknut prigovor nezakonitosti akta opće primjene, osim ako je Sud ili Opći sud već odlučio o pitanjima koja se postavljaju tim prigovorom;”.

3. U članku 39. stavku 1. tekst prve rečenice zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„Dužnosnici i ostali službenici zaduženi da izravno pomažu predsjedniku, sucima i tajniku imenuju se u skladu s uvjetima propisanim Pravilnikom o osoblju.”

4. Članak 78. mijenja se kako slijedi:

(a) mijenja se numeracija stavaka 2. do 5., koji postaju stavci 3. do 6.;

(b) sljedeći tekst unosi se kao stavak 2.:

„2. Tužbi podnesenoj na temelju članka 270. UFEU-a po potrebi se prilažu žalba u smislu članka 90. stavka 2. Pravilnika o osoblju i odluka o žalbi uz naznake dana podnošenja žalbe i dana dostave odluke.”;

(c) u stavku 5., koji postaje stavak 6., tekst „iz stavaka 1. do 4.” zamjenjuje se tekstom „iz stavaka 1. do 5.”

5. U članku 80. stavku 2. dio rečenice „člankom 78. stavkom 5.” zamjenjuje se tekstom „člankom 78. stavkom 6.”

6. U članku 81. stavku 2. tekst „članak 78. stavci 3. do 5.” zamjenjuje se tekstom „članak 78. stavci 4. do 6.”

7. Članak 86. mijenja se kako slijedi:

(a) mijenja se numeracija stavaka 3. do 6., koji postaju stavci 4. do 7.;

(b) sljedeći tekst unosi se kao stavak 3.:

„3. U postupcima pokrenutim na temelju članka 270. UFEU-a prilagodba tužbe mora se izvršiti zasebnim aktom i, iznimno od stavka 2., u roku predviđenom člankom 91. stavkom 3. Pravilnika o osoblju, u kojem se može zahtijevati poništenje akta koji opravdava prilagodbu tužbe.”

8. U članku 110. dodaje se stavak 4., koji glasi:

„4. U postupcima pokrenutim na temelju članka 270. UFEU-a članovi sastava suda kao i nezavisni odvjetnik mogu tijekom rasprave pozvati stranke da se same izjasne o pojedinim aspektima predmeta.”

9. U članku 120. briše se dio rečenice „i Službeničkom sudu”.

10. U članku 124. stavku 1. dio rečenice „Ako se, prije nego što je Opći sud donio odluku, glavne stranke nagode o rješenju spora” zamjenjuje se tekstom „Ako se, prije nego što je Opći sud donio odluku, glavne stranke izvan Općeg suda nagode o rješenju spora”.

11. Nakon članka 125. dodaje se novo poglavlje s četiri članka:

„Poglavlje 11.a

POSTUPAK MIRNOG RJEŠAVANJA SPOROVA NA INICIJATIVU OPĆEG SUDA U POSTUPCIMA POKRENUTIM NA TEMELJU ČLANKA 270. UFEU-a

Članak 125.a

Način postupanja

1. Opći sud u svakom stadiju postupka može ispitati mogućnosti mirnog rješavanja dijela spora ili cijelog spora između glavnih stranaka.

2. Opći sud povjerava sucu izvijestitelju, kojemu pomaže tajnik, da ispita mogućnosti mirnog rješavanja spora.
3. Sudac izvijestitelj može predložiti jedno ili više rješenja za okončanje spora, donijeti prikladne mjere kako bi potaknuo njegovo mirno rješavanje i provesti mjere koje je s tim ciljem donio. Osobito može:
 - (a) pozvati glavne stranke da daju informacije ili pojašnjenja;
 - (b) pozvati glavne stranke da podnesu dokumente;
 - (c) pozvati na sastanke zastupnike glavnih stranaka, same glavne stranke ili bilo kojeg dužnosnika ili službenika institucije ovlaštenog za pregovaranje o eventualnoj nagodbi;
 - (d) u slučaju sastanaka iz točke (c), imati odvojene kontakte sa svakom od glavnih stranaka, ako one na to pristanu.
4. Stavci 1. do 3. također se primjenjuju u okviru postupka privremene pravne zaštite.

Članak 125.b

Učinak nagodbe glavnih stranaka

1. Ako se glavne stranke pred sucem izvijestiteljem nagode o rješenju kojim se završava spor, mogu zatražiti da se sadržaj te nagodbe utvrdi aktom koji potpisuju sudac izvijestitelj i tajnik. Taj se akt dostavlja glavnim strankama i javna je isprava.
2. Predmet se briše iz upisnika obrazloženim rješenjem predsjednika. Na zahtjev jedne glavne stranke uz suglasnost druge, sadržaj nagodbe koju su glavne stranke postigle navodi se u rješenju o brisanju.
3. Predsjednik odlučuje o troškovima u skladu s nagodbom ili prema slobodnoj ocjeni, ako nagodbom to pitanje nije riješeno. Po potrebi, odlučuje o troškovima intervenijenta u skladu s člankom 138.

Članak 125.c

Poseban upisnik i spis

1. Dokazni elementi podneseni u okviru postupka mirnog rješavanja spora u smislu članka 125.a:
 - upisuju se u poseban upisnik na koji se ne primjenjuju odredbe članaka 36. i 37.,
 - ulažu se u spis različit od spisa predmeta.
2. Glavne stranke upoznaju se s dokaznim elementima podnesenima u okviru postupka mirnog rješavanja spora u smislu članka 125.a, osim s onima koje je svaka od njih tijekom odvojenih kontakata predviđenih člankom 125.a stavkom 3. točkom (d) podnijela sucu izvijestitelju.
3. Glavne stranke imaju pristup dokaznim elementima u spisu iz stavka 1., različitom od spisa predmeta, osim onim dokaznim elementima koje je svaka od njih podnijela sucu izvijestitelju tijekom odvojenih kontakata predviđenih člankom 125.a stavkom 3. točkom (d).
4. Intervenijent nema pristup dokaznim elementima u spisu iz stavka 1., različitom od spisa predmeta.

5. Uvid u poseban upisnik iz stavka 1. stranke mogu izvršiti u tajništvu.

Članak 125.d

Mirno rješavanje sporova i sudski postupak

Opći sud i glavne stranke ne mogu se u okviru sudskog postupka koristiti mišljenjima koja su izražena, prijedlozima koji su formulirani, tvrdnjama koje su istaknute, ustupcima koji su učinjeni ili dokumentima koji su sastavljeni u svrhu mirnog rješavanja spora.”

12. Članak 127. mijenja se kako slijedi:

- (a) tekst naslova „Upućivanje predmeta Sudu ili Službeničkom sudu” zamjenjuje se tekstem „Upućivanje predmeta Sudu”;
- (b) briše se dio rečenice „i članka 8. stavka 2. Priloga I. Statutu”.

13. U članku 130. stavku 7. tekst druge rečenice „Predmet upućuje Sudu ili Službeničkom sudu, ako je on u njihovoj nadležnosti.” zamjenjuje se tekstem „Predmet upućuje Sudu, ako je on u njegovoj nadležnosti.”

14. U članku 135. stavku 1. briše se riječ „iznimno”.

15. U članku 143. stavku 4. tekst „članak 78. stavci 3. do 5.” zamjenjuje se tekstem „članak 78. stavci 4. do 6.”

16. U članku 147. stavku 5.:

- (a) tekst „članka 78. stavka 3.” zamjenjuje se tekstem „članka 78. stavka 4.”;
- (b) tekst „članak 78. stavak 5.” zamjenjuje se tekstem „članak 78. stavak 6.”.

17. Članak 156. mijenja se kako slijedi:

- (a) mijenja se numeracija stavaka 3. i 4., koji postaju stavci 4. i 5.;
- (b) sljedeći tekst unosi se kao stavak 3.:

„3. U postupcima pokrenutim na temelju članka 270. UFEU-a zahtjevi iz stavaka 1. i 2. mogu se podnijeti prilikom podnošenja žalbe iz članka 90. stavka 2. Pravilnika o osoblju, u skladu s pretpostavkama iz članka 91. stavka 4. istog.”

18. U članku 173. stavku 5. tekst „članak 78. stavci 3. do 5.” zamjenjuje se tekstem „članak 78. stavci 4. do 6.”

19. U članku 175. stavku 4. tekst „članak 78. stavci 3. do 5.” zamjenjuje se tekstem „članak 78. stavci 4. do 6.”

20. Članak 193. mijenja se kako slijedi:

- (a) u stavku 1. briše se dio rečenice „ili Službeničkog suda”;
- (b) briše se stavak 2.;
- (c) briše se broj ispred stavka 1.

21. U članku 196. stavku 2. riječi „Službeničkom sudu” zamjenjuju se riječima „Općem sudu koji odlučuje kao prvostupanjski sud”, a riječi „kao žalbeni sud” dodaju se nakon riječi „Opći sud”.

22. U članku 213. stavku 3. briše se dio rečenice „i Službeničkom sudu”.

Članak 2.

Ove izmjene Poslovnika, vjerodostojne na jezicima iz članka 44. tog Poslovnika, objavljuju se u *Službenom listu Europske unije* i stupaju na snagu 1. rujna 2016.

U Luxembourggu 13. srpnja 2016.

Tajnik
E. COULON

Predsjednik
M. JAEGER

IZMJENE PRAKTIČNIH PRAVILA ZA PROVEDBU POSLOVNIKA OPĆEG SUDA

OPĆI SUD,

uzimajući u obzir članak 224. svojeg Poslovnika,

uzimajući u obzir Praktična pravila za provedbu Poslovnika Općeg suda,

DONOSI OVE IZMJENE PRAKTIČNIH PRAVILA ZA PROVEDBU POSLOVNIKA OPĆEG SUDA:

Članak 1.

Praktična pravila za provedbu Poslovnika Općeg suda ⁽¹⁾ mijenjaju se kako slijedi:

1. U točki 14. dio rečenice „u slučajevima predviđenima člankom 54. stavkom 1. Statuta i člankom 8. stavkom 1. Priloga tom Statutu, dan podnošenja postupovnog akta tajniku Suda ili tajniku Službeničkog suda.” zamjenjuje se tekstom „u slučajevima predviđenima člankom 54. stavkom 1. Statuta, dan podnošenja postupovnog akta tajniku Suda.”.
2. Nakon točke 14. umeće se sljedeći tekst kao točka 14.a:

„14.a U skladu s člankom 125.c Poslovnika, dokazni elementi podneseni u okviru postupka mirnog rješavanja sporova iz članaka 125.a do 125.d Poslovnika upisuju se u poseban upisnik na koji se ne primjenjuju odredbe članaka 36. i 37. tog Poslovnika.”
3. Nakon točke 24. umeće se sljedeći tekst kao točka 24.a:

„24.a Dokazni elementi podneseni u okviru postupka mirnog rješavanja sporova u smislu članka 125.a Poslovnika ulažu se u spis različit od spisa predmeta.”
4. U točki 26. prva rečenica zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„26. Po okončanju postupka pred Općim sudom, tajništvo zaključuje i arhivira spis predmeta kao i spis iz članka 125.c stavka 1. Poslovnika.”
5. Nakon točke 33. umeće se sljedeći tekst kao točka 33.a:

„33.a Odredbe iz točaka 28. do 33. gore ne odnose se na pristup spisu iz članka 125.c stavka 1. Poslovnika. Na pristup tom posebnom spisu primjenjuje se ista ta odredba Poslovnika.”
6. U točki 110. tekst „člankom 78. stavkom 5.” zamjenjuje se tekstom „člankom 78. stavkom 6.”.
7. Točka 114. zamjenjuje se sljedećim tekstom:

„114. U izravnim tužbama u smislu članka 1. Poslovnika najveći dopušteni broj stranica podnesaka (*) je sljedeći:

⁽¹⁾ SL L 152, 18.6.2015., str. 1.

U izravnim tužbama koje nisu podnesene na temelju članka 270. UFEU-a:

- 50 stranica za tužbu i za odgovor na tužbu,
- 25 stranica za repliku i za odgovor na repliku,
- 20 stranica za podnesak o prigovoru nedopuštenosti i za očitovanja na njega,
- 20 stranica za intervencijski podnesak i 15 stranica za očitovanja na taj podnesak.

U izravnim tužbama podnesenima na temelju članka 270. UFEU-a:

- 30 stranica za tužbu i za odgovor na tužbu,
- 15 stranica za repliku i za odgovor na repliku,
- 10 stranica za podnesak o prigovoru nedopuštenosti i za očitovanja na njega,
- 10 stranica za intervencijski podnesak i 5 stranica za očitovanja na taj podnesak.

(*) Tekst mora biti u obliku u skladu s odredbama točke 96. podtočke (c) ovih praktičnih provedbenih pravila."

8. Nakon točke 140. umeće se sljedeći tekst kao točka 140.a:

„140.a U postupcima pokrenutima na temelju članka 270. UFEU-a poželjno je da institucije odgovoru na tužbu prilože opće akte koje navode, a koji se ne objavljuju u *Službenom listu Europske unije*, uz naznaku dana njihova donošenja, njihova stupanja na snagu i, prema potrebi, njihova stavljanja izvan snage."

9. U točki 243. tekst „članka 78. stavka 3.” zamjenjuje se tekстом „članka 78. stavka 4.”.

10. U točki 264. tekst „člankom 156. stavkom 4.” zamjenjuje se tekстом „člankom 156. stavkom 5.”.

11. Prilog 1. mijenja se kako slijedi:

- (a) u uvodnom dijelu tekst „člankom 78. stavkom 5.” zamjenjuje se tekстом „člankom 78. stavkom 6.”;
- (b) u točki (b) tekst u prvom stupcu „članak 78. stavak 3.” zamjenjuje se tekстом „članak 78. stavak 4.”;
- (c) točke (e) do (g) postaju točke (f) do (h);
- (d) sljedeći tekst umeće se u prvom stupcu kao točka (e):

„(e) podnošenje žalbe u smislu članka 90. stavka 2. Poslovnika o osoblju i odluke o žalbi (članak 78. stavak 2. Poslovnika);”

- (e) u točki (e), koja postaje točka (f), tekst u prvom stupcu „članak 78. stavak 2. Poslovnika” zamjenjuje se tekстом „članak 78. stavak 3. Poslovnika”;

- (f) sljedeći tekst umeće se u prvom stupcu kao točka (h):

„(h) naznaka dana podnošenja žalbe u smislu članka 90. stavka 2. Pravilnika o osoblju i dostave odluke o žalbi (članak 78. stavak 2. Poslovnika).”

Članak 2.

Ove izmjene Praktičnih pravila za provedbu Poslovnika Općeg suda objavljuju se u *Službenom listu Europske unije*.

Stupaju na snagu 1. rujna 2016.

U Luxembourg 13. srpnja 2016.

Tajnik
E. COULON

Predsjednik
M. JAEGER

ISPRAVCI

Ispravak Provedbene uredbe Vijeća (EU) 2016/466 od 31. ožujka 2016. o provedbi članka 21. stavka 2. Uredbe (EU) 2016/44 o mjerama ograničavanja s obzirom na stanje u Libiji

(Službeni list Europske unije L 85 od 1. travnja 2016.)

Stranice 4. i 5., Prilog (koji se odnosi na Prilog III. Uredbi (EU) 2016/44), brojevi „16.“, „17.“ i „18.“ ispred osoba na popisu zamjenjuju se brojevima „21.“, „22.“ i „23.“.

Ispravak Uredbe Vijeća (EU, Euratom) br. 1311/2013 od 2. prosinca 2013. kojom se uspostavlja višegodišnji financijski okvir za razdoblje 2014.–2020.

(Službeni list Europske unije L 347 od 20. prosinca 2013.)

Na stranici 886., u članku 6. stavku 1. točki (e):

umjesto: „(e) izračun ukupne razlike do gornje granice za plaćanje predviđeno člankom 14.“;

treba stajati: „(e) izračun ukupne razlike do gornje granice za obveze predviđene člankom 14.“.

ISSN 1977-0847 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-0596 (tiskano izdanje)

Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR